

A diver's hand is visible in the upper left, holding a flashlight that illuminates a dark, elongated object in the deep blue water. The scene is dimly lit, with the flashlight providing the primary light source.

Vuosikertomus 2015

 MANDATUM LIFE

Sisältö

VUOSI 2015 LYHYESTI | 3

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS | 4

IFRS-TILINPÄÄTÖS 2015

Konsernin laaja tuloslaskelma | 9

Konsernitase | 10

Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista | 11

Konsernin rahavirtalaskelma | 12

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

Yhteenveto merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista | 13

Segmentti-informaatio | 22

Riskienhallinta | 26

Tuloslaskelman liitetiedot | 38

Taseen liitetiedot | 46

Konsernin tunnusluvut ja tunnuslukujen laskentakaavat | 69

TILINTARKASTUSKERTOMUS | 72

Vuosi 2015 lyhyesti

Mandatum Life on yksi Suomen vakavaraisimmista ja arvostetuimmista finanssiyhtiöistä ja osa Sampo-konsernia. Vuosi 2015 oli yhtiölle menestyksekkäs ja tulos kaikilla mittareilla erinomainen.

Tulos muodostui erinomaiseksi

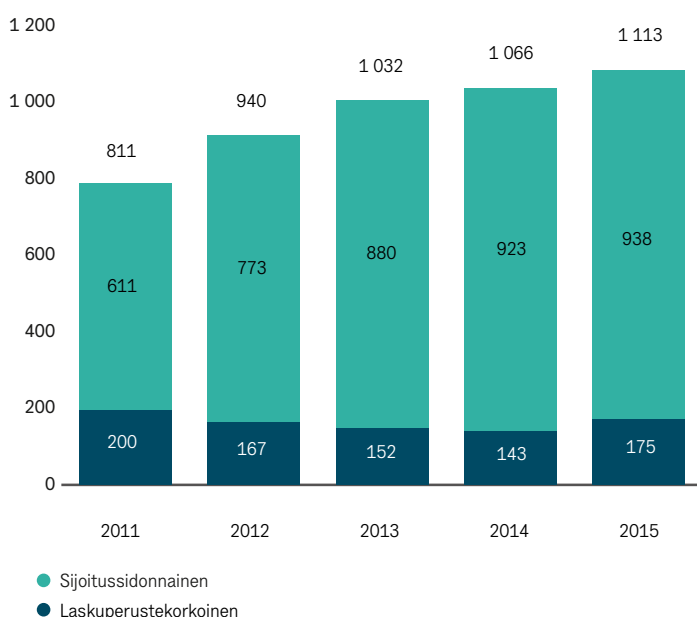
Vuosi 2015 oli Mandatum Lifen osalta monella tapaa onnistunut. Suomalaisten ja muiden eurooppalaisten osakeomistusten poikkeuksellisen hyvä sijoitustuotto siivitti sijoitustoiminnan tuloksen erittäin hyvälle tasolle. Toiminnan tehokkuus ja sijoitussidonnaisen vastuuvelan kasvu loivat pohjan kustannusliikkeen tuloksen nousulle historian korkeimmaksi. Myös riskiliike saavutti yhtiön kaikkien aikojen parhaan tuloksen.

Maksutulo nousi ennätyslukemiin

Mandatum Lifen maksutulo nousi vuonna 2015 yhtiön historian korkeimmalle tasolle. Tämä oli seurausta myynnin onnistumisesta sekä Mandatum Lifen omissa myyntikanavissa että yhteistyökumppanin Danske Bankin jakelukanavassa. Säästö- ja sijoitustuotteiden kysynnän kasvu jatkui, mikä näkyi erityisesti Danske Bankin henkilöasiakasmyyntikanavassa, jonka myynti nousi jälleen ennätyslukemiin.

Yritysassiakesegmentissä Mandatum Life vankisti asemiaan markkinajohtajana. Mandatum Life on viime vuosien aikana monipuolistanut tarjoomaansa yritysasiakkaille muun muassa tehokkaiden palkitsemisratkaisujen osalta. Sijoitussidonnainen ryhmäläkevakuuttaminen on edelleen yksi yhtiön keskeisistä painopistealueista ja tällä tuotealueella saavutettiinkin vuonna 2015 yhtiön historian korkein maksutulo.

Mandatum Lifen ensivakuutuksen maksutulo Milj. €

Vakavaraisuussäntely muuttuu

Uusi vakuutusyhtiöitä koskeva EU-tasoinen vakavaraisuussäntely (Solvenssi II) astui voimaan 1.1.2016. Säntely sisältää siirtymäsääntöjä, joilla pyritään varmistamaan mahdollisimman häiriötön siirtyminen uuteen vakavaraisuussäntelyyn. Mandatum Life sai vuoden 2015 aikana Finanssivalvonnalta luvan noudattaa niin sanottua vastuuvelan siirtymäsääntöä (16 vuotta). Tämän lisäksi Mandatum Life soveltaa osakkeiden pääomavaateisiin liittyvää siirtymäsääntöä (7 vuotta). Siirtymäsäännöt huomioiden yhtiön vakavaraisuusasema säilyi vahvana. Siirtymäsäännöt ovat verrattain pitkiä ja niiden aikana yhtiön taserakenne tulee vastuuvelan kehityksestä johtuen muuttumaan merkittävästi, minkä johdosta ilman siirtymäsääntöjä lasketun vakavaraisuusarvosaman odotetaan kehittyvän myönteisesti siirtymäaikaisten kuluissa.

Suomi-yhtiöstä siirtyneen ryhmäläkekannan haltuunotto sujui erinomaisesti

Suomi-yhtiön ryhmäläkekanta siirtyi Mandatum Lifeen 30.12.2014. Kannansiirto oli kokoluokaltaan merkittävä, koskien noin 2 000 uutta vakuutusta, yli 30 000 vakuutettua ja reilua 1 300 miljoonaa euroa sijoitettavaa varallisuutta. Vakuutuskannan ja sijoitusomaisuuden haltuunotto onnistui suunnitelmien mukaan ja onnistuneen vuoden seurauksena vakuutuskantaa olikin mahdollista palkita merkittävästi lisäeduilla.

Taloudellisen menestyksen takaavat asiakkaiden ja henkilöstön tyytyväisyydet

Henkilöstön hyvinvointi ja asiakkaiden tyytyväisyys ovat Mandatum Lifen pitkäaikaisia strategisia tavoitteita. Yhtiö uskoo, että henkilöstön tyytyväisyydestä huolehtimalla taataan myös asiakkaiden tyytyväisyys. Molemmat ovat elinehtoja yhtiön taloudelliselle menestykselle.

Henkilöstön tyytyväisyys on jo erinomaisella tasolla; 92 prosenttia pitää Mandatum Lifea todella hyvänä työpaikkana. Asiakkaiden tyytyväisyys on tasaisesti noussut kaikissa asiakasryhmissä. Asiakastytyväisyyden eteen tehdään töitä varsinkin digitaalisia palveluja kehittämällä.

Hallituksen toimintakertomus

1.1.–31.12.2015

Toiminnan tulos ja vakavaraisuus

Mandatum Lifen konsernitilinpäätös on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaan. Emoyhtiön erillistilinpäätös on laadittu kansallisia säännöksiä noudattaen. Konsernitilinpäätöksen tulos poikkeaa emoyhtiön tuloksesta pääosin sijoitustoiminnan erilaisista kirjaussäännöistä johtuen.

Konsernin IFRS -kirjanpidon mukainen voitto ennen veroja oli 181 miljoonaa euroa (163), ja tulos verojen jälkeen oli 144 miljoonaa euroa (133). Baltian tytäryhtiön tulos oli -0,2 miljoonaa euroa (0,2). Emoyhtiön kansallisin säännösin laskettu tilikauden voitto oli 97 miljoonaa euroa (103).

Sijoitustoiminnan käyville arvoilla laskettu Mandatum Life -konsernin verojen jälkeinen kokonaistulos nousi 168 miljoonaan euroon (150). Kokonaistuloksesta käyvän arvon rahaston muutos oli 24 miljoonaa euroa (16).

TULOSANALYYSI

Milj. €	2015	2014	muutos
Vakuutusmaksutulo (omalla vastuulla)	1 144	1 105	39
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonkorotukset ja niiden oikaisut	630	539	92
Muut vakuutustekniset tuotot	0	0	0
Maksetut korvaukset	-1 002	-881	-121
Vastuuvelan muutos ennen lisäetuja	-510	-496	-15
Liikekulut	-116	-102	-14
Vakuutustekninen tulos ennen lisäetuja	146	164	-18
Muut korkokulut	-6	-7	1
Muut tuotot ja kulut	18	6	12
Liikevoitto	157	163	-6
Lisäedut	24	0	24
Voitto ennen satunnaisia eriä, varauksia ja veroja	181	163	18
Satunnaiset tuotot	0	0	0
Verot	-36	-29	-7
Tilikauden voitto	144	133	11
Käyvän arvon rahaston muutos	24	16	8
Tulos käyvin arvoin	168	150	19

Uusi vakuutusyhtiöitä koskeva EU-tasoinen vakavaraisuussääntely (Solvenssi II) astui voimaan 1.1.2016. Siirtymäsäännöt huomioon ottaen Mandatum Lifen Solvenssi II:n mukaiset omat varat olivat 1 913 miljoonaa euroa ja tätä vastaava Solvenssi II:n pääomavaade (SCR) oli 1 212 miljoonaa euroa. Vakavaraisuussuhde (omat varat/SCR) oli näin ollen 158 prosenttia. Solvenssi II:n minimipääomavaade (MCR, Minimum Capital Requirement) oli 303 miljoonaa euroa. Ilman vastuvelan siirtymäsääntöä omat varat olisivat olleet 1 347 miljoonaa euroa ja SCR ilman osakeriskin siirtymäsääntöä olisi 1 307 miljoonaa euroa.

Solvenssi I oli voimassa vielä 31.12.2015. Sen mukainen Mandatum Lifen toimintapääoma oli 1 535 miljoonaa euroa ja sitä vastaava vähimmäismäärä 269 miljoonaa euroa.

Mandatum Life -konsernin taseen loppusumma oli 12 705 miljoonaa euroa (12 204), josta oman pääoman osuus oli 1 378 miljoonaa euroa (1 310). Omaan pääomaan sisältyy sijoitusten käyvän arvon rahasto, jonka verovelalla oikaistu määrä oli 532 miljoonaa euroa (508).

Maksutulo

Mandatum Life -konsernin ensivakuutuksen maksutulo nousi kertomusvuonna yhtiön historian korkeimmalle tasolle 1 147 miljoonaan euroon (1 106). Kasvua edellisvuoteen kertyi 3,7 prosenttia. Emoyhtiön kotimaisen liikkeen ensivakuutuksen maksutulo oli 1 113 miljoonaa euroa (1 066). Koko alan maksutulo Suomessa kasvoi 5,6 prosenttia 6 275 miljoonaan euroon (5 942) Finanssialan Keskusliiton maksutulotilaston mukaan.

Mandatum Lifen ja koko alan maksutulo kasvoi voimakkaimmin säästöhenkivakuutusten tuoteryhmässä. Mandatum Lifen säästöhenkivakuutusten maksutulo kasvoi 17,1 prosenttia 416 miljoonaan euroon (355). Koko alalla säästöhenkivakuutuksen maksutulo kasvoi peräti 22,8 prosenttia.

Kapitalisaatiosopimusten maksutulo kääntyi useamman peräkkäisen kasvun vuoden jälkeen laskuun vuonna 2015. Mandatum Lifen kapitalisaatiosopimusten maksutulo laski 5,1 prosenttia 415 miljoonaan euroon (438) koko alan kapitalisaatiosopimusten maksutulon pienentyessä 9,8 prosenttia.

Yhtiön riskihenkivakuutusten maksutulo ylsi lähes edellisvuoden tasolle 46 miljoonaan euroon (46).

Mandatum Life oli yrityssegmentissä markkinajohtaja 41,4 prosentin maksutulon markkinaosuudellaan. Yhtiö kasvatti maksutuloaan erityisesti ryhmäeläkevakuutuksissa, joiden maksutulo nousi 15,1 prosenttia 141 miljoonaan euroon (122).

Baltian tytäryhtiön riskivakuutuksen maksutulo ja riskisummat kasvoivat, mutta kokonaismaksutulo jäi edellisvuotta pienemmäksi 34 miljoonaan euroon (40).

Henkilöstörahoja, palkitsemisratkaisuja ja eläkepalveluita tarjoavan Mandatum Lifen tytäryhtiö Innovan liikevaihto kasvoi 7 miljoonaan euroon (5).

Sijoitustoiminta

Mandatum Lifen sijoitustoiminnan tavoitteena on saavuttaa korkein mahdollinen tuotto hyväksyttävällä riskitasolla. Onnistunut sijoitustoiminta mahdollistaa vakuutuksenottajille hyvän nimellistuoton ja kartuttaa toimintapääomaa sekä täyttää omistajien tuotto-odotukset.

Sekä tuoton lisäämiseksi että riskin pienentämiseksi sijoitussalkku pyritään hajauttamaan sekä maantieteellisesti että eri omaisuusluokkien kesken.

Vuoden päättyessä emon sijoituskannan käypä arvo oli 6 667 miljoonaa euroa (6 644). Tästä 5 465 miljoonaa euroa (5 311) oli alkuperäisen laskuperustekorkoisen vastuvelan katteena olevaa omaisuutta ja 1 202 miljoonaa euroa (1 332) eriytetyn ryhmäeläkekannan katteena olevaa omaisuutta.

ENSIVAKUUTUKSEN MAKSUTULO

Milj. €	2015	2014	muutos
Vakuutus sopimukset			
Sijoitussidonnainen yksilöllinen henkivakuutus	428	372	56
Muu yksilöllinen henkivakuutus	49	49	0
Työntekijäin ryhmähenkivakuutus	10	12	-2
Muu ryhmähenkivakuutus	9	9	0
Henkivakuutus yhteensä	497	443	54
Eläkevakuutus			
Sijoitussidonnainen yksilöllinen eläkevakuutus	71	76	-4
Muu yksilöllinen eläkevakuutus	14	17	-3
Sijoitussidonnainen ryhmäeläkevakuutus	75	65	10
Muu ryhmäeläkevakuutus	65	57	8
Eläkevakuutus yhteensä	226	215	12
Vakuutus sopimukset yhteensä	723	658	65
Sijoitussopimukset			
Sijoitussidonnainen kapitalisaatiosopimus	394	448	-54
Muu kapitalisaatiosopimus	30	1	29
Sijoitussopimukset yhteensä	424	449	-25
Ensivakuutuksen maksutulo yhteensä	1 147	1 106	41

Sijoitusten allokaatiot pysyivät pääosin ennallaan, mutta korkosalkkujen sisällä tapahtui merkittäviä muutoksia. Alkuperäistä laskuperustekorkoista vastuuvulkaa kattavassa omaisuudessa rahamarkkinasijoitusten osuus laski 7 prosenttiin (23) ja joukkovelkakirjalainojen osuus kasvoi 45 prosenttiin (30). Eriytetyn ryhmäeläkekannan sijoitusomaisuudessa rahamarkkinasijoitusten ja käteisen osuus laski 9 prosenttiin (33), valtiolainojen osuus laski 3 prosenttiin (23), korkorahastosijoitukset myytiin pois (16) ja muiden luottoriskilisten velkainstrumenttien osuus kasvoi 68 prosenttiin (23).

Alkuperäisen laskuperustekorkoisen vastuuvulan katteena olevien korkosijoitusten duraatio per 31.12.2015 nousi 2,1 vuoteen (1,6) ja eriytetyn omaisuuden duraatio laski hieman 2,3 vuoteen (2,4).

Osake- ja korkosijoituksista on tarkempaa jaottelua tilinpäätöksen riskienhallintaa koskevassa liitteessä.

Vuonna 2015 korot pysyivät matalalla tasolla ja lyhyet korot Euroopassa painuivat negatiivisiksi. Osakemarkkinoilla koettiin runsaasti volatilitteettia. Sijoitustoiminnan tuotto oli haastavasta markkinatilanteesta huolimatta erittäin hyvä. Alkuperäisen laskuperustekorkoisen vastuuvulan katteena olevan sijoitusomaisuuden kokonaistuotto vuonna 2015 oli 6,9 prosenttia (4,6 vuonna 2014). Eriytetyn ryhmäeläkekannan sijoitusomaisuuden kokonaistuotto oli 3,8 prosenttia (ei vertailulukua).

Osakesalkun koko vuoden tuotoksi alkuperäisen laskuperustekorkoisen vastuuvulan katteena olevan sijoitusomaisuuden osalta muodostui 14,5 prosenttia (4,8) ja eriytetyn ryhmäeläkekannan osalta 13,4 prosenttia (ei vertailulukua). Erityisesti osakesijoitukset suomalaisiin yrityksiin tuottivat hyvin. Alkuperäisen kannan omaisuuden kotimaisista osakkeista realisoitiin myyntivoittoja 99 miljoonaa euroa tilikauden aikana.

Korkosalkun tuotto alkuperäisen laskuperustekorkoisen vastuuvulan katteena olevassa omaisuudessa koko vuodelta oli 1,5 % (1,6 %) ja eriytetyn ryhmäeläkekannan osalta 1 % (ei vertailulukua).

Euro heikentyi vuoden aikana, ja tämän seurauksena valuuttaposition suojaamattoman osan tulos nousi selvästi positiiviseksi.

Vastuuvulka

Mandatum Life -konsernin vastuuvulka ennen jälleenvakuuttajan osuutta kasvoi 496 miljoonalla eurolla ja oli 10 873 miljoonaa euroa (10 377). Sijoitussidonnaisten sopimusten osuus vastuuvulasta oli 5 858 miljoonaa euroa (5 312). Laskuperustekorkoisen vastuuvulan määrä oli 5 014 miljoonaa euroa (5 065). 30.12.2014. Suomi-yhtiöstä siirtyneen ryhmäeläkevakuutuskannan osuus laskuperustekorollisesta vastuuvulasta oli tilivuoden 2015 lopussa yhteensä 1 196 miljoonaa euroa (1 337). Suomi-yhtiöstä siirtynyt vastuuvulka on eriytetty muusta vakuutuskannasta (eriytetty ryhmäeläkekanta). Eriytetty ryhmäeläkekanta pitää sisällään 257 miljoonaa euroa (241) korkotäydennystä, jolla alennetaan sen vastuuvulan diskonttauskorko 0,75 prosenttiin. Muu laskuperustekorkoinen vastuuvulka pitää sisällään korkotäydennyksiä yhteensä 244 miljoonaa euroa (135).

Baltian tytäryhtiön osuus vastuuvulasta oli 173 miljoonaa euroa (170), josta sijoitussidonnaisen vastuuvulan osuus oli 155 miljoonaa euroa (153).

Vastuuvulan jakautumisesta ja muutoksesta on tarkempi selvitys tilinpäätöksen riskienhallintaa käsittelevässä liitteessä.

Kohtuusperiaate

Vakuutusyhtiölain 13 luvun mukaan henkivakuutusyhtiössä on noudatettava niin sanottua kohtuusperiaatetta sellaisten vakuutusten kohdalla, joilla on vakuutus sopimuksen mukaan oikeus vakuutusten mahdollisesti tuottaman ylijäämän perusteella myönnettäviin lisäetuihin.

Mandatum Lifen tavoitteena on antaa pitkällä aikavälillä voitontuottoa oikeutetuille vakuutussäästöille ennen kuluja ja veroja kokonaisuhyvitys, joka on vähintään kunakin hetkenä matalariskisimpinä

pidettävien pitkien korkosijoitusten korkotason mukainen. Tämän hetken tulkinnan mukaisesti Saksan valtion joukkovelkakirjalainat olisivat lähimpänä riskitöntä pitkää korkosijoitusta.

Toistaiseksi kuitenkin kokonaisuhyvityksen tavoitetasona on säästövakuutusten osalta viiden vuoden ja eläkevakuutusten osalta 10 vuoden Suomen valtion joukkovelkakirjalainan korkotasoa vastaava tuotto. Kokonaisuhyvitys muodostuu laskuperustekorosta ja vuosittain määrättävistä lisäeduista.

Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön hallitus päättää lisäedit vuosittain ja niiden määrään vaikuttaa mm. yleinen korkotaso, yhtiön onnistuminen sijoitustoiminnassa pitkällä aikavälillä, vakuutuksen laskuperustekorona taso sekä yhtiön vakavaraisuus. Yhtiön verkkosivuilta löytyy yksityiskohtaisempi kuvaus lisäeditavoitteesta sekä selvitys annetuista lisäeduista.

Viron, Latvian ja Liettuan lainsäädännössä ei ole kohtuusperiaatetta vastaavaa sääntelyä.

Voitonjakopolitiikka koskien eriytettyä ryhmäeläkevakuutuskantaa

Mandatum Lifeen siirtyi 30.12.2014 Suomi-yhtiöstä ryhmäeläkevakuutuskanta (Vakuutuskanta), joka on eriytetty muusta Mandatum

Lifen vakuutuskannasta. Kannansiirron yhteydessä on sovittu, että Vakuutuskannan mukana siirtynyt omaisuus käytetään turvaamaan siirtyneen Vakuutuskannan etuuksia. Tämän johdosta ja varmistamiseksi Vakuutuskanta ja sitä kattava omaisuus on eriytetty Mandatum Lifen muusta vakuutuskannasta ja omaisuudesta. Edelleen tämän johdosta on sovittu, että Vakuutuskantaan ja sitä kattavaan omaisuuteen sovelletaan muusta Mandatum Lifen vakuutuskannasta riippumattonta voitonjakopolitiikkaa alla tarkemmin kuvatulla tavalla.

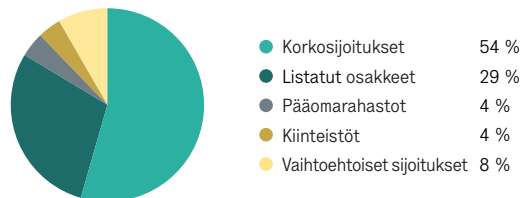
IFRS-kirjanpidossa realisoituneen sijoitustuoton ylittäessä vastuuvelan diskonttauskoron mukaisen tuottovaateen, jaetaan tästä ylitteestä 65 prosenttia vakuutuskannalle. Voitonjakopolitiikassa sovellettava vastuuvelan diskonttauskorko perustuu aina kalenterivuoden ensimmäisenä päivänä käytettävään vastuuvelan diskonttauskorkoon. Vakuutuskannan osuus diskonttauskoron ylittävistä sijoitustuotosta voidaan jakaa esimerkiksi vuotuisena asiakashyvityksenä, kertaluonteisina etuuksien korotuksina tai se voidaan varata tulevien lisätujen vastuuseen, jolla tasoitetaan vuotuisia asiakashyvityksiä ja turvataan asiakashyvitysten tasoa ja jatkuvuutta.

IFRS-kirjanpidossa realisoituneen sijoitustuoton alittaessa vastuuvelan diskonttauskoron mukaisen tuottovaateen, vastuuvelan diskonttauskoron mukainen tuottovaade rahoitetaan ensisijaisesti

Sijoitussalkun allokaatio 31.12.2015

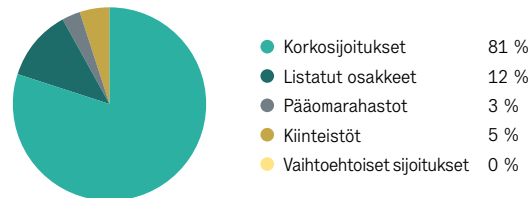
Alkuperäisen kannan omaisuus

5 465 milj. €

Eriytetty omaisuus

1 202 milj. €

SIJOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTTO KÄYVIN ARVOIN

Milj. €	2015	2014	muutos
Muu kuin sijoitussidonnainen liike			
Korot	91	98	-7
Osingot	108	89	18
Kiinteistöjen tuotot ja kulut	7	5	2
Myyntivoitot ja -tappiot	213	126	87
Pysyvät arvonalentumiset	-19	-42	22
Kurssivoitot ja -tappiot	182	35	147
Sijoitustoiminnan liikekulut ja poistot	-16	-13	-4
Muu arvostaminen	1	1	0
Muut tuotot ja kulut	-175	-28	-147
Yhteensä	391	271	120
Käyvän arvon rahaston muutos (ennen veroja)	32	20	12
Taseen ulkopuolisten arvostuserojen muutos	6	-1	7
Yhteensä käyvin arvo	430	291	139

tulevien lisäetujen vastuusta ja sen jälkeen Mandatum Lifen omasta pääomasta. Se osa tulevien lisäetujen vastuusta, joka on Mandatum Lifen erillisellä päätöksellä luvattu Suomi-yhtiöstä siirtyneelle ryhmäläkevakuutuskannalle, ei ole käytettävissä edellä mainitun tuotovaateen rahoittamiseen.

Suomi-yhtiöstä siirtyneen ryhmäläkevakuutuskannan voitonjakopolitiikassa sovellettava diskonttauskorko on vuoden 2015 osalta 1,0 prosenttia ja vuoden 2016 osalta 0,75 prosenttia. Yhtiön verkkosivuilta löytyy yksityiskohtaisempi kuvaus eriytetyn ryhmäläkekannan voitonjakopolitiikasta sekä selvitys annetuista lisäeduista.

Korvauskulut

Mandatum Life -konsernista maksettiin tilikauden aikana korvauksia yhteensä 1 001 miljoonaa euroa (882), josta jälleenvakuuttajien osuus oli 2,8 miljoonaa euroa (2,8). Sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus maksetuista korvauksista oli 556 miljoonaa euroa (485).

Emoyhtiö Mandatum Life maksoi tilivuonna eläkkeitä noin 76 000 eläkkeensaajalle yhteensä 387 miljoonaa euroa (319). Näistä ryhmäläkevakuutuksiin liittyi 63 prosenttia (57). Erilaisia muita korvauksia maksettiin yhteensä lähes 43 000 kappaletta. Sopimukseen mukaan erääntyviä säästösummia maksettiin 18 miljoonaa euroa (14). Takaisnostojen määrä oli 510 miljoonaa euroa (451) ja henkivakuutusten riskikorvausten 77 miljoonaa euroa (90).

Liikekulut

Mandatum Life -konsernin liikekulut olivat 116 miljoonaa euroa (102). Liikekuluista Baltian tytäryhtiön osuus oli 6 miljoonaa euroa (6). Innovan osuus liikekuluista oli 6 miljoonaa euroa (5).

Vuonna 2015 Mandatum Life -konsernin liikekustannussuhde oli 98,4 prosenttia (103,0). Kokonaisliikekustannussuhde, jossa on huomioitu kaikki liikekulujen kattamiseen tarkoitetut tuotot, oli konsernin osalta 80,3 prosenttia (84,2). Konsernin liikekulut sisältävät hankintakuluja 33 miljoonaa euroa (37). Mandatum Life ei jakota vakuutusten hankintakuluja, jolloin vakuutuksen ensimmäisen eli hankintavuoden tulos on yleensä hankintakuluista johtuen negatiivinen.

Henkilöstöhallinto

Vuonna 2015 Mandatum Life asetti uudet pitkäaikaiset liiketoimintatavoitteet, joista yhdeksi nostettiin henkilöstön tyytyväisyys. Henkilöstön hyvinvoinnilla on yhtiölle merkittävä vaikutus: tyytyväinen henkilöstö tuottaa myös tyytyväisiä asiakkaita ja takaa taloudellisen menestyksen. Jopa 92 prosenttia henkilöstöstä piti yhtiötä erittäin hyvänä työpaikkana vuonna 2015. Tavoite on pitää luku 90 prosentin tasolla vuoteen 2020 mennessä. Henkilöstön tyytyväisyyttä mitataan vuosittain Suomen parhaat työpaikat -tutkimuksella.

Muita keskeisiä teemoja 2015 olivat esimiestyöhön panostaminen, palkitsemiskokonaisuuden kehittäminen sekä kokeneiden työntekijöiden osaamisen ja työkyvyn ylläpitäminen. Yhtiö uskoo, että jokaisella työntekijällä on oikeus hyvään johtamiseen. Yksi tärkeistä työkaluista esimiestyön kehittämisessä on joka toinen vuosi järjestettävä 360-esimiesarviointi, jonka tavoitteena on arvioida koko esimieskunnan johtamista, osaamistasoa ja kehittämiskohteita. Tulokset olivat erinomaisella tasolla 2015. Yhtiö panosti myös kokeneiden työntekijöiden hyvinvointiin perustamalla vuoden 2015 alussa ML Plus 58 -ryhmän. Ryhmä on tarkoitettu kaikille 58 vuotta täyttäneille työntekijöille.

Palkitsemispolitiikassa yhtiön pääperiaatteita on tarjota henkilöstölle samat palkitsemisratkaisut kuin asiakkaille. Hyvän esi-

merkkinä on vuonna 2014 käyttöön otettu koko henkilöstön Palkkiorahasto, johon 87 prosenttia henkilöstöstä päätti rahastoida tulospalkkionsa vuonna 2015. Mandatum Life on onnistunut palkitsemisjärjestelmän kehittämisessä sekä työtyytyväisyyden lisäämisessä siitä huolimatta, että yhtiö on tehostamisohjelmansa mukaisesti pitänyt organisaation kiinteät liikekulut vuoden 2012 tasolla.

Riskienhallinta

Mandatum Life -konsernissa hallitus vastaa riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan riittävydestä. Hallitus vahvistaa vuosittain riskienhallintasuunnitelman, sijoituspolitiikan ja muut yleisohjeet, joiden mukaan riskienhallinta ja sisäinen valvonta organisoidaan liiketoiminnoissa. Jatkuvuussuunnitelma on osa riskienhallintasuunnitelmaa.

Mandatum Lifen toimitusjohtajalla on kokonaisvastuu riskienhallinnan toteutuksesta hallituksen ohjeiden mukaisesti. Liiketoimintayksiköt ovat vastuussa omien operatiivisten riskiensä tunnistamisesta, arvioinnista, seurannasta ja hallinnasta.

Riskit on jaettu pääryhmiin, joita ovat vakuutusriskit, markkina-riski, operatiiviset riskit, juridiset ja compliance-riskit sekä liiketoiminta ja maineriskit. Jokaiselle pääryhmälle on nimetty vastuuhenkilö säännöllisesti kokoontuvassa riskienhallintakomiteassa. Komitean puheenjohtajana toimii toimitusjohtaja, ja komitea käsittelee myös Baltian tytäryhtiön riskit.

Riskeistä ja riskienhallinnasta on laadittu tilinpäätöksen liitetieto, jossa on yksityiskohtaisempi selvitys Mandatum Lifen merkittävimmistä riskeistä ja riskienhallinnan yleisistä periaatteista.

Konsernirakenne ja omistus

Mandatum Life on Sampo Oyj:n täysin omistama tytäryhtiö.

Mandatum Lifen 100 % omistamia tytäryhtiöitä ovat virolainen Mandatum Life Insurance Baltic SE, jolla on sivuliikkeet Latviassa ja Liettuaissa ja Mandatum Life Fund Management S.A. Luxemburgissa sekä suomalaiset tytäryhtiöt Innova Palvelut Oy, Mandatum Life Palvelut Oy, Mandatum Life Sijoituspalvelut Oy ja Saka Hallikiinteistöt GP Oy.

Mandatum Life -konserniin kuuluu lisäksi tytäryhtiöinä 22 (23) suomalaista asunto- ja kiinteistöosakeyhtiötä sekä osakkuusyhtiöinä Niittymaa Oy (omistus 49 %). SaKa Hallikiinteistöt Oy (omistus 48 %) on yhtiöjärjestelyjen kohteena ja sen muutoksena on konsernissa kirjattu 6,2 miljoonan myyntivoitto.

Merkittävät tapahtumat tilikauden jälkeen

Ei merkittäviä tapahtumia.

Tulevaisuuden näkymät

Osakemarkkinat päättyivät vuoden 2015 tuotoissa euroissa mitattuna selvästi joukkolainamarkkinoiden edelle. Suomessa osakemarkkinat pärjäsivät hyvin (+15,9 %). Dollareissa mitattuna USA:n S&P 500 -indeksi jäi vain vähän plussalle osinkojen jälkeen (+1,4 %) ja sama pätee paikallisvaluutoissa mitattuun MSCI World -osakeindeksiin (+1,3 %). Epävarmuus raaka-aineiden hintojen laskun, Kiinan kasvuvauhdin hidastumisen seurausten ja Yhdysvaltain keskuspankin koronnostot-syklin aloituksen suhteen voi nostaa pääomamarkkinoiden hintaheiluntaa markkinoilla riskillisissä omaisuuslajeissa. Maailman talouskasvun ennakoitaan hidastuvan maltillisesti vuonna 2016 hieman alle kolmeen prosenttiin. Länsimaisten yritysten tuloskasvun odotetaan ylittävän yleisen talouskasvutahdin. Suomen osalta kasvunäky-

miä heikentävät julkisen sektorin velkaantumisesta johtuvat meno-
leikkaukset, investointiaktiiviteetin matala taso sekä mm. Venäjän
heikosta taloustilanteesta johtuva vientitavaroiden heikko kysyntä.
Haasteet kustannuskilpailukyvyssä sekä kasvavat kustannukset liit-
tyen väestön ikääntymiseen heikentävät Suomen talouskasvupoten-
tiaalia pitkällä aikavälillä. Markkinoihin ja talouskehitykseen liittyvä
epävarmuus yhdessä alhaisen korkotason kanssa muodostaa mer-
kittävän haasteen sijoitustoiminnalle ja yhtiön tulokselle. Vakavarai-
suuspääoman määrä, melko voimakkaasti aleneva vanha laskuperus-
tekorkoinen vastuuvetäjä ja vastuuvetäjän korkotäydennykset yhdessä
Solvensi II:n siirtymäsäännösten kanssa luovat yhtiölle valmiudet
kestää sekä alhaisten korkojen aikaa että lyhytaikaisia markkinahei-
lahteluja.

Sijoitustoiminnan lisäksi yhtiön tulokseen vaikuttaa vakuutus-
riskeistä syntyvä riskiliikkeen tulos sekä kustannusliikkeen tulos.
Kustannusliikkeen tulos jatkoi kasvu-uralla tuottojen kasvaessa ja
kulujen pysyessä tehostamisohjelman mukaisten tavoitteiden ala-
puolella. Kustannusliikkeen tuloksen trendin odotetaan olevan
kasvava, mutta vuotuisissa tuloksissa voi olla heiluntaa erityisesti
sijoitussidonnaisen vastuuvetäjän palkkiotuottojen osalta, johtuen si-
joitusmarkkinoiden vaihtelusta. Riskiliikkeen osalta vuosi 2015 oli
poikkeuksellisen hyvä ja lähivuosien osalta riskiliikkeen tuloksen
odotetaan olevan aiempien vuosien tasolla.

Mandatum Life on tehnyt jo pitkään systemaattista työtä asiakas-
tyytyväisyyden ja asiakaskokeman parantamiseksi. Tehdyt toimen-
piteet ovat johtaneet jatkuvasti paranevaan asiakastytyväisyyden
tasoon kaikissa asiakasryhmissä. Panostusten keskiössä ovat asiak-
kaiden digitaaliset palvelut, jotka mahdollistavat entistä tiiviimmän
vuorovaikutuksen laajemman asiakasjoukon kanssa. Asiakaspalvelu-
prosessien digitalisoinnin tavoitteena on varmistaa asiakaspalvelun
käytettävyys ajasta ja paikasta riippumatta. Vuonna 2015 yhtiö pe-
rusti verkkosivuillaan toimivan chat-palvelun sekä varainhoidon asi-
akkaiden ML Rahat - mobiilipalvelun. Palveluja kehitetään asiakas-
palautteen sekä mitatun asiakaskokeman perusteella. Investoinnit
digitaalisuuteen jatkuvat mm. verkkosivujen ja -palveluiden mobiili-
toimivuuden osalta. Näillä toimenpiteillä luodaan mahdollisuuksia
edelleen parantaa asiakaskokemaa ja asiakastytyväisyyttä.

Solvensi II tuli voimaan 1.1.2016. Yhtiön siirtymäsäännöt huo-
mioiva vakavaraisuusasema on hyvä. Yhtiön taseen rakenne tulee
muuttumaan siirtymäaikojen kuluessa merkittävästi laskuperuste-
korollisen kannan alentuessa. Tämän odotetaan alentavan yhtiön
pääomavaateita ja toisaalta kasvattavan omia varoja, jonka johdosta
yhtiön vakavaraisuusaseman odotetaan säilyvän hyvällä tasolla siir-
tymäaikojen kulumisesta huolimatta.

Hallinto

Mandatum Lifin hallinto määräytyy ensisijaisesti vakuutusyhtiölain
ja osakeyhtiölain säännösten pohjalta. Tarkemmat määräykset yhti-
ön hallinnosta ovat yhtiöjärjestyksessä sekä yhtiön hallituksen vah-
vistamissa sisäisissä toimintaperiaatteissa ja ohjeissa.

Ylintä päätösvaltaa käyttää yhtiökokous. Varsinainen yhtiö-
kokous pidettiin 17.3.2015 ja ylimääräiset yhtiökokoukset pidettiin
2.2.2015 sekä 3.7.2015.

Mandatum Lifin hallitukseen kuuluu yhtiöjärjestyksen mukaan
vähintään neljä ja enintään seitsemän jäsentä. Hallituksen jäsenten
lukumäärä vuonna 2015 oli viisi jäsentä. Hallituksen jäsenistä olivat
erovuorossa Peter Johansson ja Jorma Leinonen, jotka valittiin uu-
delleen vuonna 2018 pidettävään varsinaiseen yhtiökokoukseen asti.

Mandatum Lifin hallituksen kokoonpano on: puheenjohtaja,
konsernijohtaja Kari Stadigh, varapuheenjohtaja, konsernin talous-
johtaja Peter Johansson ja jäsenenä sijoitusjohtaja Patrick Lapvete-
läinen, fil.maist. SHV Jorma Leinonen ja sijoittajasuhde- ja viestin-

täjohtaja Jarmo Salonen. Hallitus piti tilikauden aikana 15 kokousta.

Henkilöstön valitsemana edustajana hallituksen kokouksissa on
asiantuntija Katja Korelin ja hänen varamiehenään asiakaspäällikkö
Matti Lepistö. Henkilöstön edustaja ei ole hallituksen jäsen.

Yhtiön toimitusjohtajana toimii OTK Petri Niemisvirta ja toimi-
tusjohtajan sijaisena talousjohtaja fil.lis, SHV Jukka Kurki.

Yhtiökokouksen valitsemana tilintarkastajana toimi Ernst &
Young Oy, (KHT-yhteisön vastuullisena tilintarkastajana KHT Tomi
Englund).

Hallituksen voitonjakoehdotus

Mandatum Lifin tilikauden kansallisin periaattein laskettu tulos
on 97 054 826,65 euroa positiivinen. Voitonjakokelpoiset varat ovat
562 951 188,68 euroa. Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että tilikai-
uden tuloksesta jaetaan osinkoa 125 000 000 euroa ja loput siirretään
voitto-/tappioutilille.

Konsernin laaja tuloslaskelma

Milj. €	Liite	1-12/2015	1-12/2014
Vakuutusmaksutulo	1	1 144,1	1 104,8
Sijoitustoiminnan nettotuotot	2	632,0	539,8
Liiketoiminnan muut tuotot		17,7	5,4
Korvaukset	3	-1 023,4	-876,4
Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos	4	-461,8	-498,6
Henkilöstökulut	5	-47,2	-46,3
Liiketoiminnan muut kulut	6	-74,4	-59,5
Rahoituskulut	7	-6,2	-6,9
Osuus osakkuusyritysten voitoista/tappioista		0,0	0,5
Tilikauden voitto ennen veroja		180,8	162,8
Verot	19	-36,3	-29,5
Tilikauden voitto		144,5	133,4
Tilikauden muut laajan tuloksen erät	20-21		
Erät, jotka voidaan siirtää tulosvaikutteisiksi			
Muuntoerot		0,0	0,0
Myytavissä olevat rahoitusvarat		32,5	20,2
Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot		-8,6	-4,0
Muut laajan tuloksen erät, jotka voidaan siirtää tulosvaikutteisiksi yhteensä nettona verojen jälkeen		23,9	16,2
Tilikauden laaja tulos		168,4	149,5

Konsernitase

Milj. €	Liite	12/2015	12/2014
Varat			
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	8	4,6	4,6
Sijoituskiinteistöt	9	178,2	176,8
Aineettomat hyödykkeet	10	7,2	6,8
Sijoitukset osakkuusyhtiöissä	11	0,0	0,4
Rahoitusvarat	12-16	6 038,9	5 664,9
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset	17	5 864,5	5 281,8
Saamiset jälleenvakuutus sopimuksista	24	2,6	2,6
Muut varat	22	126,6	208,0
Käteiset varat	23	482,5	858,5
Varat yhteensä		12 705,2	12 204,3
Velat			
Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista	24	5 014,1	5 064,9
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	25	5 858,4	5 312,0
Rahoitusvelat	13, 26	133,4	185,5
Laskennalliset verovelat	18	154,4	123,1
Muut velat	28	166,8	209,0
Velat yhteensä		11 327,1	10 894,6
Oma pääoma			
Osaakepääoma	30	40,4	40,4
Rahastot		661,1	637,2
Kertyneet voittovarot		676,6	632,1
Emoyhtiön omistajien osuus		1 378,1	1 309,7
Määräysvallattomien osuus		0,0	0,0
Oma pääoma yhteensä		1 378,1	1 309,7
Oma pääoma ja velat yhteensä		12 705,2	12 204,3

Laskelma oman pääoman muutoksista

Milj. €	Osake- pääoma	Ylikurssi- rahasto	Vararahasto	Voittovarot	Muuntoerot	Myytävissä olevat rahoitus- varat*)	Myytävissä olevat rahoitus- varat**) IFRS 4.30	Yht.
Oma pääoma 1.1.2014	40,4	98,9	30,1	598,8	-0,2	492,1	-	1 260,1
Muutokset omassa pääomassa								
Siirrot oman pääoman erien välillä				0,1		-0,1		0,0
Osingonjako				-100,0				-100,0
Kauden laaja tulos				133,4	0,0	16,2		149,5
Oma pääoma 31.12.2014	40,4	98,9	30,1	632,3	-0,2	508,2	-	1 309,7
Muutokset omassa pääomassa								
Siirrot oman pääoman erien välillä								0,0
Osingonjako				-100,0				-100,0
Kauden laaja tulos				144,5	0,0	34,4	-10,5	168,4
Oma pääoma 31.12.2015	40,4	98,9	30,1	676,8	-0,2	542,6	-10,5	1 378,1

*) Myytävissä olevista rahoitusvaroista on kirjattu omaan pääomaan kauden arvostusta 301,7 (30,2) milj. euroa. Kauden tulokseen on siirretty 32,5 (20,2) milj. euroa.

**) Varjolaskennan mukainen eriytetyn vakuutuskannan vakuutustenottajien osuus.

Muuntoeroihin ja myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyvät määrät ovat laajaan tulokseen kirjattuja verovaikutuksella huomioituja eriä.

Konsernin rahavirtalaskelma

Milj. €	2015	2014
Liiketoiminnan rahavirta		
Voitto ennen veroja	180,8	162,8
Oikaisut:		
Poistot	5,6	5,3
Realisoitumattomat arvostusvoitot ja -tappiot	-150,7	-127,5
Sijoitusten myyntivoitot ja -tappiot	-249,0	-125,6
Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutokset	495,5	496,1
Muut oikaisut	28,4	26,1
Oikaisut yhteensä	129,7	274,3
Liiketoiminnan varojen lisäys (+) tai vähennys (-)		
Sijoitukset*)	-531,0	412,3
Muut varat	39,3	-55,1
Yhteensä	-491,7	357,2
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)		
Rahoitusvelat	0,0	0,0
Muut velat	-11,6	5,0
Maksetut korot ja tuloverot	-81,3	-58,6
Yhteensä	-92,9	-53,6
Liiketoiminnasta kertyneet nettorahavarat	-274,1	740,7
Investointien rahavirta		
Investoinnit tytäri- ja osakkuusyhtiöosakkeisiin	0,3	-4,1
Nettoinvestoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-2,2	-0,2
Investointeihin käytetyt nettorahavarat	-1,9	-4,3
Rahoitustoiminnan rahavirta		
Maksetut osingot	-100,0	-100,0
Rahoituksesta kertyneet nettorahavarat	-100,0	-100,0
Rahavirrat yhteensä	-376,0	636,4
Rahavarat tilikauden alussa	858,5	222,1
Rahavarat tilikauden lopussa	482,5	858,5
Rahavarojen nettomuutos	-376,0	636,4
Lisätietoa rahavirtalaskelmaan:		
Saadut korot	176,8	200,0
Maksetut korot	-42,2	-25,7
Saadut osingot	41,1	54,8

*) Sijoitukset sisältävät sijoituskiinteistöt, rahoitusvarat sekä sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset.

Rahavirtalaskelman erät eivät ole suoraan johdettavissa taseista mm. valuuttakurssien muutosten takia.

Tilikauden rahavarat sisältävät kassan 378,5 milj. euroa (389,1) sekä muut lyhytaikaiset talletukset (enintään 3kk) 104,0 milj. euroa (469,4).

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

Yhteenvedo merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista

Mandatum Lifen konsernitilinpäätös vuodelta 2015 on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, "IFRSs") mukaisesti. Tilinpäätöstä laadittaessa Mandatum Life on soveltanut kaikkia liiketoimintaansa liittyviä 31.12.2015 voimassa olleita ja EU:n komission hyväksymiä standardeja ja tulkintoja.

Kuluneella tilikaudella on otettu käyttöön seuraavat liiketoimintaansa liittyvät muutetut standardit.

IAS 19:n *Työsuhde-etuudet* muutos (voimaan 1.2.2015 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla) selvensi kirjanpitoikäisyyttä, kun etuuspohtaisessa järjestelyssä edellytetään työntekijöiden tai kolmansien osapuolien maksuja järjestelyyn. Muutoksella ei ole ollut olennaista vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.

Konsernitilinpäätöksen liitetietojen laadinnassa on otettu huomioon myös suomalainen kirjanpito- ja yhteisölaainsäädäntö sekä viranomaisäännökset. Osa riskeistä vaadittavista liitetiedoista on esitetty konsernitilinpäätöksen Riskienhallinta-osiossa.

Tilinpäätöksen arvostamisperusta on alkuperäinen hankintameno lukuun ottamatta käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia rahoitusvaroja ja -velkoja, myytävissä olevia rahoitusvaroja, suojauskohteita käyvän arvon suojauksessa sekä oman pääoman ehtoisina instrumentteina suoritettavia osakeperusteisia maksuja, jotka arvostetaan käypään arvoon.

Konsernitilinpäätös esitetään euroina pyöristettynä lähimpään miljoonaan yhden desimaalin tarkkuudella, ellei toisin ole mainittu.

Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön hallitus hyväksyi tilinpäätöksen julkaistavaksi 8. helmikuuta 2016.

Konsernitilinpäätös

Tytäryhtiöt

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiö Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön ja sen tytäryhtiöiden tilinpäätökset. Tytäryhtiöinä käsitellään yhtiöt, joissa konsernilla on määräysvalta. Määräysvalta toteutuu, kun konsernilla on yli puolet äänivallasta tai sillä on muutoin määräysvalta määrätä yrityksen talouden ja liiketoiminnan periaatteista hyödyn saamiseksi sen toiminnasta. Hankitut yritykset yhdistellään tytäryhtiöinä siitä päivästä lähtien, kun konserni on saanut määräysvallan ja luovutetut tytäryhtiöt siihen päivään saakka, kun määräysvalta lakkaa.

Tytäryhtiöiden hankinnat käsitellään hankintamenomenetelmällä. Hankintameno kohdistetaan hankinnan kohteen yksilöitävissä oleville varoille, veloille ja ehdollisille veloille, jotka arvostetaan hankinta-ajankohdan käypään arvoon. Mahdollinen määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa arvostetaan joko käypään arvoon tai määrään, joka vastaa määräysvallattomien omistajien suhteellista osuutta hankitun tytäryhtiön nettovarallisuudesta. Hankekohtaisesti valitulla käsittelytavalla on vaikutusta sekä kirjattavaan vähemmistöosuuden että liikearvon määrään. Määrä, jolla maksettu vastike, määräysvallattomien omistajien osuus sekä mahdollisesti aiemmin omistettu osuus yhteen laskettuina ylittävät

konsernin osuuden hankitun yhtiön nettovarallisuuden käyvästä arvosta, kirjataan liikearvoksi.

Konsernitilinpäätös laaditaan soveltaen yhtenäisiä laadintaperiaatteita samankaltaisissa olosuhteissa toteutuviin samanlaisiin liiketoimiin ja muihin tapahtumiin. Konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset ja velat sekä voitot ja tappiot eliminoidaan konsernitilinpäätöstä laadittaessa.

Osakkuusyhtiöt

Osakkuusyhtiöinä käsitellään yhtiöt, joissa konsernilla on huomattava vaikutusvalta, mutta ei valtaa määrätä yrityksen talouden ja liiketoiminnan periaatteista. Jollei toisin osoiteta, huomattava vaikutusvalta toteutuu, kun konserni omistaa 20–50 prosenttia sijoituskohteen äänivallasta. Sijoitukset osakkuusyhtiöihin käsitellään pääomaosuusmenetelmällä. Hankintahetkellä sijoitukset osakkuusyhtiöihin kirjataan hankintamenoon, jota oikaistaan hankinta-ajankohdan jälkeen tapahtuvalla muutoksella konsernin osuudessa osakkuusyhtiön voitosta (tappiosta) ja muilla muutoksilla, jotka on suoraan kirjattu osakkuusyhtiön omaan pääomaan. Mikäli konsernin osuus osakkuusyhtiön tappioista ylittää sijoituksen kirjanpitoarvon, sijoitukset merkitään taseeseen nolla-arvoon ja ylimenevät tappiot yhdistellään vain siinä tapauksessa, että konserni on sitoutunut osakkuusyhtiön velvoitteiden täyttämiseen. Sijoitus osakkuusyhtiöön sisältää hankinnasta syntyneen liikearvon. Realisoitumattomat voitot (tappiot) konsernin ja osakkuusyhtiön välillä eliminoidaan konsernin omistusosuuden mukaisesti.

Konsernin omistusosuuden mukainen osuus osakkuusyhtiön tuloksesta on esitetty omana eränä tuloslaskelmassa. Konsernin osuus osakkuusyhtiön muihin laajan tuloksen eriin kirjatuista muutoksista on esitetty konsernin muissa laajan tuloslaskelman erissä.

Jos ilmenee viitteitä siitä, että sijoituksen arvo saattaa olla alentunut, testataan sen kirjanpitoarvo arvonalentumisen varalta vertaamalla sitä sijoituksesta kerrytettävissä olevaan rahamäärään. Kerrytettävissä olevana rahamääränä pidetään käyttöarvoa tai myynnistä aiheutuvilla menoilla vähennettyä käypää arvoa sen mukaan kumpi niistä on suurempi. Jos sijoituksesta kerrytettävissä oleva rahamäärä on pienempi kuin sen kirjanpitoarvo, vähennetään kirjanpitoarvoa kirjaamalla siitä tulosvaikutteinen arvonalentumistappio, jonka suuruus on kirjanpitoarvon ja kerrytettävissä olevan rahamäärän erotus. Mikäli sijoituksesta kerrytettävissä oleva rahamäärä myöhemmin kasvaa ja on suurempi kuin kirjanpitoarvo peruutetaan tehty arvonalennus vastaavasti tulosvaikutteisesti.

Ulkomaan rahan määräiset liiketoimet

Konsernitilinpäätös laaditaan euroina, joka on konsernin ja emoyhtiön toiminta- ja esittämisvaluutta. Konserniyhtiöt ovat laatineet tilinpäätöksensä käyttäen toimintavälivaluutta, joka on kunkin yhtiön taloudellisen toimintaympäristön päävaluutta. Yhtiöiden ulkomaan rahan määräiset liiketoimet kirjataan toimintavälutan määräisiksi tapahtumapäivän kurssiin tai kirjauskuukauden keskikurssiin. Tilinpäätöspäivänä ulkomaan rahan määräiset tase-erät muutetaan yhtiön toimintavälutan määräisiksi tilinpäätöspäivän kurssiin.

Ulkomaan rahan määräisten liiketapahtumien ja monetaaristen tase-erien muuttamisesta toimintavaluutan määräisiksi aiheutuvat kurssierot kirjataan valuuttakurssivoitoina tai -tappioina tuloslaskelmaan. Myytävänä pidettävien ei-monetaaristen rahoitusvarojen kurssierot kirjataan omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon.

Ulkomaisten tytäryritysten, joiden toimintavaluutta ei ole euro, tuloslaskelmat muutetaan euroiksi tilikauden keskikurssiin ja taseet tilinpäätöspäivän kurssiin. Syntyvät kurssierot kirjataan omaan pääomaan muuntoeroksi, jonka muutos kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Kun tytäryritys myydään kokonaan tai osittain, kertyneet muuntoerot kirjataan tuloslaskelmaan osana myyntivoittoa tai -tappiota.

Ulkomaisten yksiköiden hankintaan liittyvä liikearvo ja käyvän arvon oikaisut käsitellään tilinpäätöksessä kuin ne olisivat ulkomaisen yksikön varoja ja velkoja. Muuntoerot, jotka syntyvät näiden erien muuntamisesta tilinpäätöspäivän kurssiin, kirjataan omaan pääomaan ja niiden muutos muihin laajan tuloksen eriin.

Muuntoerot, jotka ovat syntyneet ennen konsernin IFRS-standardeihin siirtymispäivää 1.1.2004, on IFRS 1:n salliman helpotuksen mukaisesti oletettu nollassa suuruiseksi.

Segmenttiraportointi

Mandatum Life konsernin segmenttiraportointi perustuu kotimaisen liiketoiminnan tuoteryhmäjakoon sekä muuhun maakohtaiseen organisaatiorakenteeseen. Raportoivat segmentit ovat sijoitussidonnaiset sopimukset (Suomi), eriytetty vakuutuskanta (Suomi), muut sopimukset (Suomi) sekä ulkomaiset toiminnot.

Tuoteryhmien riskit poikkeavat toisistaan sijoitusriskien osalta. Segmenttien tulokset raportoidaan yhtiön johdolle osana johdon raportointia.

Segmentille sijoitussidonnaiset sopimukset (Suomi) on kohdistettu sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset ja näiden tuotto mukaan lukien Mandatum Lifen rahastoyhtiöltä saamat palkkiot. Lisäksi tälle segmentille on kohdistettu toiminnan vaatimaa vähimmäistoimintapääomaa vastaava määrä tase-erästä 'myytävissä olevat rahoitusmarkkinavälineet'. Kyseiselle erälle on tuloslaskelmalla oletettu laskennallinen kuuden kuukauden euriboria vastaava tuotto, joka on vastaavasti vähennetty muut sopimukset -segmentin sijoitustoiminnan nettotuotosta. Liikekustannusten, mukaan lukien poistot, ja aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden allokointi kotimaisille segmenteille on laadittu yhtiön sisäisen kustannuslaskennan avulla.

Ensisijainen segmenttiraportointi antaa myös olennaisilta osin maantieteellisen jaon, koska toiminta muualla kuin Suomessa esitetään yhtenä erillisenä liiketoiminta-alueena. Ulkomainen toiminta kattaa pääasiassa Baltian maissa tapahtuvan toiminnan ja sen lisäksi Luxemburgin hallinto-yhtiön toiminnan, jonka merkitys on vähäinen. Ulkomaisen toiminnan laajetessa maakohtaista jaottelua laajennetaan. Konsernitilinpäätöksessä segmenttien väliset liiketapahtumat, saatavat ja velat eliminoidaan rivi riviltä.

Segmenttien ja yhtiöiden välisten kotimaisten ja rajat ylittävien liiketoimien hinnoittelussa on sovellettu markkinaehtoperiaatteita. Hinnoittelu perustuu OECD:n siirtohinnoitteluoheistukseen sekä EU:n siirtohinnoitteludokumentoinnista antamaan käytännösääntöön.

Korot ja osingot

Korkotuotot ja -kulut jaksotetaan efektiivisen koron menetelmällä sopimuksen juoksuajalle. Tällä menetelmällä korkotuotot ja -kulut jaksotetaan rahoitusinstrumentin juoksuajalle tasaisesti suhteessa

instrumentin taseessa olevaan pääomaan. Osingot kirjataan tuotoksi sinä tilikautena, jona oikeus niiden saamiseen on syntynyt.

Palkkiot

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusinstrumenttien palkkiot ja transaktiokulut kirjataan suoraan tulokseen instrumentin alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä.

Vakuutusten hankkimisesta aiheutuvat menot käsitellään vahinkovakuutustoiminnassa vakuutusten aktivoituina hankintamenoina. Henkivakuutustoiminnassa hankintamenot käsitellään Liiketoiminnan muihin kuluihin sisältyvinä palkkiokuluina.

Muut palkkiokulut sisältyvät tuloslaskelmaerään Sijoitustoiminnan nettotuotot.

Vakuutusmaksut

Vakuutus sopimuksiin ja sijoitussopimuksiin sisältyvät vastuut ovat pitkäaikaisia, jolloin vakuutusmaksu ja sen perusteella maksettava korvaus eivät yleensä kohtaa samalla tilikaudella. Vakuutusmaksut kirjautuvat maksutuloon vakuutuslajista riippuen pääsääntöisesti maksuperusteisesti. Veloitusperusteisesti kirjautuu osa ryhmäeläkevakuutuksen vakuutusmaksuista.

Vakuutusmaksuvastuun muutos esitetään kuluna erässä Vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos.

Rahoitusvarat ja -velat

Rahoitusvarat ja -velat luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä niiden arvostuskäytännön mukaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin, lainoihin ja muihin saamiin, myytävissä oleviin rahoitusvaroihin, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvelkoihin ja muihin rahoitusvelkoihin.

Konsernin riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti sijoituksia seurataan ja hallinnoidaan käyvin arvoon mahdollisimman ajantasaisen ja oikean kuvan saamiseksi sijoitustoiminnasta. Sijoitukset myös raportoidaan konsernin johdolle käyvin arvoon. Rahoitusvaroihin kuuluvat sijoitukset ovat joukkovelkakirjoja ja oman pääoman ehtoisia instrumentteja. Ne on pääosin luokiteltu myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi.

Vakuutus sopimuksia koskevan standardin IFRS 4 mukaan harkinnanvaraiseen voitonjakoon oikeutettujen sopimusten arvostuksessa noudatetaan kansallisia laskentaperiaatteita, tasoitusmäärää lukuun ottamatta, eli sopimuksia ei arvosteta käypään arvoon. Näiden sopimusten sekä oman pääoman katteena olevia sijoituksia hallinnoidaan kokonaisuutena ja ne on pääosin luokiteltu myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi on määritetty sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset, jotka esitetään taseessa omana eränään. Myös näitä vastaava velka esitetään omana eränään. Lisäksi ulkomaisten tytäryhtiöiden rahoitusvaroihin kuuluvat sijoitukset sekä rahoitusinstrumentit, joissa pääinstrumentista ei ole irrotettu kytkettyä johdannaista, on määritetty käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi.

Taseeseen ja taseesta pois kirjaaminen

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen ja -velkojen, eräpäivään asti pidettävien sijoitusten ja myytävissä olevien rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan taseeseen kauppapäivänä, joka on päivä, jolloin sitoudutaan ostamaan tai myymään kyseisen rahoitusvaroihin tai -velkoihin kuuluva erä. Lainat ja muut saamiset kirjataan taseeseen lainaa nostettaessa.

Rahoitusvarat ja -velat netotetaan ja esitetään taseessa nettomääräisenä vain silloin, kun netottamiseen on laillinen oikeus ja netotus aiotaan toteuttaa tai saaminen ja velka suorittaa samanaikaisesti.

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaa tai kun oikeudet on siirretty toiselle osapuolelle. Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun niiden veloitteet on täytetty ja niiden voimassaolo on lakannut.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat

Konsernissa käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia tase-eriä ovat kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset sekä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset

Johdannaissopimukset, joita ei ole määritetty suojaaviksi ja jotka eivät täytä suojauslaskennan ehtoja, luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi.

Johdannaiset arvostetaan niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa käypään arvoon. Johdannaissopimuksista kirjataan taseeseen saaminen, kun käypä arvo on positiivinen ja velka, kun käypä arvo on negatiivinen. Johdannaiset arvostetaan taseessa käypään arvoon ja käyvän arvon muutos yhdessä realisoituneiden voittojen ja tappioiden kanssa kirjataan tuloslaskelmaan.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi luokitellaan rahoitusvarat, jotka alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä peruuttamattomasti määritetään sellaisiksi. Varat merkitään niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa käypään arvoon. Käyvän arvon muutos yhdessä myyntivoittojen ja -tappioiden, korkotuottojen ja -kulujen sekä osinkotuottojen kanssa kirjataan tuloslaskelmaan.

Lainat ja muut saamiset

Lainoiksi ja muiksi saamisiksi luokitellaan johdannaismarkkinoihin kuulumattomat rahoitusvarat, joihin liittyvät maksut ovat kiinteitä tai määritettävissä olevia, joita ei noteerata toimivilla markkinoilla ja joita ei aiota myydä välittömästi tai lyhyen ajan kuluessa. Lainat ja muut saamiset –ryhmä sisältää myös käteiset varat.

Lainat ja muut saamiset merkitään niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa käypään arvoon, lisätyn välittömästi kohdistettavissa olevilla transaktiomenoilla. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenuon efektiivisen koron menetelmää käyttäen.

Myytäväissä olevat rahoitusvarat

Myytäväissä oleviin rahoitusvaroihin luokitellaan johdannaismarkkinoihin kuulumattomat rahoitusvarat, jotka on määritetty myytävissä oleviksi tai jotka eivät kuulu muihin rahoitusvarojen ryhmiin. Myytävissä olevat rahoitusvarat koostuvat saamistodistuksista ja osakkeista ja osuuksista.

Myytäväissä olevat rahoitusvarat kirjataan niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa käypään arvoon, lisätyn hankintaan suoraan kohdistettavissa olevilla transaktiomenoilla. Taseessa myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan käypään arvoon ja arvonnmuutos kirjataan muihin laajan tuloksen eriin ja esitetään käyvän arvon rahastossa verovaikutus huomioon ottaen. Korkotuotot ja osingot kirjataan tulokseen. Kun myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluva omaisuus myydään, omaan pääomaan kertynyt käyvän arvon muutos yhdessä myyntivoiton tai -tappion kanssa kirjataan tulokseen. Käyvän arvon muutos siirretään omasta pääomasta tuloslaskelmaan myös silloin, kun omaisuuserän arvo on alentunut siten, että siitä kirjataan arvonalentumistappio. Myytävissä olevista monetarisisista tase-eristä johtuvat kurssierot kirjataan aina suoraan tuloslaskelmaan.

Muut rahoitusvelat

Muita rahoitusvelkoja ovat liikkeeseen lasketut velkakirjat sekä muut rahoitusvelat.

Muut rahoitusvelat kirjataan taseeseen saadun vastikkeen määräisenä transaktiokuluilla oikaistuna silloin, kun vastike saadaan. Rahoitusvelat arvostetaan efektiivisen koron menetelmällä jaksotettuun hankintamenuon.

Jos omia velkoja lunastetaan takaisin ennen eräpäivää, velat poistetaan taseesta ja velan kirjanpitoarvon ja lunastuksessa maksetun vastikkeen erotus kirjataan tulokseen.

Käypä arvo

Rahoitusinstrumenttien käypä arvo määritetään toimivilla markkinoilla noteerattujen hintojen perusteella. Instrumentit arvostetaan ostokurssiin tai viimeiseen kaupantekohintaan, mikäli hintalähteen pörssissä on käytössä huutokauppamenettely. Myös johdannaissopimukset arvostetaan viimeiseen kaupantekohintaan. Mikäli rahoitusinstrumentille on olemassa sen markkinariskin kumoava vastaerä, arvostuksessa käytetään tältä osin samaa hintalähdettä vastaavissa ja vastattavissa. Jos rahoitusinstrumentille kokonaisuutena ei ole olemassa julkista noteerausta, mutta sen osatekijöille on olemassa toimivat markkinat, käypä arvo määritetään osatekijöiden markkinahintojen perusteella.

Jos markkinat eivät ole toimivat tai arvopaperilla ei ole noteerausta, käypä arvo määritetään markkinoilla yleisesti hyväksytyjen arvostusmenetelmien avulla. Arvostus tehdään käyttämällä asiaa tuntevien, liiketoimintaan halukkaiden osapuolten välisten viimeaikaisen markkinatransaktioiden hintoja, toisen olennaisilta osin samanlaisen instrumentin tilinpäätöshetken käypää arvoa, rahavirtojen diskonttausmenetelmää sekä optionhinnoittelumalleja.

Jos rahoitusvaroihin kuuluvan omaisuuserän käypää arvoa ei ole mahdollista määrittellä, hankintamenuon katsotaan olevan riittävän lähellä oleva arvio käyvistä arvosta. Tällaisten rahoitusvarojen määrä konsernin taseessa on epäoleellinen.

Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Raportointikauden päättyessä arvioidaan, onko objektiivista näyttöä siitä, että muun kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavan rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut. Kun arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä yhden tai useamman alkuperäisen kirjaamisen jälkeisen toteutuneen tappion synnyttävän tapahtuman seurauksena ja näillä tapahtumilla on luotettavasti ar-

voitavissa oleva vaikutus rahoitusvaroista tulevaisuudessa saataviin arvioituihin rahavirtoihin, kirjataan arvonalentumistappio.

Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat rahoitusvarat

Objektiivisena näyttönä arvonalentumisesta pidetään esimerkiksi liikkeeseenlaskijan tai velallisen merkittäviä taloudellisia vaikeuksia, jotka johtavat maksukyvyttömyyteen ja arvioon siitä, että asiakas ei todennäköisesti selviydy maksuvelvoitteistaan konsernille. Objektiivinen näyttö arvioidaan ensin yksinään merkittävien rahoitusvarojen osalta ja tämän jälkeen joko yksittäin tai ryhmäkohtaisesti sellaisen rahoitusvarojen osalta, jotka eivät yksinään ole merkittäviä.

Kun on objektiivista näyttöä siitä, että jaksotettuun hankintamenoön taseeseen merkityistä rahoitusvaroista on syntynyt arvonalentumistappiota, tappion suuruus määritetään saamisen kirjanpitoarvon ja saamisesta arvioitujen kerrytettävissä olevien tulevien rahavirtojen nykyarvon erotuksena. Diskonttaus korkona käytetään saamisen alkuperäistä efektiivistä korkoa. Erotus kirjataan arvonalentumistappioksi tuloslaskelmaan. Arvonalentuminen arvioidaan sopimuskohtaisesti.

Mikäli arvonalentumistappion määrä pienenee myöhemmin ja vähennyksen voidaan objektiivisesti katsoa liittyvän arvonalentumistappion kirjaamisen jälkeiseen tapahtumaan (kuten rahoitusinstrumentin liikkeeseenlaskijan luottokelpoisuusluokituksen parantamiseen), arvonalentumistappio peruutetaan tulosvaikutteisesti.

Myytävässä olevat rahoitusvarat

Objektiivinen näyttö perustuu erillistarkasteluun, joka tehdään, kun liikkeeseenlaskijan luottoriskiluokituksessa tapahtuu muutos tai yhtiö siirretään tarkkailulistalle tai kun osakkeen tai osuuden käypä arvo laskee merkittävästi tai pitkäaikaisesti alle alkuperäisen hankintameno.

Päätös siitä, onko arvon alentuminen merkittävä tai pitkäaikainen, vaatii johdon harkintaa. Päätös tehdään tapauskohtaisesti ja sitä tehtäessä arvioidaan laadullisten kriteerien lisäksi mm. osakkeen arvon historiallisia muutoksia ja aikajaksoa, jonka ajan osakkeen käypä arvo on ollut hankintamenoa alhaisempi. Sampo-konsernissa arvon alentuminen katsotaan yleensä merkittäväksi, kun julkisesti noteeratun osakkeen tai osuuden käypä arvo alittaa keskimääräisen hankintameno 20 prosentilla ja pitkäaikaiseksi, kun käypä arvo on alittanut hankintameno yli 12 kuukauden ajan.

Koska noteeraamattomille osakkeille ja osuuksille ei ole saatavissa toimivilla markkinoilla julkaistavia hintoja, niiden arvo pyritään määrittämään markkinoilla yleisesti hyväksytyjen arvostusmenetelmien avulla. Merkittävien noteeraamattomien osakkeiden ja osuuksien erä ovat pääomarahastosijoitukset. Pääomarahastosijoitukset arvostetaan yleisesti alalla vallitsevan käytännön, International Private Equity and Venture Capital Guidelines (IPEV) mukaisesti.

Arvon alenemisen merkittävyttä ja pitkäaikaisuutta arvioidaan viimeksi mainituissa tapauksissa tapauskohtaisesti ottaen huomioon sijoitukseen liittyvät erityistekijät ja olosuhteet. Sampo tekee pääomarahastosijoituksensa pitääkseen ne rahaston elinkaaren loppuun asti, jolloin rahaston tyypilliseksi toimijaksi muodostuu 10–12 vuotta. Arvio koko rahaston mahdollisesta arvon alentumisesta voidaan yleensä perustellusti tehdä vasta elinkaaren loppupuolella. Mikäli on lisäksi kuitenkin perusteltua syytä epäillä, että sijoituksesta ei sitä myytäessä saada hankintamenoa vastaavaa määrää, kirjataan arvonalennus.

Saamistodistusten arvon alentumisessa tappion suuruus määritetään pääoman lyhennyksillä ja jaksotuksilla oikaistun hankintame-

non ja tarkasteluhetken käyvän arvon välisenä erotuksena, vähennettynä aikaisemmin tulosvaikutteisesti kirjatulla arvonalentumistappiolla.

Kun myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluvan saamistodistuksen tai osakkeen tai osuuden arvonalentumisesta on saatu objektiivinen näyttö, muihin laajan tuloksen eriin kirjattu kertynyt tappio siirretään omasta pääomasta kirjattavaksi tulosvaikutteisena arvonalentumistappiona.

Jos myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluvan saamistodistuksen käypä arvo myöhemmin nousee ja nousun voidaan objektiivisesti katsoa liittyvän arvonalentumistappiokirjauksen jälkeiseen tapahtumaan, arvonalentumistappio peruutetaan ja kirjataan tuloslaskelmaan.

Jos osakkeen käypä arvo arvonalentumiskirjauksen jälkeen nousee, arvonnousu kirjataan suoraan muun laajan tuloksen eriin. Arvon edelleen laskiessa alle hankintameno kirjataan tulosvaikutteisen arvonalennus.

Johdannaissopimukset ja suojausperiaatteet

Johdannaissopimukset luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin sopimuksiin ja suojaaviin sopimuksiin ja ne sisältävät korko-, luottoriski-, valuutta-, osake- sekä hyödykejohdannaiset. Johdannaissopimukset arvostetaan niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa käypään arvoon. Kaikki johdannaissopimukset kirjataan taseeseen varoiksi, kun niiden käypä arvo on positiivinen ja veloiksi, kun käypä arvo on negatiivinen.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset

Johdannaissopimukset, joita ei ole merkitty suojaaviksi sekä pääsopimuksesta erotetut kytketyt johdannaiset käsitellään kaupankäyntitarkoituksessa pidettävänä johdannaissopimuksina. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset arvostetaan käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset sekä myyntivoitot ja -tappiot yhdessä korkotuottojen ja -kulujen kanssa kirjataan tuloslaskelmaan.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviksi johdannaisiksi luokitellaan myös sopimukset, joita käytetään suojaamistarkoituksessa, mutta jotka eivät täytä IAS 39 -standardin suojauslaskennalle asettamia ehtoja.

Suojaavat johdannaissopimukset ja suojausperiaatteet

Suojausperiaatteiden mukaisesti konsernissa voidaan suojaautua korikoriskiltä, valuuttakurssiriskiltä ja hintariskiltä soveltamalla käyvän arvon tai rahavirran suojausta. Rahavirran suojauksella suojaudutaan tulevien rahavirtojen vaihtelulta. Käyvän arvon suojauksella suojaudutaan suojattavan kohteen käyvän arvon muutoksilta.

Suojauslaskentaa sovelletaan suojauksiin, jotka ovat suojattavan riskin osalta tehokkaita ja täyttävät IAS 39 -standardin suojauslaskennan ehdot. Suojaussuhde suojaavan johdannaisen ja suojattavan kohteen välillä sekä suojaukseen liittyvät riskienhallintatavoitteet dokumentoidaan suojauksen alkaessa. Suojauksen tehokkuus arvioidaan suojaussuhteen alussa ja suojauksen aikana siten, että suojaus on erittäin tehokas koko suojauksen ajan. Suojausta pidetään tehok-

kaana, kun suojaavan instrumentin käyvän arvon tai rahavirtojen muutos eliminoi suojauksen kohteena olevan sopimuksen tai position käyvän arvon tai rahavirtojen muutoksesta 80–125 prosenttia.

Rahavirran suojaus

Rahavirran suojauksella suojataan vaihtuvakorkoisten velkakirjalainojen tai muiden vaihtuvakorkoisten varojen tai velkojen korkorahavirtoja. Suojaavina instrumentteina käytetään mm. koronvaihtosekä yhdistettyä koron- ja valuutanvaihtosopimuksia. Johdannais-sopimukset, jotka on dokumentoitu rahavirtaa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksena tehokkaita, arvostetaan käypään arvoon. Käyvän arvon muutoksesta tehokkaan suojauksen osuus kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Ylimenevä tehoton osuus kirjataan suoraan tulokseen.

Omaan pääomaan kertyneet käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan sille kaudelle, jona suojauksen kohteena olevat rahavirrat tuloutuvat.

Kun suojaava johdannainen erääntyy, myydään, suojaussuhde päätetään tai suojaus ei enää täytä suojauslaskennan ehtoja, omaan pääomaan suojauksen loppumishetken mennessä kertynyt käyvän arvon muutos jää omaan pääomaan, kunnes se kirjataan tuloslaskelmaan sille kaudelle, jona suojauksen kohteena olevat rahavirrat tuloutuvat.

Kuluneella tilikaudella ei ole sovellettu rahavirran suojausta.

Käyvän arvon suojaus

Käyvän arvon suojauksella suojaudutaan mm. hinta- ja korkotason sekä valuuttakurssien muutosten aiheuttamilta vaikutuksilta käypiin arvoihin konsernin riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti. Suojaavina johdannaisina käytetään konserniyhtiöiden hallitusten hyväksymiä instrumentteja, joita ovat valuuttatermiinit, koronvaihto- ja valuutanvaihtosopimukset sekä optiot.

Johdannaisopimusten, jotka on dokumentoitu käypää arvoa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksena tehokkaita, käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan. Myös suojauksen kohteena olevat omaisuus- ja velkaerät arvostetaan suojauksen aikana käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

Kuluneella tilikaudella on sovellettu käyvän arvon suojausta.

Arvopaperilainaus

Lainaksi annetut arvopaperit säilyvät taseessa lainauksesta huolimatta. Vastaavasti lainaksi otettuja arvopapereita ei kirjata taseeseen. Jos lainaksi otetut arvopaperit myydään kolmannelle osapuolelle, saatu myyntihinta kirjataan taseeseen varoiksi ja vastaavansuuruisiksi velaksi lainanantajalle. Velka käsitellään käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavana velkana.

Vuokrasopimukset

Konserni vuokralle ottajana

Muut vuokrasopimukset

Vuokrasopimukset, joissa vuokralle otetun hyödykkeen omistamiseen liittyvistä riskeistä olennainen osa säilyy vuokralle antajalla, luokitellaan muiksi vuokrasopimuksiksi ja ne sisältyvät vuokralle antajan taseeseen. Muun vuokrasopimuksen perusteella maksettavat vuokrat kirjataan tasaerinä vuokrakuluiksi vuokra-ajan kuluessa.

Konserni vuokralle antajana

Muut vuokrasopimukset

Vuokrasopimukset, joissa konsernin vuokralle antaman hyödykkeen omistamiseen liittyvistä riskeistä ja eduista olennainen osa säilyy konsernilla, luokitellaan muiksi vuokrasopimuksiksi. Muilla vuokrasopimuksilla vuokralle annetut hyödykkeet sisältyvät taseeseen Sijoituskiinteistöt ja niiden poistoajat ja -menetelmät sekä arvonalentumistappioiden kirjausperusteet ovat samat kuin vastaavien aineellisten hyödykkeiden. Muun vuokrasopimuksen perusteella saatavat vuokrat kirjataan tuloslaskelmaan tasaerinä vuokratuotoiksi vuokra-ajan kuluessa.

Aineettomat hyödykkeet

Muut aineettomat hyödykkeet

Aineettomina hyödykkeinä, joilla on rajallinen taloudellinen vaikutusaika, käsitellään ulkopuolelta hankitut ja sisäisesti aikaansaadut atk-ohjelmistot ja muut aineettomat hyödykkeet, jos on todennäköistä, että niistä johtuva odotettavissa oleva vastainen taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi ja hyödykkeiden hankintameno on luotettavasti määritettävissä. Sisäisesti aikaansaadun aineettoman hyödykkeen hankintameno määräytyy hyödykkeelle välittömästi kohdistettavien menojen summasta. Tutkimusmenot kirjataan kuluksi sinä tilikautena, jona ne toteutuvat. Kehittämismenoista, jotka johtuvat uusien atk-ohjelmistojen suunnittelusta tai jo olemassa olevien ohjelmistojen merkittävistä parannuksista, aktivoidaan vain ne, jotka täyttävät edellä mainitut taseeseen kirjaamisen edellytykset.

Aineettomat hyödykkeet, joilla on rajallinen taloudellinen vaikutusaika, kirjataan kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintamenuon. Aineettomat hyödykkeet poistetaan tasapoistoin niiden arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Arvioidut taloudelliset vaikutusajat hyödykeryhmittäin ovat seuraavat:

Atk-ohjelmistot ..... 4–10 vuotta
Muut aineettomat
hyödykkeet ..... 3–10 vuotta

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

Aineellisia käyttöomaisuushyödykkeitä ovat omassa käytössä olevat kiinteistöt, koneet ja laitteet sekä kalusto. Kiinteistöjen luokitus omassa käytössä ja sijoituskäytössä oleviin suoritetaan käytössä olevan neliömäärän perusteella. Mikäli omassa käytössä on korkeintaan 10 prosenttia kiinteistön pinta-alasta, kiinteistö luokitellaan kokonaan sijoituskiinteistöksi.

Kiinteistöt ja muut aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet arvostetaan kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintamenuon. Perusparannusmenot lisätään kiinteistöjen kirjanpitoarvoon silloin kun on todennäköistä, että niistä koituu vastainen taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi. Tavanomaiset korjaus- ja kunnossapitomenot kirjataan kuluksi tilikaudella, jolla ne ovat syntyneet.

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet poistetaan tasapoistoin niiden arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Pääsääntöisesti jäännösarvo arvioidaan nollan suuruiseksi. Maa-alueista ei tehdä poistoja. Taloudellisen vaikutusajan arviota tarkistetaan tilinpäätöksen yhteydessä. Poistoaikoja oikaistaan, mikäli arvio muuttuu merkittävästi. Arvioidut taloudelliset vaikutusajat hyödykeryhmittäin ovat seuraavat:

Asuin-, toimisto-
ja liikerakennukset ..... 20–60 vuotta
Teollisuus- ja
varastorakennukset ..... 30–60 vuotta
Rakennusten ainesosat ..... 10–15 vuotta
Atk-laitteet ja autot ..... 3–5 vuotta
Muut koneet ja kalusto ..... 3–10 vuotta

Aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen poistojen kirjaaminen lopetetaan, mikäli omaisuuserä luokitellaan myytävänä olevaksi IFRS 5 *Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot* mukaisesti.

Aineettomien ja aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden arvonalentuminen

Tilikauden päättyessä arvioidaan, onko viitteitä siitä, että aineettomiin hyödykkeisiin tai aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin kuuluvan omaisuuserän arvo saattaa olla alentunut. Jos arvonalentumisesta on viitteitä, arvioidaan omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Kerrytettävissä oleva rahamäärä arvioidaan lisäksi vuosittain liikearvosta, keskeneräisistä aineettomista hyödykkeistä sekä taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomista aineettomista hyödykkeistä riippumatta siitä, onko arvonalentumisesta viitteitä. Liikearvo kohdistetaan arvonalentumistestausta varten hankinta-ajankohdasta lähtien konsernin rahavirtaa tuottaville yksiköille. Testissä verrataan yksikön liikearvon sisältävää kirjanpitoarvoa yksiköstä kerrytettävissä olevaan rahamäärään.

Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä luovutuksesta aiheutuvilla menoilla tai sitä korkeampi käyttöarvo. Käyttöarvolla tarkoitetaan omaisuuserästä tai rahavirtaa tuottavasta yksiköstä saatavissa olevia arvioituja vastaisia nettora-havirtoja, jotka diskontataan nykyarvoonsa ennen veroja määritettyä korkoprosenttia käyttäen. Jos omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin siitä kerrytettävissä oleva rahamäärä, siitä kirjataan tuloslaskelmaan arvonalentumistappio. Kirjaamisen yhteydessä poistettavan omaisuuserän taloudellinen vaikutusaika arvioidaan uudelleen.

Arvonalentumistappio peruutetaan, jos olosuhteissa on tapahtunut muutos ja hyödykkeestä kerrytettävissä oleva rahamäärä on muuttunut arvonalentumistappion kirjaamisajankohdasta, ei kuitenkaan enempää, kuin mikä hyödykkeen kirjanpitoarvo olisi ilman arvonalentumistappion kirjaamista. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruuteta missään tilanteessa.

Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistöjä pidetään vuokratuottojen saamiseksi ja omaisuuden arvonnoususta hyötymiseksi. Sijoituskiinteistöt arvostetaan hankintamenomallia käyttäen, kuten omassa käytössä olevat kiinteistötkin. Samoin niiden poistoajat ja -menetelmät sekä arvonalentumistappioiden kirjauserusteet ovat samat kuin vastaavien omassa käytössä olevien kiinteistöjen.

Sijoituskäytössä olevien kiinteistöjen käyvät arvot esitetään liitetietona ja ne arvioidaan käyttäen tuleviin tuottoihin ja markkinaehtoisin tuotto-odotuksiin perustuvaa tuottoarvomenetelmää ja toteutuneisiin vertailukaappoihin perustuvaa kauppa-arvomenetelmää.

Arvioinnin lähtökohtana ovat kiinteistökohtaiset ominaisuudet koskien mm. kiinteistön sijaintia, kuntoa ja vuokraustilannetta sekä

markkinaehtoiset vertailutiedot koskien vaihtoehtoisia vuokria, tuottovaatimustasoja ja yksikköhintoja. Arviointi on tilikaudella suoritettu käyttäen konsernin omaa asiantuntemusta.

Varaukset

Varaus kirjataan, kun konsernille on aikaisempien tapahtumien seurauksena syntynyt oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite, maksuvelvoitteen toteutuminen on todennäköistä ja velvoitteen suuruus on arvioitavissa luotettavasti. Jos veloitteesta tai osasta siitä on mahdollista saada korvaus joltakin kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi vain silloin, kun sen saaminen on käytännössä varmaa.

Vakuutus- ja sijoitussopimukset

Vakuutussopimukset käsitellään IFRS 4 -standardin mukaisesti joko vakuutussopimuksina tai sijoitussopimuksina. Standardin mukaan vakuutussopimukset luokitellaan vakuutussopimuksiksi, mikäli niissä siirtyy vakuutuksenottajan ja vakuutuksenantajan välillä merkittävää vakuutusriskiä. Mikäli sopimuksen perusteella siirtyvä riski on luonteeltaan rahoitusriskiä eikä merkittävää vakuutusriskiä, luokitellaan sopimus sijoitussopimukseksi. Sopimuksen luokittelu vakuutus- tai sijoitussopimukseksi määrää sen arvostuskäytännön.

Sopimuksista syntyvät velat käsitellään standardin ensimmäisessä vaiheessa kansallisten vaatimusten mukaisesti lukuun ottamatta tasoitusmäärää sekä sen muutosta, jotka IFRS:n mukaisesti esitetään omassa pääomassa ja tuloksessa.

Vakuutus- ja sijoitussopimukseen liittyviä riskejä on kuvattu laajasti konsernitilinpäätöksen Riskienhallinta -osiossa.

Jälleenvakuutussopimukset

Jälleenvakuutussopimus on sopimus, joka täyttää IFRS 4:n asettamat edellytykset vakuutussopimukselle ja jonka perusteella konserni voi saada korvauksia toiselta vakuutusyhtiöltä, mikäli se itse joutuu korvausvelvolliseksi muiden tekemiensä vakuutussopimusten perusteella. Jälleenvakuutussopimusten perusteella saatavat suoritukset on kirjattu taseessa erään Saamiset jälleenvakuutussopimuksista sekä Muut varat. Ensiksi mainittu erä sisältää jälleenvakuuttajien osuuden konsernin jälleenvakuutettujen vakuutussopimusten vakuutusmaksu- ja korvausvastuusta. Muissa varoissa on lyhytaikaiset saamiset jälleenvakuuttajilta.

Kun konserni itse joutuu maksamaan korvauksia jälleenvakuutussopimuksen perusteella toiselle vakuutusyhtiölle, kirjataan velka tase-erään Muut velat.

Jälleenvakuutuksiin liittyvät saamiset ja velat arvostetaan yhdenmukaisesti jälleenvakuutettujen saamisten ja velkojen kanssa. Jälleenvakuutusvaamiset testataan vuosittain arvonalentumistappioiden varalta. Arvonalentumistappio kirjataan tulosvaikutteisesti, mikäli on olemassa objektiivista näyttöä, että konserni ei tule saamaan kaikkia rahamääriä, joihin sillä sopimuksen ehtojen mukaan on oikeus.

Vakuutussopimusten luokittelu

Henkivakuustoinnin sopimukset luokitellaan vakuutussopimuksiksi tai sijoitussopimuksiksi. Vakuutussopimuksia ovat sopimukset, joihin liittyy merkittävä vakuutusriski tai sellaiset sopimukset, joihin sisältyy vakuutuksenottajan oikeus muuttaa sopimusta kasvattamalla riskiä. Kapitalisaatiosopimuksiin ei sisälly vakuutusriskiä, joten nämä sopimukset on luokiteltu sijoitussopimuksiksi.

Sopimukseen liittyvä oikeus harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä (Discretionary Participation Feature (DPF)) on vakuutusnottajan sopimukseen perustuva oikeus saada taatun vähimmäisedun lisäksi muita etuja. Etuina hyvitetään vakuutuksille laskuperustekoron lisäksi asiakashyvityksiä, korotetaan kuolemantapaussummia tai alennetaan vakuutusmaksuja. Mandatum Lifen tulkinnessa kohtuusperiaatteesta määritellään tavoitteet harkinnanvaraisille eduille. Sijoitussidonnaisissa sopimuksissa vakuutusnottaja kantaa sijoitusriskin valitsemalla sijoituskohteet, joihin sopimusten arvonkehitys sidotaan.

Vakuutus- ja sijoitussopimusten arvostus

Kaikkiin vakuutussopimuksiin ja niihin sijoitussopimuksiin, joihin liittyy harkinnanvarainen oikeus osuuteen ylijäämästä (DPF), sovelletaan kansallisia laskentaperiaatteita lukuun ottamatta tasoitusmäärän ja sen muutoksen kirjaamista.

Kaikkiin sopimuksiin lukuun ottamatta sijoitussidonnaisia sopimuksia liittyy harkinnanvarainen oikeus ylijäämään. Sellaisiin sijoitussidonnaisiin sopimuksiin, joita ei luokitella vakuutussopimuksiksi, liittyy vakuutusnottajan oikeus vaihtaa säästöjen tuottorakenne sijoitussidonnaisesta sellaiseksi, joka muodostuu vähimmäistuottotakuusta ja oikeudesta harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä. Tämän perusteella myös näihin sopimuksiin sovelletaan kansallisia laskentaperiaatteita.

Takaisinosto-oikeutta, vähimmäistuottotakuuta, saman sopimuksen sisällä olevia vakuutus- ja talletusosia sekä muita vastaavia oikeuksia ei eroteta pääsopimuksesta eikä arvosteta erikseen.

Kannanluovutuksella siirtyneen Suomi-yhtiön ryhmäeläkevakuutuksen, Eriytetty vakuutuskanta, osalta noudatetaan IFRS 4.30 niin sanottua varjolaskentaa, jonka perusteella omaa pääomaa oikaistaan sopimuksen mukaisen realisoitumattomien voittojen tai tappioiden osalta. Omaa pääomaa oikaistaan määrällä, jolla realisoitumattomat voitot tai tappiot olisivat jakautuneet Eriytetyn vakuutuskannan voitonjakopolitiikan mukaisesti Eriytetylle vakuutuskannalle, mikäli voitot tai tappiot olisi realisoitu tilinpäätöshetkellä.

Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista ja jälleenvakuutusvarat

Vakuutus- ja sijoitussopimusten velka kirjataan vakuutusvelaksi, jonka muodostavat vakuutusmaksuvastuu ja korvausvastuu. Henkivakuutustoiminnan vakuutusteknisen vakuutusvelan laskennassa käytetään erilaisia menetelmiä, jotka sisältävät oletuksia mm. kuolevuudesta, sairastuvuudesta, sijoitusten tuottotasosta, vastaisista liikkeistä ja vahinkojen selviämisestä.

Tulevan jälleenvakuutuksen vastuuvelan muutos on laskettu vaihtuvien kursseihin.

Vakuutusmaksuvastuu lasketaan ensivakuutuksessa vakuutuskohtaisesti ja jälleenvakuutuksessa antavan yhtiön ilmoituksen perusteella tai yhtiön omien laskuperusteiden mukaan.

Vakuutusvelan diskonttauksessa käytetty korko on enintään kunkin maan viranomaisen hyväksymän enimmäiskoron suuruisen. Ensivakuutuksen maksuperusteissa käytetty laskuperustekorko, toisin sanoen sopimuksille alkamishetkellä taattu vähimmäistuottotakuu, vaihtelee vakuutusten alkamisajankohdan perusteella nollassa 4,5 prosenttiin. Vakuutusvelkaa diskontattaessa on käytetty samaa tai alemmaa korkoa kuin maksua laskettaessa. Suurin osa Mandatum Lifen harkinnanvaraiseen voitonjakoon oikeutettujen sopimusten ansaittujen etujen vakuutusvelasta on diskontattu 3,5 prosentilla, joka on myös korkein käytetty diskonttauskorko. Lisäksi vuodeksi 2016

Mandatum Life on alentanut enimmäiskoroksi 1,0 prosenttia, vuodeksi 2017 1,25 prosenttia ja vuodeksi 2018 2,25 prosenttia. Suomi-yhtiöstä 30.12.2014 Mandatum Lifeen siirtyneen, muusta Mandatum Lifen vakuutuskannasta eriytetyn, ryhmäeläkevakuutuskannan ansaittujen etujen vakuutusvelka on diskontattu 0,75 prosentilla.

Vakuutusvelan diskonttauskoron ja pääosin 4,5 prosentin ja 3,5 prosentin vähimmäistuottotakuun eron takia vakuutusvelkaan on lisätty laskuperustekoron täydennysvastuuta. Tytäryhtiössä Mandatum Life Insurance Baltic SE diskonttauskorko vaihtelee maittain välillä 2,0–4,0 prosenttia ja vähimmäistuottotakuun keskiarvo välillä 2,0–4,0 prosenttia.

Kuolevuusoletuksilla on olennainen vaikutus vakuutusvelan määrään erityisesti ryhmäeläkevakuutuksessa, jonka vastuu muodostaa noin 38 prosenttia kotimaisen henkivakuutusyhtiön vakuutusvelasta. Ryhmäeläkkeen vakuutusvelan laskennassa käytetään niin sanottua kohorttikuolevuusmallia, joka huomioi vakuutetun iän ja sukupuolen lisäksi myös syntymävuoden. Kohorttikuolevuus olettaa elinajan odotteen kasvavan yhdellä vuodella kymmenen vuoden aikavälillä.

Sijoitussidonnaisien sopimusten velat ja katteena olevat varat on sovitettu yhteen. Velkojen ja varojen määrät on esitetty liitetiedoissa. Ensivakuutuksen korvausvastuuta laskettaessa vain alkaneiden eläkkeiden korvausvastuussa käytetään diskonttausta. Tulevan jälleenvakuutuksen korvausvastuu perustuu antavan yhtiön ilmoitukseen ja arvioon vielä tilittämättä olevasta korvauskulusta. Sijoitussidonnaisen vastuuvelan katteessa on mukana konserniin kuuluvien yhtiöiden liikkeeseen laskemia joukkovelkakirjalainoja. Näitä ei ole eliminoitu omaisuudesta. Eliminointi johtaisi taseen osalta virheelliseen informaatioon, koska vakuutusnottajat kantavat sijoituksiin liittyvän sijoitusriskin ja lisäksi epätasapainoon sijoitussidonnaisen vakuutusvelan ja sen katteena olevan omaisuuden osalta.

Korvausvastuu kattaa tulevaisuudessa suoritettavat korvaukset kaikista jo tapahtuneista vakuutustapahtumista. Korvausvastuuseen sisältyvät myös kaikki korvausten hoitokulut.

Vakuutusvelasta määritetään vuosittain lyhyt- ja pitkäkestoisen velan osuus.

Konsernitilinpäätöksen Riskienhallinta -osiossa on kerrottu vastuuvelan muutos päättyneen tilikauden aikana sekä vakuutusvelan ennustettu vuosittainen erääntyminen.

Vakuutusvelan riittävyystesti

Velan riittävyystesti tehdään yhtiöittäin kaikista sopimuskannoista ja täydennystarvetta tarkastellaan yhtiöittäin koko vakuutusvelan riittävyiden perusteella. Ei-sijoitussidonnaisen velkaan kohdistuva testi sisältää kaikki odotettavissa olevat sopimuksiin perustuvat rahavirrat. Sopimuksiin perustuviin rahavirtoihin kuuluvat odotettavissa olevat vakuutusmaksut, korvaukset, lisäedut ja liikekulut. Korvauksissa on arvioitu takaisinostot ja muut vakuutustapahtumat historiatieloihin perustuen. Korvausmäärät pitävät sisällään sekä sopimusten laskuperustekoron että arvion tulevasta lisäeduista. Rahavirtojen pääoma-arvot diskontataan tilinpäätöshetken käyttäen swap-korkokäyrää.

Sijoitussidonnaisen liikkeen testissä lasketaan riski- ja liikekuluylijäämien pääoma-arvot vastaavalla tavalla. Mikäli yhtiökohtaisen sijoitussidonnaisen ja muun liikkeen velan yhteismäärä edellyttää täydentämistä, kasvatetaan velkaa tulosvaikutteisesti testin osoittamalla määrällä.

Kohtuusperiaate

Vakuutusyhtiölain 13 luvun 2 §:n mukaan henkivakuutuksessa on noudatettava niin sanottua kohtuusperiaatetta sellaisten vakuutusvelkojen kohdalla, joilla on vakuutussopimuksen mukaan oikeus vakuu-

tusten mahdollisesti tuottaman ylijäämän perusteella myönnettäviin lisäetuihin (DPF). Mikäli vakavaraisuusvaatimukset eivät ole esteenä, kohtuullinen osa ylijäämästä on palautettava lisäetuina näille vakuutuksille.

Mandatum Lifen tavoitteena on antaa pitkällä aikavälillä alkupe-
räisen vakuutuskannan voitonjakoon oikeutetuille vakuutussäästöil-
le ennen kuluja ja veroja kokonaisuhyvyys, joka olisi vähintään kuna-
kin hetkenä matalariskisimpinä pidettävien pitkien korkosijoitusten
korkotason mukainen. Tämän hetken tulokannan mukaisesti Saksan
valtion joukkovelkakirjalainat olisivat lähimpänä riskitöntä pitkää
korkosijoitusta. Toistaiseksi kuitenkin kokonaisuhyvityksen tavoit-
tetasona on säästövakuutusten osalta 5 vuoden ja eläkevakuutusten
osalta 10 vuoden Suomen valtion joukkovelkakirjalainan korkotaso
vastaava tuotto. Kokonaisuhyvyys muodostuu laskuperustekorosta
ja vuosittain määrättävistä lisäeduista. Lisäetujen tasossa pyritään
jatkuvuuteen. Yhtiön vakavaraisuusasema pyritään pitämään sellai-
sena, että se ei rajoita lisäetujen antamista vakuutuksenottajille eikä
omistajille suunnattavaa voitonjakoa. Tarkemmin periaate on seli-
tetty yhtiön internetsivuilla.

Suomi-yhtiöstä 30.12.2014 Eriytetyn vakuutuskannan kokonais-
hyvitys perustuu vakuutuskannan luovutussuunnitelmassa sovittu
voitonjakomalliin. Eriytetyn vakuutuskannan voitonjakopolitiikka
on kuvattu tarkemmin yhtiön internetsivuilla.

Viron, Latvian ja Liettuan lainsäädännössä ei ole kohtuusperiaa-
tetta vastaavaa sääntelyä.

Työsuhde-etuudet

Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet

Työsuhteen päättymisen jälkeisiä etuuksia ovat eläkkeet ja henkiva-
kuutukset.

Mandatum Lifen eläkejärjestelyt ovat maksupohjaisia. Merkittä-
vin maksupohjainen järjestely on Suomen TyEL-perusvakuutus.

Maksupohjaisissa järjestelyissä konserni suorittaa kiinteitä mak-
suja eläkevakuutusyhtiölle, eikä sillä ole oikeudellista tai tosiasiallista
velvoitetta suorittaa lisämaksuja. Maksupohjaisista järjestelyistä ai-
heutuvat velvoitteet kirjataan kuluksi kaudella, jota veloitus koskee.

Konsernilla on lisäksi vapaaehtoisia etuusperusteisia eläkevakuu-
tuksia. Vakuutukset ovat konsernin sisäisiä, ne sisältyvät Mandatum
Lifen vakuutusvelkaan ja niiden määrä on epäoleellinen.

Irtisanomisen yhteydessä suoritettavat etuudet

Irtisanomiseen perustuva velvoite kirjataan velaksi silloin kun kon-
serni on todistettavasti sitoutunut lopettamaan yhden tai useamman
henkilön työsuhteen ennen normaalia eläkkeelle jäämisen ajankoh-
taa tai myöntämään irtisanomisen yhteydessä suoritettavia etuuksia
vapaaehtoisen irtisanoutumisen edistämiseksi tehdyn tarjouksen
seurauksena. Etuuksista ei koidu työnantajalle taloudellista hyötyä
tulevaisuudessa, joten ne kirjataan välittömästi kuluksi. Myöhem-
min kuin 12 kuukauden kuluttua tilinpäätöksestä erääntyvät velvit-
teet diskontataan. Irtisanomisen yhteydessä suoritettavia etuuksia
ovat irtisanomiseen liittyvät rahapaketit ja eläkepaketit.

Osakeperusteiset maksut

Sammolla oli tilikauden aikana neljä voimassa olevaa käteisvaroi-
na maksettavaa osakeperusteista kannustinjärjestelmää (Johdon ja
asiantuntijoiden pitkäaikaiset kannustinjärjestelmät 2011 I ja II ja
2014 I ja II). Järjestelyt on arvostettu käypään arvoon niiden myöntä-
mishetkellä sekä jokaisena raportointipäivänä tämän jälkeen. Man-
datum Life -konsernissa ohjelmien piiriin kuului vajaat 20 henkilöä
vuoden 2015 lopussa.

Käteisvaroina maksettavissa järjestelyissä arvostus kirjataan ve-
laksi ja sen muutos tuloslaskelmaan.

Kannustimien käypä arvo on määritetty Black-Scholes -hinnoit-
telumallin avulla. Markkinaperusteisen kannustinosan käyvässä
arvossa on huomioitu hinnoittelumallilla ennakoitu toteuma palk-
kiona maksettavien kannusteyksiköiden määrästä. Ei-markkinape-
rusteisten ehtojen vaikutuksia ei sisällytetä kannustimien käypään
arvoon, vaan ne otetaan huomioon niiden kannusteyksiköiden mää-
rissä, joihin oletetaan syntyvän oikeus oikeuden syntymisajanjakson
kuluessa. Tältä osin konserni päivittää oletuksen arvioidusta lopulli-
sesta kannusteyksiköiden määrästä jokaisena väli- ja tilinpäätöspäi-
vänä.

Tuloverot

Tuloslaskelman verokulu sisältää kauden verotettavaan tuloon pe-
rustuvan veron ja laskennallisen veron. Verokulu kirjataan tulosvai-
kutteisesti, paitsi suoraan omaan pääomaan tai laajaan tuloslaskel-
maan kirjattavien erien osalta, jolloin myös vero kirjataan kyseisiin
eriin. Kauden verotettavaan tuloon perustuva vero lasketaan kun-
kin maan voimassaolevan verokannan perusteella. Veroa oikaistaan
mahdollisilla edellisiin tilikausiin liittyvillä veroilla.

Laskennalliset verot lasketaan kaikista väliaikaisista eroista kir-
janpitoarvon ja verotuksellisen arvon välillä. Verotuksessa vähen-
nyskelvottomasta liikearvon arvonalentumisesta ei kirjata laskennal-
lista veroa, eikä tytäryhtiöiden jakamattomista voittovaroista kirjata
laskennallista veroa siltä osin, kun ero ei todennäköisesti purkautu
ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa.

Laskennalliset verot lasketaan käyttämällä tilinpäätöspäivään
mennessä vahvistettuja verokantoja. Laskennallinen verosaaminen
on kirjattu siihen määrään asti, kun on todennäköistä, että tulevai-
suudessa syntyy verotettavaa tuloa, jota vastaan väliaikainen ero voi-
daan hyödyntää.

Osakepääoma

Osingot kirjataan omasta pääomasta sinä tilikautena, jona yhtiökoko-
us päättää osingonjaosta.

Rahavarat

Rahavaroina käsitellään käteiset varat, joiksi katsotaan kassa sekä ly-
hytaikaiset talletukset (3 kk).

Mandatum Life esittää liiketoiminnan rahavirrat käyttäen epä-
suoraa esitystapaa, jolloin voittoa (tappiota) ennen veroja oikaistaan
ei-kassaperusteisten tapahtumien vaikutuksella, varojen ja velkojen
muutoksilla ja tuotoilla ja kuluilla, jotka liittyvät investointien tai ra-
hoituksen rahavirtoihin.

Rahavirtalaskelmassa saadut ja maksetut korot esitetään liiketo-
iminnan rahavirroissa. Myös saadut osingot sisältyvät liiketoiminnan
rahavirtoihin. Maksetut osingot esitetään rahoitustoiminnan raha-
virroissa.

Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää
johdon tekemiä arvioita ja oletuksia, jotka ovat vaikuttaneet tilin-
päätöksessä esitettävien tuottoihin, kuluihin, varoihin ja velkoihin
sekä ehdollisiin velkoihin. Harkintaa joudutaan käyttämään myös
tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Arviot perus-

tuvat tilinpäätöshetkellä parhaaseen käytettävissä olleeseen tietoon. Arviointi perustuu sekä aikaisempiin kokemuksiin että tulevaisuutta koskeviin tilinpäätöshetkellä todennäköisimpinä pidettyihin oletuksiin. Toteutum tiedot voivat poiketa näistä arvioihin ja oletuksiin perustuvista päätöksistä. Mahdolliset arvioiden muutokset kirjataan sillä tilikaudella, jonka aikana arviota korjataan ja kaikilla tämän jälkeisillä ajanjaksoilla.

Mandatum Lifen keskeiset tulevaisuutta koskevat oletukset ja tilinpäätöspäivän arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät liittyvät mm. vakuutusmatemaattisissa laskelmissa käytettyihin oletuksiin, julkisesti noteeraamattomien rahoitusvarojen ja -velkojen ja sijoituskiinteistöjen käypien arvojen arviointiin sekä rahoitusvarojen ja aineettomien hyödykkeiden arvonalentumisten arviointiin. Näitä osa-alueita koskevat laatimisperiaatteet edellyttävät eniten merkittävien arvioiden ja oletusten käyttämistä.

Vakuutusmatemaattiset oletukset

Vakuutusvelkojen vakuutusmatemaattisista oletuksista on kerrottu tarkemmin kappaleessa Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista ja jälleenvakuutusvarat.

Käypien arvojen määrittäminen

Jos rahoitusvaroilla ei ole toimivilla markkinoilla noteerattuja hintoja, käypä arvo määritetään markkinoilla yleisesti hyväksytyjen arvostusmenetelmien avulla. Menetelmistä on kerrottu enemmän tilinpäätösperiaatteiden kappaleessa Käypä arvo.

Sijoituskiinteistöjen käyvät arvot on tilikauden aikana arvioitu itse markkinoilta saadun vertailuaineiston perusteella. Tähän liittyy johdon tekemät oletukset esimerkiksi markkinoiden tuottovaateista sekä käytettävästä diskonttauskorosta.

Uusien tai uudistettujen IFRS-standardien ja tulkintojen soveltaminen

Seuraavat konsernin liiketoimintaan liittyvät julkistetut uudet tai uudistetut standardit konserni ottaa käyttöön myöhemmillä tilikausilla niiden voimaantulopäivästä lähtien tai jos voimaantulopäivä on muu kuin tilikauden ensimmäinen päivä, voimaantulopäivää seuraavan tilikauden alusta lähtien.

IAS 1:n *Tilinpäätöksen esittäminen* muutos Aloitte liitetiedoista (voimaan 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla) selventää ohjeistusta olennaisuudesta, tuloslaskelma- ja tase-erien yhdistämisestä, väliotsikoiden esittämisestä sekä tilinpäätöksen rakenteesta ja laadintaperiaatteista. Konsernin arvioin mukaan muutoksilla ei tule olemaan olennaista vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.

IFRS 15 *Myyntituotot asiakassopimuksista* (voimaan 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Uusi standardi korvaa nykyiset IAS 18 ja IAS 11 standardit ja niihin liittyvät tulkinnat. Myynnin kirjaamisen keskeisenä kriteerinä on määräysvallan siirtyminen. Standardin käyttöönotolla ei tule olemaan olennaista vaikutusta konsernitilinpäätökseen muuten kuin mahdollisesti esitettävien liitetietojen määrässä.

IFRS 9 *Rahoitusinstrumentit* ja siihen tehdyt muutokset (voimaan 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla) korvaa nykyisen standardin IAS 39: *Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen*. Uusi standardi muuttaa rahoitusvarojen luokittelua ja arvostamista sekä sisältää uuden luottotappioihin perustuvan arvonalentumismallin. Suojauslaskennassa säilyy edelleen nykyiset kolme suojauslaskentatyyppiä. Käyttöönotolla tulee olemaan vaikutusta konsernin tilinpäätökseen, vaikutukset ovat arvioinnin alla konsernissa.

Segmentti-informaatio

Mandatum Life -konsernin segmenttiraportointi perustuu kotimaisen liiketoiminnan tuoteryhmäjakoon sekä muuhun maakohtaiseen organisaatorakenteeseen. Raportoitavat segmentit ovat sijoitussidonnaiset sopimukset (Suomi), muut sopimukset (Suomi), vakuutuskannan siirtona 30.12.2014 vastaanotettu eriytetty laskuperustekorkoinen ryhmäläkekanta (Suomi) sekä Ulkomaiset toiminnot.

Tuoteryhmien riskit poikkeavat toisistaan sijoitusriskien osalta. Segmenttien tulokset raportoidaan yhtiön johdolle osana johdon raportointia. Ensisijainen segmenttiraportointi antaa myös olennaisilta osin maantieteellisen jaon, koska toiminta muualla kuin Suomessa esitetään yhtenä erillisenä liiketoiminta-alueena. Ulkomainen toiminta kattaa pääasiassa Baltian maissa tapahtuvan toiminnan ja sen lisäksi Luxemburgin hallinnointiyhtiön toiminnan, jonka merkitys on vähäinen. Ulkomaisen toiminnan laajetessa maakohtaista jaottelua laajennetaan. Konsernitiilinpäätöksessä segmenttien väliset liiketapahtumat, saatavat ja velat eliminoidaan rivi riviltä. Segmentti-informaatio on tuotettu konsernin tilinpäätöstä laadittaessa ja esitettäessä noudatettujen laatimisperiaatteiden mukaisesti.

KONSERNIN LAAJA TULOSLASKELMA LIIKETOIMINTASEGMENTEITTÄIN 2015

Milj. €	Sijoitus- sidonnaiset sopimukset (Suomi)	Muut sopimukset (Suomi)	Eriytetty vakuutuskanta (Suomi)	Ulkomaiset toiminnot	Eliminoinnit	Konserni
Vakuutusmaksutulo	960,9	162,6	10,0	33,1	-22,5	1 144,1
Sijoitustoiminnan nettotuotot	260,2	341,0	32,3	2,7	-4,1	632,0
Liiketoiminnan muut tuotot		17,6		0,0		17,7
Korvaukset	-549,1	-407,6	-57,1	-27,3	17,7	-1 023,4
Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos ¹⁾	-584,8	98,0	23,9	-2,6	3,6	-461,8
Henkilöstökulut	-25,0	-18,6	0,0	-3,6		-47,2
Liiketoiminnan muut kulut	-39,4	-30,3	-1,9	-2,7		-74,4
Rahoituskulut		-6,2		0,0		-6,2
Osuus osakkuusyritysten voitoista/tappioista		0,0				0,0
Voitto ennen veroja	22,8	156,5	7,1	-0,4	-5,3	180,8
Verot	-4,5	-30,3	-1,4	-0,1		-36,3
Tilikauden voitto	18,3	126,2	5,7	-0,5	-5,3	144,5
Tilikauden muut laajan tuloksen erät						
Muuntoerot						0,0
Myytäviksi olevat rahoitusvarat						32,5
Rahavirtojen suojaus						0,0
Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot						-8,6
Tilikauden muut laajan tuloksen erät yhteensä nettona verojen jälkeen						23,9
TILIKAUDEN LAAJA TULOS						168,4
Tilikauden voitosta						
Emoyhtiön omistajien osuus						144,5
Määräysvallattomien osuus						0,0
Tilikauden laajasta tuloksesta						
Emoyhtiön omistajien osuus						168,4
Määräysvallattomien osuus						0,0

¹⁾ Kotimaisissa segmenteissä on huomioitu vastuun siirtyminen sijoitussidonnaisten ja laskuperustekorollisten sopimusten välillä. Siirtyminen kasvattaa sijoitussidonnaisten sopimusten erää 'vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos' ja vähentää muut sopimukset segmentin vastaavaa erää 23,5 milj. euroa (vuonna 2014 13,0 milj. euroa).

KONSERNIN LAAJA TULOSLASKELMA LIIKETOIMINTASEGMENTEITTÄIN 2014

Milj. €	Sijoitus- sidonnaiset sopimukset (Suomi)	Muut sopimukset (Suomi)	Baltia	Eriytetty vakuutuskanta (Suomi)*	Eliminoinnit	Konserni
Vakuutusmaksutulo	951,4	141,5	40,0	0,0	-28,1	1,104,8
Sijoitustoiminnan nettotuotot	284,1	255,2	4,7	0,0	-4,3	539,8
Liiketoiminnan muut tuotot		5,4	0,0	0,0		5,4
Korvaukset	-480,4	-389,9	-27,7	0,0	21,6	-876,4
Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos ¹⁾	-676,3	183,1	-11,1	0,2	5,5	-498,6
Henkilöstökulut	-23,0	-20,1	-3,2	0,0		-46,3
Liiketoiminnan muut kulut	-36,6	-20,3	-2,5	-0,2		-59,5
Rahoituskulut		-6,9				-6,9
Osuus osakkuusyritysten voitoista/tappioista		0,5				0,5
Voitto ennen veroja	19,4	148,5	0,2	0,0	-5,3	162,8
Verot	-4,6	-24,8	0,0	0,0	0,0	-29,5
Tilikauden voitto	14,8	123,7	0,2	0,0	-5,3	133,4
Tilikauden muut laajan tuloksen erät						
Muuntoerot						0,0
Myytavissä olevat rahoitusvarat						20,2
Rahavirtojen suojaus						0,0
Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot						-4,0
Tilikauden muut laajan tuloksen erät yhteensä nettona verojen jälkeen						16,2
TILIKAUDEN LAAJA TULOS						149,5
Tilikauden voitosta						
Emoyhtiön omistajien osuus						133,4
Määräysvallattomien osuus						0,0
Tilikauden laajasta tuloksesta						
Emoyhtiön omistajien osuus						149,5
Määräysvallattomien osuus						0,0

* Vakuutuskannan siirto, liite 38

¹⁾ Kotimaisissa segmenteissä on huomioitu vastuun siirtyminen sijoitussidonnaisten ja laskuperustekorollisten sopimusten välillä. Siirtyminen kasvattaa sijoitussidonnaisen sopimusten erää 'vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos' ja vähentää muut sopimukset segmentin vastaavaa erää 13,0 milj. euroa (vuonna 2013 5,3 milj. euroa).

KONSERNITASE LIIKETOIMINTASEGMENTEITTÄIN 2015

Milj. €	Sijoitus- sidonnaiset sopimukset (Suomi)	Muut sopimukset (Suomi)	Eriytetty vakuutuskanta (Suomi)	Ulkomaiset toiminnot	Eliminoinnit	Konserni
Varat						
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	0,3	4,3		0,0		4,6
Sijoituskiinteistöt		166,7	11,5			178,2
Aineettomat hyödykkeet	2,8	3,6		0,8		7,2
Sijoitukset osakkuusyrityksissä		0,0				0,0
Rahoitusvarat	44,1	4 802,3	1 167,6	24,9		6 038,9
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset	5 789,3	2,7		156,1	-83,5	5 864,5
Saamiset jälleenvakuutus sopimuksista		2,6		0,0		2,6
Muut varat		95,6	32,0	1,1	-2,0	126,6
Käteiset varat		468,2	11,6	2,7		482,5
Varat yhteensä	5 836,5	5 546,0	1 222,6	185,6	-85,5	12 705,2
Velat						
Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista		3 800,4	1 196,0	17,7		5 014,1
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	5 786,5	0,0		155,4	-83,5	5 858,4
Rahoitusvelat		133,4				133,4
Laskennalliset verovelat		154,4				154,4
Muut velat	3,8	133,7	29,8	1,5	-2,0	166,8
Velat yhteensä	5 790,3	4 221,9	1 225,8	174,7	-85,5	11 327,1
Oma pääoma						
Osakepääoma						40,4
Rahastot						661,1
Kertyneet voittovarot						676,6
Emoyhtiön omistajien osuus						1 378,1
Määräysvallattomien osuus						0,0
Oma pääoma yhteensä						1 378,1
Oma pääoma ja velat yhteensä						12 705,2

KONSERNITASE LIIKETOIMINTASEGMENTEITTÄIN 2014

Milj. €	Sijoitus- sidonnaiset sopimukset (Suomi)	Muut sopimukset (Suomi)	Eriytetty vakuutuskanta (Suomi)*	Baltia	Eliminoinnit	Konserni
Varat						
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	0,4	4,1		0,0		4,6
Sijoituskiinteistöt		159,1	17,6			176,8
Aineettomat hyödykkeet	3,4	2,8		0,7		6,8
Sijoitukset osakkuusyhtiöissä		0,4				0,4
Rahoitusvarat	39,6	4 385,3	1 213,8	26,3		5 664,9
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset	5 230,9	-27,7		152,9	-74,4	5 281,8
Saamiset jälleenvakuutus sopimuksista		2,5		0,1		2,6
Muut varat		304,4	11,6	0,8	-108,9	208,0
Käteiset varat		762,9	94,8	0,7		858,5
Varat yhteensä	5 274,3	5 593,8	1 337,8	181,5	-183,2	12 204,3
Velat						
Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista		3 819,5	1 228,0	17,4		5 064,9
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	5 239,3	-5,5		152,6	-74,4	5 312,0
Rahoitusvelat		185,5				185,5
Laskennalliset verovelat		123,1				123,1
Muut velat	22,5	184,7	109,8	0,8	-108,9	209,0
Velat yhteensä	5 261,7	4 307,4	1 337,8	170,8	-183,2	10 894,6
Oma pääoma						
Osakepääoma						40,4
Rahastot						637,2
Kertyneet voittovarot						632,1
Emoyhtiön omistajien osuus						1 309,7
Määräysvallattomien osuus						0,0
Oma pääoma yhteensä						1 309,7
Oma pääoma ja velat yhteensä						12 204,3

* Vakuutuskannan siirto, liite 38

Riskienhallinta

1. Riskienhallinnan yleiset periaatteet

Riski on oleellinen ja luontainen osa Mandatum Lifen toimintaympäristöä ja liiketoimintaa. Riskienhallintaprosessin avulla toimitaan kohdistuvat erilaiset riskit pyritään mahdollisimman hyvin tunnistamaan. Riskienhallintaprosessin avulla varmistetaan myös siitä, että erilaisia riskejä voidaan arvioida, rajoittaa ja valvoa.

Riskienhallintaprosessin tärkeimpinä tavoitteina on varmistaa pääoman riittävyys suhteessa liiketoiminnan riskeihin sekä rajoittaa taloudellisen tuloksen heilahtelua, varmistaa tehokkaat ja jatkuvat liiketoimintaprosessit kaikissa olosuhteissa ja rajata riskit Mandatum Lifen hallituksen hyväksymälle tasolle kaikkien toimintojen osalta.

Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö on Sampo Oyj:n kokonaan omistama tytäryhtiö. Mandatum Life ja sen tytäryhtiöt noudattavat Sampo-konsernin riskienhallintaperiaatteita, joissa myös Mandatum Lifea koskevat henkivakuutusyhtiön erityispiirteet on huomioitu. Mandatum Lifen tytäryhtiöissä Baltiassa ja Luxemburgissa noudatetaan vastaavia periaatteita riskienhallinnan osalta. Tässä riskienhallintaliitteessä esitetyt luvut koskevat pääsääntöisesti Mandatum Life emoyhtiötä.

1.1 Riskienhallinnan organisointi

Mandatum Life -konsernissa hallitus vastaa riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan riittävydestä. Hallitus vahvistaa vuosittain riskienhallintasuunnitelman, sijoituspolitiikan ja muut yleisohjeet, joiden mukaan riskienhallinta ja sisäinen valvonta organisoidaan liiketoiminnoissa.

Mandatum Lifen toimitusjohtajalla on kokonaisvastuu riskienhallinnan toteuttamisesta hallituksen ohjeiden mukaisesti. Liiketoiminta-alueet ovat vastuussa omien operatiivisten riskiensä tunnistamisesta, arvioinnista, seurannasta ja hallinnasta.

• Riskienhallintakomitea koordinoi ja valvoo kaikkia Mandatum Lifen riskejä. Komitean puheenjohtajana on toimitusjohtaja. Riskit on jaettu pääryhmiin, joita ovat taseen markkinariskit, vakuutusriskit, operatiiviset riskit, juridiset ja compliance-riskit sekä liiketoiminta- ja maineriskit. Baltiassa ja Luxemburgissa sijaitsevien tytäryhtiöiden riskejä seurataan myös komiteassa. Jokaisella riskialueella on oma vastuuhenkilönsä komiteassa.

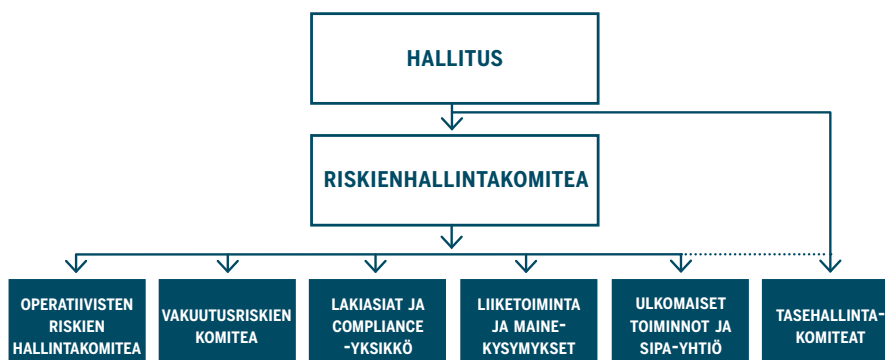
• Mandatum Lifella on kaksi tasehallintakomiteaa, joista toinen vastaa Suomi-yhtiöstä 30.12.2014 siirtyneen ja toiminnallisesti eriytetyn ryhmäläkevakuutuskannan tasehallinnasta (eriytetty ryhmäläkevakuutuskanta ja eriytetty omaisuus) ja toinen koko muun yhtiön tasehallinnasta. Tasehallintakomiteat valvovat, että sijoitus-toimintaa hoidetaan hallituksen hyväksymissä sijoituspolitiikoissa määritettyjen limiittien puitteissa ja valvovat likviditeetin, kannattavuuden, riskinkantokyvyn ja vakavaraisuuspääomien riittävyttä suhteessa taseiden riskeihin, erityisesti markkinariskeihin. Tasehallintakomiteat valmistelevat hallitukselle ehdotukset sijoituspolitiikoista. Tasehallintakomiteat kokoontuvat vähintään kuukausittain ja raportoivat hallitukselle.

• Vakuutusriskien komitea on vastuussa vastuunvalintapolitiikan ylläpitämisestä sekä vastuunvalintaprosessin ja korvausprosessin toimivuuden valvonnasta. Komitea myös raportoi vastuunvalintapolitiikkaan liittyvistä poikkeamista riskienhallintakomitealle. Vakuutusriskien komitean puheenjohtajana on yhtiön vastuullinen vakuutusmatemaatikko, jonka vastuulla on varmistaa, että vakuutusten hinnoittelussa ja vastuuvelan laskennassa käytettävät periaatteet ovat riittävät ja yhteensopivat vastuunvalintaprosessin ja korvausprosessin kanssa. Hallitus hyväksyy vakuutussovimusten hinnoittelun ja vastuuvelan laskennan keskeisimmät periaatteet. Lisäksi hallitus määrittelee maksimitason omalla vastuulla pidettävillä riskeillä ja hyväksyy jälleenvakuutuspolitiikan vuosittain.

• Operatiivisten riskien komitea analysoi ja käsittelee operatiivisia riskejä liittyen esimerkiksi uusiin tuotteisiin ja palveluihin, prosesseissa ja riskeissä tapahtuneisiin muutoksiin sekä toteutuneisiin operatiivisiin riskitapahtumiin. Merkittävistä havainnoista raportoidaan riskienhallintakomitealle ja hallitukselle neljännesvuosittain. Operatiivisten riskien komitea on vastuussa myös jatkuvuus- ja valmiussuunnitelmien sekä sisäisen valvonnan politiikan ylläpidosta ja päivittämisestä.

• Lakiasiat ja compliance-yksikkö vastaa yhtiön liiketoimintaan liittyvistä oikeudellisista asioista sekä compliance-toiminnasta Mandatum Life -konsernissa. Yksikön johtaja vastaa yksikön toiminnan järjestämisestä ja toimii samalla Mandatum Life -konsernin Compliance Officerina ja on riskienhallintakomitean jäsen. Lisäksi yksikön lakimies on operatiivisten riskien hallintakomitean jäsenenä.

Kuva 1-1 Mandatum Lifen riskienhallinnan hallintorakenne

- Toimitusjohtaja on vastuussa liiketoiminta- ja maineriskeistä ja hän on myös riskienhallintakomitean puheenjohtaja.
- Baltian tytäryhtiöllä on oma riskienhallintajärjestelmä, joka noudattaa konsernin periaatteita. Mandatum Lifen sijoituspalveluyhtiöllä ja rahastoyhtiöllä on omat riskienhallintasuunnitelmat ja riskienhallinnasta vastaavat henkilöt Tytäryhtiöiden osalta kaikki merkittävimmät riskitapahtumat raportoidaan Mandatum Lifen riskienhallintakomitealle.

Yllä mainittujen komiteoiden ja yksiköiden lisäksi sisäinen tarkastus varmistaa tarkastussuosituksen avulla riittävien sisäisten kontrollien olemassaolon ja laatii hallitukselle vuosittain sisäisen tarkastuksen katsauksen.

2. Mandatum Lifen liiketoiminnan riskit

Mandatum Life konsernin pääasialliset riskit ovat vakuutustoiminnan riskit sekä taseen markkinariskit. Operatiivinen riski ja liiketoimintariski kuuluvat olennaisesti kaikkeen liiketoimintaan.

Henkivakuutus perustuu vakuutustapahtumien ja vakuutustoiminnan vastuisiin sisältyvien riskien kantamiseen ja hallintaan. Vakuutustapahtumien riskit ovat kooltaan ja sattumisajankohdiltaan satunnaisia. Merkittävä osa henkivakuutuksen riskeistä ja tuloksista tulee sijoitustoiminnasta. Pitkällä tähtäimellä sijoitusomaisuuden tuoton on katettava vähintään vakuutuksille luvattu laskuperustekorko, kohtuusperiaatteen mukaiset asiakashyvitykset ja omistajan tuotto-odotukset. Muut tuotokomponentit ovat vakuutustoiminnan riski- ja liikekuluyllyijämät. Riskiyllyijämä muodostuu vakuutuksenottajilta veloitetusta riskimaksusta vähennettynä toteutuneilla korvauskuluilla. Riskiyllyijämää hallinnoidaan mm. huolellisella vastuuvallinnalla ja jälleenvakuutuksella. Liikekuluyllyijämä muodostuu vakuutuksenottajilta veloitetusta liikekulukuormituksesta vähennettynä toteutuneilla liikekuluilla. Sitä hallinnoidaan seuraamalla liikekuluja, kehittämällä yhtiön toiminnan tehokkuutta ja käyttämällä sellaista liikekulukuormitusrakennetta, josta saadaan tuloja läpi vakuutuksen elinkaaren.

3. Pääoman hallinta

Pääoman hallinnalla varmistetaan käytettävissä olevan pääoman riittävyys suhteessa liiketoiminnasta ja toimintaympäristöstä aiheutuviin riskeihin. Pääomatarvetta arvioidaan vertaamalla käytettävissä olevia pääomia siihen pääomaan, joka tarvitaan nykyisestä liiketoiminnasta ja ulkoisesta toimintaympäristöstä aiheutuvien riskien kattamiseen.

3.1 Ulkoinen vakavaraisuusvaatimus

Henkivakuutustoiminta on voimakkaasti säädeltyä liiketoimintaa. Säädökset on asetettu sekä pääoman määrälle että sen rakenteelle. Mandatum Life -konsernin toimintaa valvoo Finanssivalvonta ja lisäksi Baltiassa vastaavat viranomaiset.

Uusi vakuutusyhtiöitä koskeva EU-tasoinen vakavaraisuussäntely (Solvenssi II) astui voimaan 1.1.2016. Mandatum Life soveltaa Solvenssi II:n vakavaraisuusvaateiden laskennassa niin sanottua standardikaavaa, jossa omien varojen muutosta stressataan säännöksissä etukäteen määritellyillä markkina- ja vakuutusriskeillä. Solvenssi II:n pääomavaade (SCR, Solvency Capital Requirement) on pyritty asettamaan tasolle, jossa omat varat riittäisivät turvaamaan vakuutettujen etuudet yhden vuoden aikahorisontilla 99,5 prosentin luottamusvälillä.

Solvenssi II:n omien varojen määrä perustuu varojen markkinaehtoiseen arvostamiseen ja vastuuvelan arvostamiseen Solvenssi II:n määrittämällä korkokäyrällä, joten Solvenssi II:n omat varat poikkeavat kirjanpidon mukaisesta omasta pääomasta. Solvenssi II sääntely sisältää siirtymäsäännöksiä, joilla pyritään varmistamaan mahdollisimman häiriötön siirtyminen uuteen vakavaraisuussäntelyyn. Mandatum Life sai vuoden 2015 aikana Finanssivalvonnalta luvan noudattaa niin sanottua vastuuvelan siirtymäsääntöä (16 vuotta) yhtiön alkuperäiseen laskuperustekorkoiseen eläkevakuutuskaantaan, jossa laskuperustekorkona on 3,5 tai 4,5 prosenttia. Tämän lisäksi Mandatum Life soveltaa osakkeiden pääomavaateisiin liittyvää osakeriskin siirtymäsääntöä (7 vuotta) suoriin Tyypin I osakesijoituksiin. Vastuuvelan siirtymäsääntö kasvattaa Solvenssi II:n omia varoja ja osakeriskin siirtymäsääntö taas alentaa pääomavaateita.

Siirtymäsäännöt huomioiden Mandatum Lifen Solvenssi II:n mukaiset omat varat olivat 1 913 miljoonaa euroa ja tätä vastaava Solvenssi II:n pääomavaade (SCR) oli 1 212 miljoonaa euroa. Vakavaraisuussuhde (omat varat/SCR) oli näin ollen 158 prosenttia. Noin 90 prosenttia SCR:stä syntyy markkinariskeistä ja vajaa 10 prosenttia henkivakuutusriskeistä. Markkinariskeistä merkittävimmät ovat osakeriski, jonka osuus markkinariskeistä on yli 60 prosenttia ja koromarginaaliriski, jonka osuus on yli 20 prosenttia markkinariskeistä. Henkivakuutusriskeistä noin puolet tulee ryhmäläkekantojen pitkäikäisyriskeistä. Solvenssi II:n minimipääomavaade (MCR, Minimum Capital Requirement) oli 303 miljoonaa euroa. Ilman vastuuvelan siirtymäsääntöä omat varat olisivat olleet 1 347 miljoonaa euroa ja SCR ilman osakeriskin siirtymäsääntöä olisi 1 307 miljoonaa euroa.

Mandatum Lifen näkemyksen mukaan siirtymäsääntöjen mukainen laskelma antaa hyvän kuvan yhtiön vakavaraisuusasemasta. Yhtiön taseen ja sen riskiprofiilin odotetaan muuttuvan merkittävästi siirtymäaikojen kuluessa. Valtaosa pääomavaateista syntyy laskuperustekorkoisesta vastuuvelasta ja sitä kattavasta omaisuudesta. Erityisesti yhtiön alkuperäiset 3,5 ja 4,5 prosentin laskuperustekoron omaavat laskuperustekorkoiset vakuutuskannat sitovat pääomia ja näiden vakuutuskantojen vastuuvelan odotetaan alenevan nykyisestä vajaasta 3 100 miljoonasta noin 1 000 miljoonaaan siirtymäaikojen kuluessa. Tämä trendi tulee alentamaan voimakkaasti näistä kannoista syntyvää SCR:ää ja samalla näiden kantojen negatiivinen vaikutus ilman siirtymäsääntöjä laskettuihin omiin varoihin tulee alenemaan. Vaikka siirtymäsääntöjen positiivinen vaikutus vähennee siirtymäajan kuluessa, vakavaraisuusaseman odotetaan säilyvän vahvana odotetun omien varojen positiivisen trendin ja SCR:n pienenemisen seurauksena. Sisäisesti Mandatum Life seuraa ja ennustaa vakavaraisuussuhdetta sekä siirtymäsäännöillä että ilman niitä. Molemmat ennusteet vaikuttavat yhtiön liiketoimintapäätöksiin.

Solvenssi I oli voimassa vielä 31.12.2015. Sen mukainen Mandatum Lifen toimintapääoma oli 1 535 miljoonaa euroa ja sitä vastaava vähimmäismäärä 269 miljoonaa euroa.

3.2 Sisäinen vakavaraisuusaseman seuranta

Solvenssi II luo raamit myös Mandatum Lifen sisäiselle vakavaraisuusaseman seurannalle. Mandatum Lifen yhtiötason vakavaraisuusaseman seurantamalli, niin sanottua riskinkantokyky malli, pohjautuu Solvenssi II:n siirtymäsäännöillä laskettuun SCR:ään ja omiin varoihin. Riskinkantokyky mallissa asetetaan yhtiön vakavaraisuusasemalle ennakoivat seurantarajat, joiden tavoitteena on mahdollistaa yhtiön kyky reagoida riittävän ajoissa vakavaraisuusaseman heikkenemiseen. Seurantarajoja on kolme ja ne ovat Solvenssi II:n SCR:n päälle asetettuja hälytysrajajoja ja niiden tasot perustuvat ennalta määritelyihin omaisuuden stressitesteihin. Koska seurantarajojen tasot perustuvat kunkin ajankohdan sijoitusomai-

suuden riskillisyyteen, ei yhtiöllä ole olemassa kiinnitettyä tavoite- tasoa esimerkiksi yhtiön vakavaraisuussuhteelle. 31.12.2015 tilantees- sa ylin seurantaraja vastaa noin 145 prosentin vakavaraisuussuhdetta.

Riskinkantokyvyn ollessa ylimmän seurantarajan yläpuolella yhtiön sijoitustoimintaa ohjaa normaaliin tapaan sijoituspolitiikka ja siinä asetetut limiitit. Seurantarajojen alittuessa vakavaraisuusase- man seurantaa tiivistetään, hallituksen roolia sijoitustoiminnan osal- ta kasvatetaan, riskinottoa rajoitetaan ja viimeisessä vaiheessa tulee riskinkantokykyä vahvistaa joko markkinariskejä pienentämällä tai kasvattamalla omia varoja esimerkiksi pääomituksen kautta.

Yhtiötason riskinkantokykymallin lisäksi eriytettyä ryhmäelä- kekannalla on oma riskinkantokykseuranta. Eriytetyn ryhmäeläke- kannan riskinkantokyky perustuu tulevien lisätujen vastuun sijoit- tusriskejä pehmentävään vaikutukseen. Riskinkantokykseurannan seurantarajat perustuvat ennalta määritettyihin omaisuuden stressi- testeihin ja toimenpiteet seurantarajojen alittuessa ovat samankal- taiset kuin koko yhtiön riskinkantokykymallissa.

Yhtiötason riskinkantokykymalli ja eriytetyn ryhmäeläkekann- nan riskinkantokykseuranta ja niihin sisältyvät seurantarajat mää- ritellään vuosittain hallituksen päättämässä sijoituspolitiikoissa. Ris- kinkantokyvyt ja seurantarajat raportoidaan hallitukselle vähintään kuukausittain.

4. Markkinariskit ja niiden hallinta ja valvonta

Markkinariskeillä viitataan rahoitusvarojen ja -velkojen sekä vastuu- velan markkina-arvojen muutosten aiheuttamiin vaikutuksiin yhti- ön tuloksessa tai vakavaraisuudessa. Markkinariskejä tarkastellaan sekä koko taseen riskien kannalta että puhtaasti sijoitusomaisuuden riskien kannalta.

Mandatum Lifessa markkinariskien hallintaa lähestytään vas- tuuvelan odotettujen kassavirtojen, korkotason ja voimassa olevan vakavaraisuusaseaman pohjalta. Kaikille laskuperustekorkoisille vastuuvelan erille yhteinen ominaisuus on laskuperustekorko sekä asiakashyvitykset. Mandatum Lifen vastuuvelan kassavirrat ovat suhteellisen hyvin ennakoitavissa, koska sopimusten takaisinostot tai ylimääräiset lisäsijoitukset ovat rajoitettuja suurimmassa osassa yhtiön laskuperustekorkoisia vakuutuksia.

Mandatum Lifen markkinariskit aiheutuvat pääasiassa osakesi- joituksista sekä korkosijoitusten ja laskuperustekorkoisen vastuu- velan kokonaiskorkoriskistä. Henkivakuutustoiminnan merkittävin korkoriski on se, ettei korkosijoituksilla saavuteta vastaavalle vastuu- velalle taattua vähimmäistuottoa pitkällä aikavälillä. Tämän riskin todennäköisyys kasvaa tilanteessa, jossa markkinakorot laskevat ja pysyvät alhaisella tasolla. Taseen vastuuvelan ja korkosijoitusten vä- listä duraatorisriskiä suhteessa vakavaraisuuspääomaan seurataan ja hallitaan jatkuvasti.

Mandatum Life on varautunut matalaan korkotasoon muun mu- assa alentamalla uusien sopimusten laskuperustekorkoa ja täyden- tämällä vastuuvelkaa alentamalla vastuuvelan diskonttauskorkoa. Tämän lisäksi olemassa olevia sopimuksia on muutettu siten, että jäl- leensijoitusriski on paremmin hallittavissa.

Mandatum Lifen hallitus hyväksyy vuosittain sekä eriytettyä omaisuutta että muuta yhtiön sijoitusriskillä olevaa omaisuutta kos- kevat sijoituspolitiikat. Näissä politiikoissa määritetään sijoitustoim-innan periaatteet, limiitit ja tasehallinnan kannalta keskeiset ris- kinkantokykymallit ja niissä noudatettavat seurantarajat.

Sampo Oyj:n sijoitusyksikkö tekee Mandatum Lifen päivittäiset sijoituspäätökset, jotka perustuvat sijoituspolitiikassa määriteltyille periaatteille ja toimivaltuuksille. Kaikki merkittävimmät sijoitus- päätökset – isot allokaatiomuutokset ja sijoitusyksikön toimival- tuudet ylittäviin sijoituksiin liittyvät päätökset – tehdään kuitenkin hallituksen toimesta. Mandatum Lifen tasehallintakomitea valvoo säännöllisesti sijoituspolitiikassa määriteltyjen periaatteiden ja li- miittien noudattamista sekä raportoi sijoitusriskeistä yhtiön halli- tukselle. Tasehallintakomitea seuraa myös koko yhtiön vastuuvelkaa ja eriytetyn ryhmäeläkekannan vastuuvelkaa kattavien omaisuus- erien riskillisyyttä suhteessa riskinkantokykyyn. Seurantarajojen alittuessa tasehallintakomitea raportoi hallitukselle.

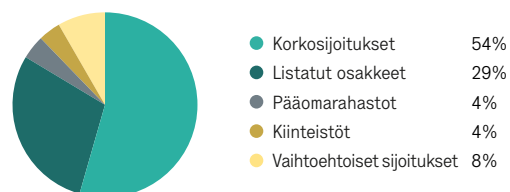
Sijoitusyksikkö ja Mandatum Life tuntevat pohjoismaiset mark- kinat ja sijoituskohteet, joten yhtiön suorat sijoitukset tehdään pää- asiassa pohjoismaisiin arvopapereihin. Pohjoismaiden ulkopuo- lelle tehtävät arvopaperi-, rahasto- ja muut sijoitukset toteutetaan pääasiassa kolmansien osapuolien hallinnoimien sijoitusten kautta. Näitä sijoituksia käytetään ensisijaisesti työkaluina taktisen sijoit- tusallokaation toteutuksessa tuottojen saavuttamiseksi ja toissijai- sesti hajautuksen lisäämiseksi. Riittävä hajautus omaisuuslajien vä- lillä ja kunkin omaisuuslajin sisällä on yksi sijoitustoiminnan tavoite.

Alkuperäisen laskuperustekorkoisen vastuuvelan katteena ole- van sijoitusomaisuuden kokonaistuotto vuonna 2015 oli 6,9 pro- senttia (4,6 vuonna 2014). Eriytetyn ryhmäeläkekannan sijoitusten kokonaistuotto oli 3,8 prosenttia (ei vertailulukua). Kuvassa 4–1 on esitetty sijoitusallokaatiot erikseen alkuperäisen ja eriytetyn kannan osalta per 31.12.2015.

Kuva 4–1 Alkuperäisen kannan ja eriytetyn kannan sijoitusomaisuuden allokaatio 31.12.2015

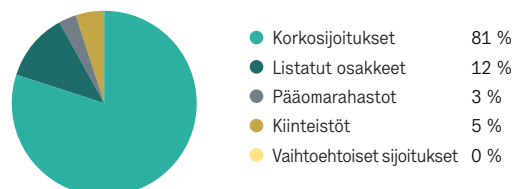
Alkuperäisen kannan sijoitusomaisuuden allokaatio

5 465 milj. €

Eriytetyn kannan sijoitusomaisuuden allokaatio

1 202 milj. €

4.1 Osakeriskit

Osakeriski liittyy osakkeiden arvonvaihtelusta aiheutuviin mahdollisiin tappioihin. Alkuperäisen kannan listatut osakesijoitukset olivat vuodenvaihteessa 1 594 miljoonaa euroa (1 588 miljoonaa euroa vuonna 2014). Eriytetyn kannan listatut osakesijoitukset olivat 138 miljoonaa euroa (110 miljoonaa euroa vuonna 2014).

Mandatum Lifen osakesalkkua hoidetaan aktiivisesti. Osakesalkun ja siihen liittyvien johdannaisten aiheuttamat positiot ja riskit eivät saa ylittää sijoituspolitiikassa määritettyjä rajoja. Sampo-konsernin sijoitusyksikkö hoitaa pääosin pohjoismaisista osakkeista koostuvaa salkkua, kun taas Pohjoismaiden ulkopuolisia osakesijoituksia hoidetaan pääosin kolmansien osapuolien hallinnoimien sijoitusten kautta. Kuvasta 4-2 nähdään listattujen osakesijoitusten maantieteellinen jakauma erikseen kummankin kannan osalta.

Kappaleessa 4.5 on lisäksi listattu kymmenen suurinta suoraa osakesijoitusta ja kappaleessa 5 on kuvattu suorien listattujen osakesijoitusten jakauma toimialoitain.

4.2 Korkosijoituksiin liittyvät riskit

Mandatum Lifen korkosijoituksiin liittyvät riskit ovat markkinakorkojen muutoksiin liittyvä korkoriski ja luottoriskiä omaavien korkosijoitusten luottoriskimarginaalin vaihtelusta seuraava sijoitusten arvon heilahtelu (spread-riski).

Mandatum Lifen merkittävin korkoriski on se, ettei korkosijoituksilla saada vastaavalle vakuutustekniselle vastuuvälille taattua vähimmäistuottoa pitkällä aikavälillä. Tämä riski kasvaa tilanteessa, jossa markkinakorot laskevat ja pysyvät alhaisella tasolla. Mandatum Lifen sijoituspolitiikan mukaisesti sijoitussalkun muodostamisessa huomioidaan vastuuvälän luonne suhteessa korko- ja inflaatoriskeihin. Mandatum Lifen vastuuvälän ja korkosijoitusten välistä duraa-tioriskiä valvotaan ja hallitaan jatkuvasti, ja sisäisiin malleihin perustuvilla seurantarajoilla ja niihin liittyvillä toimintaohjeilla turvataan pääomien riittävyyttä erilaisissa markkinatilanteissa.

Alkuperäisen laskuperustekorkoisen vastuuvälän keskimääräinen duraatio (pois lukien sijoitussidonnaiset vastuut) oli vuoden lopussa 8,7 vuotta ja eriytetyn vastuuvälän duraatio oli 10,7 vuotta.

Alkuperäisen laskuperustekorkoisen vastuuvälän katteena olevien korkosijoitusten duraatio per 31.12.2015 nousi 2,1 vuoteen (1,6) ja eriytetyn omaisuuden duraatio laski hieman 2,3 vuoteen (2,4).

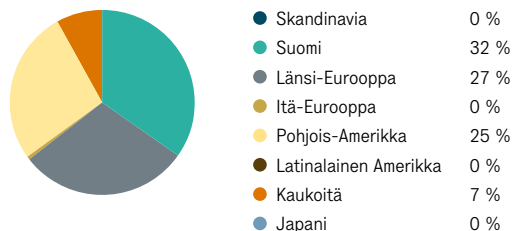
Vastuuvälän osalta Mandatum Life on varautunut matalaan korkotasoon mm. alentamalla uusien sopimusten laskuperustekorkoa ja kasvattamalla korkotäydennystä. Tämän lisäksi olemassa olevia sopimuksia on muokattu siten, että jälleensijoitusriski on paremmin hallittavissa ja vastuuvälää on täydennetty korkotäydennyksillä. Korkotäydennyksistä kerrotaan tarkemmin Vakuutusriskit-osiossa.

Valtaosa yhtiön korkosijoituksista on tehty yritysten liikkeeseen laskemiin velkainstrumentteihin, jolloin myös luottoriskimarginaalien levenemisestä seuraava arvonmuutosriski on merkittävä. Taulukossa 4-3 on esitetty paitsi korkosijoitusten jakauma eri instrumenttien osalta, niin myös keskimääräinen maturiteetti. Maturiteetti kuvaa duraa-tiota paremmin yhtiön altistumista spread-riskille, varsinkin vaihtuvakorkoisten korkosijoitusten osalta. Taulukossa 5-1 on esitetty sijoitusomaisuus instrumentteittain jaoteltuna toimialan ja luottokelpoisuuden perusteella.

Kuva 4-2 Alkuperäisen kannan ja eriytetyn kannan listattujen osakesijoitusten maantieteellinen jakauma 31.12.2015

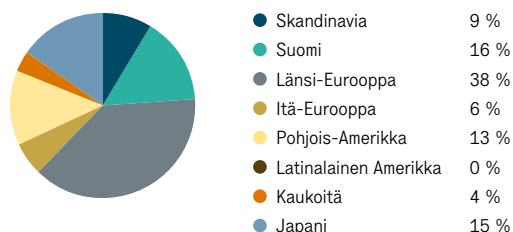
Alkuperäisen kannan listatut osakesijoitukset

1 594 milj. €

Eriytetyn kannan listatut osakesijoitukset

138 milj. €

Taulukko 4-3 Alkuperäisen kannan ja eriytetyn kannan korkosijoitukset instrumenttityypeittäin 31.12.2015

Alkuperäisen kannan korkosijoitukset	Osuus korkosalkusta	Keskimääräinen maturiteetti
Rahamarkkinasijoitukset ja kassavarat	13,3 %	0,7
Valtioiden joukkovelkakirjalainat	1,3 %	3,4
Katetut joukkovelkakirjalainat	5,6 %	2,9
Investment grade -joukkovelkakirjalainat ja lainat	38,6 %	2,7
High yield -joukkovelkakirjalainat ja lainat	33,5 %	3,5
Omaisuuksivakuudelliset joukkovelkakirjalainat	0,0 %	0,0
Heikkomman etuoikeuden lainat / Tier 2	0,8 %	7,9
Heikkomman etuoikeuden lainat / Tier 1	6,6 %	3,8
Korkojohdannaiset	-0,1 %	-
Vakuutuskirjalainat	0,3 %	2,0
Yhteensä	100,0 %	2,8

Eriytetyn kannan korkosijoitukset	Osuus korkosalkusta	Keskimääräinen maturiteetti
Rahamarkkinasijoitukset ja kassavarat	11,4 %	0,1
Valtioiden joukkovelkakirjalainat	3,8 %	2,9
Katetut joukkovelkakirjalainat	3,3 %	3,5
Investment grade -joukkovelkakirjalainat ja lainat	63,1 %	3,7
High yield -joukkovelkakirjalainat ja lainat	13,0 %	5,5
Omaisuuksivakuudelliset joukkovelkakirjalainat	0,0 %	0,0
Heikkomman etuoikeuden lainat / Tier 2	1,1 %	4,4
Heikkomman etuoikeuden lainat / Tier 1	4,3 %	9,9
Korkojohdannaiset	0,0 %	-
Vakuutuskirjalainat	0,0 %	0,0
Yhteensä	100,0 %	3,8

Taulukko 4–3 esittää alkuperäisen kannan ja eriytetyn kannan korkosijoitusten jakautumisen eri instrumentteihin. Vuoden 2015 lopussa rahamarkkinasijoitusten osuus alkuperäisen kannan korkosalkusta laski merkittävästi 13,3 prosenttiin (42,6 prosenttia per 31.12.2014), kun taas investment grade -korkosijoitusten osuus nousi 38,6 prosenttiin (9,4 prosenttia vuoden 2014 lopussa). Myös eriytetyn kannan korkosalkussa rahamarkkinasijoitusten osuus laski 11,4 prosenttiin (40,3 prosenttia per 31.12.2014) ja valtioiden joukkovelkakirjalainat 3,8 prosenttiin (28,4 prosenttia per 31.12.2014). Investment grade -korkosijoitusten osuus puolestaan nousi 63,1 prosenttiin (12,4 prosenttia vuoden 2014 lopussa).

Taulukko 7–5 vakuutusriskiosiossa näyttää Mandatum Lifen vakuutus- ja sijoitussopimusten maturiteetin ja keskimääräiset duraa-tiot.

4.3 Valuuttakurssiriskit

Mandatum Lifen emoyhtiön ensivakuutuksista syntyvä lasku-pe-rustekorkoinen vastuuvulka muodostuu kokonaan euromääräisistä sitoumuksista. Tästä johtuen yhtiölle syntyy valuuttariskiä sijoitet-taessa euroalueen ulkopuolelle. Mandatum Lifen valuuttastrategia perustuu aktiiviseen valuuttaposition hallintaan. Toiminnan tavoit-teena on sijoituspolitiikan limiittien puitteissa saavuttaa tuottoa suh-teessa tilanteeseen, jossa valuuttakurssiriski on täysin suojattu. Tau-lukossa 4–4 esitetään alkuperäisen kannan ja eriytetyn kannan sijoitusten ja vastuuvelan avoin valuuttapositio per 31.12.2015.

4.4 Muut markkinariskit

Korko-, osake- ja valuuttakurssiriskien lisäksi Mandatum Lifen sijoitusomaisuuteen liittyy kiinteistö-, pääomarahasto-, biometrisista ja muista vaihtoehtoisijoituksista (other alternative investments) sekä hyödykemarkkinasijoituksista nousevat riskit. Mandatum Lifen sijoituspolitiikassa on määritetty maksimipainot tämän tyyppisille

sijoituksille. Vuoden 2015 lopussa näiden sijoitusten yhteenlasket-tu osuus alkuperäisen kannan sijoitusomaisuudesta oli 16 prosenttia (15 prosenttia per 31.12.2014) ja eriytetyn kannan omaisuudesta 8 prosenttia (11 prosenttia per 31.12.2014).

Ulkopuoliset omaisuudenhoitajat hoitavat pääomarahastosijoi-tuksia sekä sijoituksia vaihtoehtoisijoituksiin. Pääomarahastosalkku on hajautettu rahastojen tyyppin ja maantieteellisen alueen mu-kaan. Vaihtoehtoisijoitukset sisältävät sekä suoria sijoituksia yksit-täisiin rahastoihin että sijoituksia rahastojen rahastoihin, jotta saavu-tetaan riittävä hajautus rahastojen ja sijoitustapojen välillä.

Sampo-konsernin Kiinteistöyksikkö vastaa Mandatum Lifen kiinteistö-sijoitustoiminnasta. Kiinteistö-salkkuun kuuluu suoria ja epäsuoria sijoituksia, kuten kiinteistörahastoja, kiinteistöyhtiöiden osakkeita ja velkainstrumentteja päätetyn allokation mukaisesti. Kiinteistö-sijoitustoiminnan riskejä rajoitetaan hajauttamalla sijoitukset sekä alueellisesti että kiinteistötyypeittäin.

4.5 Sijoitustoiminnan riskikeskittymät

Mandatum Lifen sijoituspolitiikassa on määritelty rajat sijoituksille yksittäisiin yhtiöihin. Rajoja asetettaessa otetaan huomioon ensisi-jaisesti oma arvio sijoituskohteen luottoriskillisyydestä ja vastaava sitoutuvan pääoman määrä. Myös sijoituskohteesta saatavilla oleva julkinen informaatio, kuten luottoluokitukset, vaikuttavat limiittira-kenteeseen. Riskikeskittymiä seurataan säännöllisesti. Taulukossa 4–5 on kuvattuna markkina- ja luottoriskien keskittymät koko sijoit-somaisuudessa yksittäisten vastapuolten osalta omaisuuslajeittain.

Taulukossa 4–6 näytetään vielä erikseen kymmenen suurin-ta sijoitusta listattuihin osakkeisiin ja näiden osuus kaikista suorista listatuista osakesijoituksista. Suorien kotimaisten osakesijoitusten lisäksi yhtiö sijoittaa ulkomaisiin osakkeisiin pääasiassa sijoitusra-hastojen ja ETF-rahastojen kautta. Lisäksi taulukossa 4–7 on eritelty keskittymät korkeamman riskin (high yield) ja luottoluokittelemat-tomiin joukkovelkakirjalainoihin.

Taulukko 4–4 Alkuperäisen kannan ja eriytetyn kannan valuuttariski 31.12.2015 milj. €

Valuuttariski nettoasema, alkuperäinen kanta	USD	JPY	GBP	SEK	NOK	CHF	DKK	Muut	Netto, yhteensä
Vakuutustekninen vastuuvulka	0	0	0	-3	0	0	0	0	-3
Sijoitukset	1 691	0	171	48	7	173	13	103	2 207
Johdannaiset	-1 371	0	-155	10	3	-174	-5	-57	-1 750
Nettopositio, yhteensä	320	0	16	56	10	-1	8	45	454

Valuuttariski nettoasema, eriytetty kanta	USD	JPY	GBP	SEK	NOK	CHF	DKK	Muut	Netto, yhteensä
Vakuutustekninen vastuuvulka	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sijoitukset	261	21	15	5	4	12	105	6	429
Johdannaiset	-194	-22	-10	8	-1	-12	-104	3	-331
Nettopositio, yhteensä	67	-1	5	13	4	0	0	10	98

Taulukko 4-5 Suurimmat keskittymät yksittäisten vastapuolten osalta omaisuuslajeittain 31.12.2015

Milj. € Vastapuoli (liiketoiminta-alueittain)	Käypä arvo yhteensä, milj. €	% sijoitus- omaisuus- desta	Kassa- varat ja lyhytaikai- set korko- sijoitukset	Pitkä- aikaiset korko- sijoitukset, yhteensä	Pitkä- aikaiset korko- sijoitukset: Valtioiden takaamat	Pitkä- aikaiset korko- sijoitukset: Katetut joukkolainat	Pitkä- aikaiset korko- sijoitukset: Seniori- velka	Pitkä- aikaiset korko- sijoitukset: Tier 1 ja Tier 2	Osake- sijoitukset	Vakuudeton johdannaisten vastapuoliriski
Nordea Bank	321	5 %	226	95	0	29	59	7	0	0
Danske Bank	266	4 %	132	135	0	0	95	39	0	0
Skandinaviska Enskilda Banken	261	4 %	118	143	0	0	93	51	0	0
Eksportfinans ASA	163	2 %	0	163	0	0	163	0	0	0
DnB	107	2 %	0	107	0	27	79	0	0	0
Amer Sports Oyj	106	2 %	0	0	0	0	0	0	106	0
Swedbank	99	1 %	0	99	0	32	67	0	0	0
UPM-Kymmene Oyj	85	1 %	0	7	0	0	7	0	78	0
YIT Oyj	75	1 %	0	53	0	0	53	0	22	0
UBS AG	72	1 %	0	72	0	0	61	11	0	0
10 suurinta keskittymää yhteensä	1 555	23 %	475	873	0	89	676	108	207	0
Muut vastapuolet	5 115	77 %								
Sijoitusomaisuus yhteensä	6 670	100 %								

Taulukko 4-6 Kymmenen suurinta osakesijoituskeskittymää 31.12.2015

10 suurinta osakesijoitusta	Käypä arvo yhteensä, milj. €	% kaikista suorista lista- tuista osake- sijoituksista
Amer Sports Oyj	106	13 %
UPM-Kymmene Oyj	78	9 %
Lassila & Tikanoja Oyj	42	5 %
Comptel Oyj	38	4 %
Metso Oyj	31	4 %
Nokian Renkaat Oyj	26	3 %
Tikkurila Oyj	25	3 %
YIT Oyj	22	3 %
Asiakastieto Oyj	21	3 %
Oriola-KD Oyj	20	2 %
10 suurinta keskittymää yhteensä	409	49 %
Muut suorat listatut osakesijoitukset	430	51 %
Suorat listatut osakesijoitukset yhteensä	838	100 %

5. Luottoriskit

Luottoriskit liittyvät mahdollisiin tappioihin tai taloudellisen aseman heikentymiseen, jotka johtuvat arvopapereiden liikkeeseenlaskijoiden, johdannaissopimusten vastapuolten tai muiden velallisten luottokelpoisuudessa tapahtuvista muutoksista. Luottoriskiä aiheuttaa sekä sijoituksista että vakuutus- ja jälleenvakuutus sopimuksista.

Mandatum Lifen luottoriskit voivat realisoitua markkina-arvon alenemisena luottomarginaalien muuttuessa epäedullisesti (spread-riski) tai luottotappioiden mikäli velkainstrumentin liikkeeseenlaskija tai johdannaissopimusten tai jälleenvakuutus sopimusten vastapuoli ei pysty täyttämään taloudellisia velvoitteitaan (luottotappioriski). Nykyisellä sijoitusomaisuudella luottoriskien rooli on merkittävä niin riskiaseman kuin riskienhallinnankäytäntöjenkin osalta.

Taulukko 4-7 Kymmenen suurinta high yield sekä luottoluokittelematonta korkosijoituskeskittymää 31.12.2015

Suurimmat suorat sijoitukset high yield ja luottoluokittelemattomiin korko-instrumentteihin	Luokitus	Markkina- arvo yhteensä, milj. €	% kaikista suorista korko- sijoituksista
Eksportfinans ASA	BB-	163	4 %
YIT Oyj	NR	53	1 %
Stora Enso Oyj	BB	45	1 %
Sponda Oyj	NR	38	1 %
Sanoma Oyj	NR	27	1 %
Nassa Midco AS	B	25	1 %
Konecranes Oyj	B+	23	1 %
Uponor Oyj	NR	22	1 %
Liberty Global INC	NR	21	1 %
Numericable Group SA	B+	19	0 %
10 suurinta keskittymää yhteensä		436	11 %
Muut suorat korkosijoitukset		3 401	89 %
Suorat korkosijoitukset yhteensä		3 837	100 %

Sijoitusomaisuuteen liittyvien luottoriskien lisäksi luottoriskiä aiheuttaa jälleenvakuutus sopimuksista. Nämä luottoriskit syntyvät osittain jälleenvakuuttajilta olevista saamisista ja osittain jälleenvakuutetusta vastuvelan osasta. Mandatum Lifen osalta jälleenvakuuttajiin liittyvät luottoriskit ovat sijoituksiin liittyvän luottoriskin rinnalla vähäisiä.

Mandatum Lifen sijoitusomaisuuden merkittävin toimialakeskittymä ovat sijoitukset rahoitustoimialan korkoinstrumentteihin.

5.1 Luottoriskien hallinta

Suorien velkasijoitusten valinta perustuu ensisijaisesti yksittäisten joukkovelkakirjojen valitsemiseen ja toissijaisesti ylhäältä alas joh-

Taulukko 5-1 Luottoriskipositio omaisuuslajeittain, toimialasektoreittain ja luottoluokittain 31.12.2015

Mij. €	Luokittele-					D	Luokittele-	Korko-	Listatut	Muut	Vasta-	Muutos	
	AAA	AA+ - AA-	A+ - A-	BBB+ - BBB-	BB+ - C								maton
Perusteellisuus	0	14	0	1	124	0	29	169	143	0	0	313	-107
Pääomahyödykkeet	0	0	56	7	43	0	76	183	124	0	0	307	92
Kulutustavarat	0	52	126	82	51	0	31	342	235	0	0	576	284
Energia	0	41	9	26	11	0	17	104	11	0	0	115	47
Rahoitus	0	586	874	178	199	0	0	1 836	39	24	2	1 901	-271
Valtiot	30	0	0	0	0	0	0	30	0	0	0	30	-357
Valtioiden takaamat jvk-lainat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-4
Terveystieteet	0	0	44	34	59	0	24	160	47	0	0	208	117
Vakuutus	0	0	1	22	0	0	8	31	3	21	0	55	-10
Media	0	0	18	0	14	0	27	59	0	0	0	59	18
Pakkaus	0	0	0	0	67	0	17	84	1	0	0	85	85
Julkinen sektori, muut	0	27	42	0	0	0	0	68	0	0	0	68	66
Kiinteistöala	0	0	0	25	0	0	54	79	0	248	0	327	17
Palvelut	0	0	0	25	80	0	52	157	72	0	0	230	85
Teknologia ja elektroniikka	4	0	19	1	29	0	1	54	132	0	0	185	92
Telekommunikaatio	0	0	7	12	47	0	16	81	13	0	0	94	5
Liikenne	0	0	0	0	11	0	5	17	18	0	0	35	16
Yhdyskuntapalvelut	0	0	3	107	55	0	0	165	0	0	0	165	54
Muut	0	0	0	0	12	0	9	21	0	61	0	82	51
Arvopaperistetut joukkovelkakirjat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vakuudelliset joukkovelkakirjat	174	13	0	11	0	0	0	198	0	0	0	198	105
Sijoitusrahastot	0	0	0	0	0	0	108	108	893	637	0	1 639	-378
Yhteensä	208	733	1 200	529	802	0	474	3 945	1 732	992	2	6 670	6
Muutos 31.12.2014	-159	-332	118	318	34	0	-49	-71	34	41	2	6	

dettuun allokaatioon. Tämä sijoitustyylisi saattaa johtaa tilanteisiin, joissa sijoitussalkku ei ole täysin rahoitusteorian mukaisesti hajautettu, mutta sisältää perusteellisesti riski-tuotto-suhteeseen keskitetyjen analysoituja sijoituksia. Seuraavia seikkoja pidetään kriittisinä menestystekijöinä velkasijoitusten valinnassa:

- 1) Mahdolliset sijoitukset tulee ymmärtää täysin. Liikkeeseenlaskijan tai vastapuolen luottokelpoisuus arvioidaan yhdessä instrumentteihin liittyvien vakuuksien ja muiden rakenteellisten yksityiskohtien kanssa. Vaikka ulkopuolisia luottoluokituslaitosten antamia luottoluokituksia käytetään sisäisen arvioinnin tukena, sisäisesti tehdyt arviot ovat aina tärkeimpiä päätöksentekoon vaikuttavia tekijöitä. Analyysien tekemisessä tarvittavaa osaamista ja resursseja on kehitetty sijoitusyksikössä jatkuvasti viime vuosien aikana.
- 2) Kun yksittäisen instrumentin ominaisuudet ymmärretään ja instrumenttiin liittyvän tuottopotentialin ja riskien katsotaan olevan tasapainossa, sijoitustransaktio tulee olla toteutettavissa lyhyellä varoitusajalla instrumenttityypistä riippumatta. Tämä luo painetta luottolimiittirakenteisiin ja toimintatapoihin, joiden tulee olla samanaikaisesti (i) tarpeeksi joustavia nopean päätöksenteon mahdollistamiseksi instrumenttityypistä riippumatta, (ii) hyvin rakennettuja, jotta voidaan varmistua siitä, että sijoitusvaihtoehtojen arviointi suoritetaan huolellisesti huomioiden sijoitustyyppille ominaiset piirteet ja riskit ja (iii) näiden tulee rajoittaa yksittäisiä yhtiöitä koskevien riskien enimmäismäärä siten, että se on tasapainossa riskinottohalukkuuden kanssa. Viime vuosien aikana luottolimiittirakenteet ja -toimintatavat ovat olleet erityisesti huomion kohteena yhtiöiden sijoituspolitiikkoja kehitettäessä.

- 3) Yksittäisiä yhtiöitä ja tuotteita koskevia luottoriskien kokonaismääriä seurataan säännöllisesti ei-toivottujen keskittymien tunnistamiseksi. Luottoriskiasemat raportoidaan säännöllisesti tasehallintakomitealle ja hallitukselle esimerkiksi toimialoittain ja omaisuuslajeittain ja korkosijoitusten osalta luottoluokitusluokittain. Myös yksittäisten liikkeeseenlaskijoiden ja vastapuolien luottoluokituksia seurataan jatkuvasti.

Johdannaissopimusten vastapuoliriskin hallitsemiseksi ja pienentämiseksi yhtiössä käytetään kahdenvälisiä ISDA- ja CSA-sopimuksia.

6. Likviditeettiriski

Likviditeettiriski on riski siitä, ettei Mandatum Life pystyisi realisoimaan sijoituksiaan tai muita omaisuuseriään pystyäkseen suoriutumaan maksuvelvoitteista niiden erääntyessä.

Suhteellisen pieni osa henkivakuutusvastausta on takaisinostettavissa, mikä tekee mahdolliseksi antaa luotettavia, lyhyen aikavälin korvausennusteita. Tämän lisäksi varat ovat likvidejä, joten likviditeettiriski ei ole nykyisellään Mandatum Lifen osalta merkittävä.

Taulukko 6–1 Kassavirrat sopimukseen perustuvan maturiteetin mukaan 31.12.2015

Mlj. €	KIRJANPITOARVO			KASSAVIRTA						
	Kirjanpitoarvo yhteensä	Kirjanpitoarvo – ilman sopimuksellista eräpäivää	Kirjanpitoarvo – Sopimukseen perustuva maturiteetti	2016	2017	2018	2019	2020	2021–2030	2031–
Henkivakuutus										
Rahoitusvarat	6 543	2 922	3 621	682	550	726	336	878	658	15
joista koronvaihtosopimuksia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rahoitusvelat	194	0	194	-37	-5	-5	-6	-5	-64	-228
joista koronvaihtosopimuksia	1	0	1	0	0	0	-1	0	0	0
Vakuutustekninen vastuuvelka	4 506		4 506	-516	-447	-407	-383	-351	-2 352	-1 787

7. Vakuutusriskit

Henkivakuutustoiminnan vakuutusriskit sisältävät biometriset riskit, vastuuvelan diskonttauskorkeuden liittyvän riskin sekä muut henkivakuutustoiminnan riskit, kuten keskeytysriskin, takaisinostoriskin ja kustannusriskin. Tässä osiossa käsitellään näiden henkivakuutustoiminnan riskien kehitystä vuonna 2015. Lisäksi osiossa esitellään henkivakuutustoiminnan riskienhallintaperiaatteet.

Mandatum Life vastaanotti Suomi-yhtiöstä sen laskuperuste-korollisen ryhmäeläkekannan vuonna 2014. Vastaanotetun kannan erityispiirteistä johtuen kyseinen ryhmäeläkekanta ja siihen liittyvä varallisuus on eriytetty (eriytetty ryhmäeläkekanta tai eriytetty omaisuus) Mandatum Lifen muusta taseesta. Eriytetyllä ryhmäeläkekannalla on omat voitonjakoa koskevat säännökset, sijoituspolitiikka ja tasehallintakomitea. Laskuperustekorollisista veloista, jotka eivät ole osa eriytettyyn ryhmäeläkekantaan liittyviä velkoja, käytetään tässä riskienhallintaliitteessä nimeä alkuperäiset laskuperustekorolliset velat.

7.1 Biometriset riskit

Henkivakuutustoiminnan biometriset riskit syntyvät pääasiassa siitä, että vakuutetuille tulisi korvattavaksi enemmän kuolemantapaus-, työkyvyttömyys- tai sairauskulukorvauksia tai että eläkevakuutuksissa eläkkeitä tultaisiin maksamaan vakuutetuille pidempään (pitkäikäisyysriski) kuin yhtiö ennakoii vakuutusten hinnoitteluhetkellä. Tapauksia, joissa yksittäinen voimakkaasti vaikuttava tapahtuma tai tapahtumasarja aiheuttaa merkittävän eron toteutuneiden korvausten ja odotettujen maksujen välillä, kutsutaan katastrofiriskiksi.

Sopimusten pitkäkestoisuus ja se, että Mandatum Lifen oikeus korottaa vakuutusmaksuja on rajoitettu, kasvattaa biometrisiä riskejä. Mikäli vakuutusmaksut osoittautuvat riittämättömiksi, eivätkä ne ole muutettavissa, vastuuvelkaa täydennetään odotettavissa olevaa tappiota vastaavalla määrällä.

Taulukossa 7–1 esitetään Mandatum Lifen Suomen toiminnan

ensivakuutuksen riskiliikkeen tulos. Toteutuneen korvausmenon suhde laskuperusteiden mukaiseen korvausmenoon oli 72 prosenttia vuonna 2015 (79). Taulukosta voi myös arvioida riskiliikkeen herkkyttä. Esimerkiksi henkivakuutuksen osalta kuolevuuden kaksinkertaistuminen nostaisi maksetut korvaukset 10 miljoonasta eurosta 20 miljoonaan euroon.

Pitkäikäisyysriski on Mandatum Lifen biometrisistä riskeistä merkittävin. Laskuperustekorollinen ryhmäeläkekanta muodostaa suurimman osan pitkäikäisyysriskistä. Laskuperustekorolliset ryhmäeläkkeet ovat olleet uusilta jäseniltä pääosin suljettuja useiden vuosien ajan ja tämän vuoksi jäsenten keski-ikä on suhteellisen korkea, eriytetyn ryhmäeläkekannan osalta noin 67 vuotta ja muun kannan osalta noin 69 vuotta. Sijoitussidonnaisten ryhmäeläkkeiden ja yksilöllisten eläkevakuutusten kannassa pitkäikäisyysriski ei ole niin merkittävä, sillä vakuutukset ovat pääsääntöisesti määräaikaista ja niihin liittyvät henkivakuutukset kompensoivat pitkäikäisyysriskin.

Pitkäikäisyysriskin osalta vuotuista riskiliikkeen tulosta ja kuolevuustrendiä analysoidaan säännöllisesti. Eriytetyn ryhmäeläkekannan osalta vastuuvelan laskennassa käytettyä elinajan odotetta tarkistettiin vuonna 2014 ja muun ryhmäeläkekannan osalta vuosina 2002 ja 2007. Yhteensä muutokset kasvattivat vuoden 2015 vastuuvelkaa 106 miljoonalla eurolla (108 miljoonaa euroa 2014), sisältäen eriytetyn ryhmäeläkekannan 87 miljoonan euron kuolevuustäydennyksen. Näiden muutosten jälkeen ryhmäeläkkeen kumulatiivinen kuolleisuus on ollut ylijäämäinen. Vuoden 2015 pitkäikäisyyden riskiliike oli ryhmäeläkkeen osalta 5,7 miljoonaa euroa (3,8 miljoonaa euroa vuonna 2014).

Henkivakuutuksen kuolevuusliike on voitollista. Merkittävimpänä kuolevuusliikkeen heikkenemiseen vaikuttavana riskinä nähdään mahdollinen pandemia.

Muiden biometristen riskien osalta riskiliike on ollut kokonaisuutena voitollista, vaikka eri riskien välillä on voimakasta vaihtelua. Työkyvyttömyys- ja sairauskuluvakuutuksissa riskiä pienentää pitkällä aikavälillä se, että yhtiöllä on oikeus korottaa vakuutusmaksuja olemassa olevien sopimusten osalta, mikäli vakuutuskorvausten määrässä tapahtuu epäsuotuisaa kehitystä.

Taulukko 7–1 Mandatum Life emoyhtiön omalla vastuulla olevan liikkeen korvaussuhteita 2015 ja 2014

Mlj. €	2015			2014		
	Riskitulo	Korvausmenot	Korvaussuhde	Riskitulo	Korvausmenot	Korvaussuhde
Henkivakuutus	42,4	20,1	47 %	45,3	27,5	61 %
Kuolevuus	24,0	9,7	40 %	27,2	16,5	61 %
Sairastavuus ja työkyvyttömyys	18,4	10,4	57 %	18,1	11,0	61 %
Eläkevakuutus	68,1	59,9	88 %	63,1	58,5	93 %
Yksilöllinen eläke	11,6	12,3	106 %	9,6	10,2	106 %
Ryhmäeläke	56,5	47,6	84 %	53,5	48,3	90 %
Kuolevuus (pitkäikäisyys)	48,9	43,2	88 %	49,4	45,6	92 %
Työkyvyttömyys	7,6	4,4	58 %	4,1	2,7	66 %
Mandatum Life	110,5	80	72 %	108,4	86	79 %

Mandatum Lifen vakuutuskanta on suhteellisen hyvin hajautunut, eikä sisällä merkittäviä riskikeskittymiä. Yhtiön ottamalla katastrofijälleenvakuutuksella pienennetään mahdollisten riskikeskittymien merkitystä entisestään.

Edellä mainittujen biometristen riskien lisäksi Mandatum Life altistuu vakuutus sopimustensa kautta myös vastuuvelan diskonttauskorkoon liittyvälle riskille, keskeytysriskille sekä takaisinostoriskille. Näitä riskejä on kuvattu seuraavissa kappaleissa.

7.2 Vastuuvelan diskonttauskorkoon liittyvä riski

Vastuuvelan diskonttauskorkoon liittyvä riski on merkittävin vastuuvelan riittävyteen vaikuttava riski. Sopimukseen sisältyvä laskuperustekorko on päätetty koko sopimusajalle. Tämän johdosta markkinakorkojen ja odotettujen sijoitustuottojen laskiesä saatetaan joutua tilanteeseen, jossa vastuuvelkaa on täydennettävä.

Suurimmassa osassa alkuperäisistä laskuperustekorollisista sopimuksista taattu korko on 3,5 prosenttia. Suomessa ennen vuotta 1999 myydyissä yksilöllisissä vakuutuksissa laskuperustekorko on 4,5 prosenttia, joka on myös määräysten mukainen korkein sallittu diskonttauskorko. Näiden vakuutusten vastuuvelan diskonttauskorko on alennettu 3,5 prosenttiin. Tästä johtuen vastuuvelkaa on täydennetty 55 miljoonalla eurolla vuonna 2015 (69 miljoonaa euroa vuonna 2014). Lisäksi 79 miljoonaa euroa on varattu vuoden 2016 osalta vastuuvelan laskuperustekorkovaatimuksen alentamiseksi 1,0 prosenttiin, 71 miljoonaa euroa on varattu vuoden 2017 osalta vastuuvelan laskuperustekorkovaatimuksen alentamiseksi 1,25 prosenttiin ja 38 miljoonaa euroa vuoden 2018 osalta vastuuvelan korkovaatimuksen alentamiseksi 2,25 prosenttiin. Kokonaisuutena Mandatum Life on täydentänyt alkuperäisen laskuperustekorollisen vakuutuskannan vastuuvelkaa 244 miljoonan euron suuruisella korkotäydennyksellä.

Eriytetyn ryhmäeläkekannan vakuutus sopimusten laskuperustekorko on pääosin 3,5 prosenttia. Riskienhallinnan näkökul-

Taulukko 7-2 Vastuuvelan muutoksen analyysi ennen jälleenvakuuttajien osuutta

Milj. €	2014	Maksut	Korvaukset	Kuormitustulo	Takuutuotot	Asiakas-hyvitykset	Muut	2015	Osuus %
Mandatum Life emoyhtiö									
Sijoitussidonnainen velka	5 159	938	-531	-63	0	0	200	5 703	52
Yksilöllinen eläkevakuutus	1 149	72	-11	-15	0	0	53	1 248	11
Henkivakuutus	1 826	406	-167	-19	0	0	56	2 104	19
Kapitalisaatiot ¹⁾	1 677	385	-350	-22	0	0	88	1 779	16
Ryhmäeläkevakuutus	507	75	-4	-8	0	0	2	573	5
Laskuperustekorollinen ja muu velka	5 047	177	-443	-38	152	0	102	4 996	46
Ryhmäeläkevakuutus	2 248	54	-194	-7	77	1	2	2 180	20
Laskuperustekorko 3,5 %	2 109	26	-180	-5	73	0	-13	2 010	18
Laskuperustekorko 2,5 %, 1,5% tai 0,0 %	139	27	-14	-2	4	0	15	170	2
Ryhmäeläkevakuutus, eriytetty kanta	1 228	12	-57	-2	27	0	-12	1 196	11
Perusvastuut, laskuperustekorko 3,5 %	805	12	-57	-2	27	0	-3	782	7
Laskuperustekorollisen täydennysvastuu (3,5 % → 0,75 %)	241	0	0	0	0	0	15	257	2
Tulevien lisäetujen vastuu	181	0	0	0	0	0	-24	157	1
Yksilöllinen eläkevakuutus	1 038	14	-146	-5	42	0	30	973	9
Laskuperustekorko 4,5 %	836	9	-104	-4	36	0	-4	770	7
Laskuperustekorko 3,5 %	150	3	-25	-1	5	0	10	142	1
Laskuperustekorko 2,5 % tai 0,0 %	52	2	-17	0	1	0	24	61	1
Henkivakuutus	218	32	-34	-10	7	0	-16	197	2
Laskuperustekorko 4,5 %	67	5	-9	-1	3	0	-3	61	1
Laskuperustekorko 3,5 %	100	10	-11	-3	3	0	-7	93	1
Laskuperustekorko 2,5 % tai 0,0 %	51	17	-14	-6	1	0	-5	44	0
Kapitalisaatiosopimukset	4	30	0	0	0	0	1	36	0
Laskuperustekorko 3,5 %	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Laskuperustekorko 2,5 % tai 0,0 %	4	30	0	0	0	0	1	36	0
Tulevien lisäetujen vastuu	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Korkotäydennys	135	0	0	0	0	0	109	244	2
Kuolevuustäydennys	108	0	0	0	0	0	-2	106	1
Tuleva jälleenvakuutus	2	2	0	0	0	0	-2	2	0
Muu velka	66	33	-11	-13	0	0	-12	63	1
Mandatum Life emoyhtiö yhteensä	10 207	1 115	-974	-101	153	1	300	10 699	98
Mandatum Life Insurance Baltic SE	170	34	-27	-3	1	0	-1	173	2
Sijoitussidonnainen velka	153	30	-25	-3	0	0	0	155	1
Muu velka	17	3	-2	-1	1	0	-1	18	0
Mandatum Life konserni yhteensä	10 377	1 149	-1 001	-105	153	0	299	10 873	100

¹⁾ Sijoitussopimukset

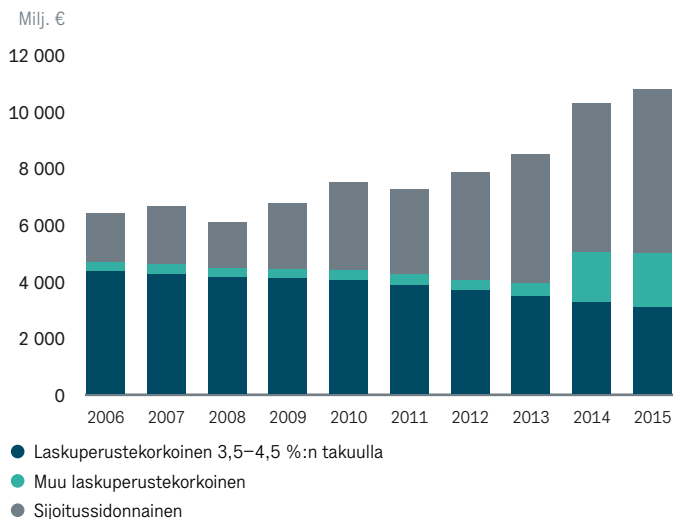
masta tärkeämpää on se, että vastuuvelan diskonttauskorko on 0,75 prosenttia. Diskonttauskorkoa alennettiin 31.12.2015 1,0 prosentista 0,75 prosenttiin, mikä kasvatti vastuuvelan korkotäydennyksen 257 miljoonaan euroon (241). Tulevien lisäetujen täydennyksellä on merkittävä rooli eriytetyn kannan riskienhallinnassa. Tämä täydennys on yhteensä 157 miljoonaa euroa ja siitä noin 145 miljoonaa euroa voidaan käyttää kattamaan mahdollisia sijoitustappioita tai rahoittamaan mahdollisia muutoksia eriytetyn vastuuvelan diskonttauskorossa.

Kuhunkin vakuutuslajiin ja laskuperustekorkoon liittyvät vastuuvelat on esitetty taulukossa 7-2. Taulukossa näkyy myös kunkin luokan vastuuvelan muutos vuonna 2015.

Sijoitussidonnaisiin sopimuksiin perustuva liiketoiminta on ollut Mandatum Lifen painopistealueena vuodesta 2001 alkaen. Siitä lähtien sijoitussidonnainen vastuuvetka on kasvanut ja keskimääräinen vastuuvelan vuosittainen kasvu on ollut 24 prosenttia. Liiketoiminnan luonteen vuoksi vuosittainen vaihtelu on suhteellisen suurta.

Alkuperäisen laskuperustekorollisen vastuuvelan trendi on sen sijaan ollut aleneva vuodesta 2005. Erityisesti ne vastuuvelan osat ovat pienentyneet, joissa laskuperustekorko on korkein eli 4,5 prosenttia tai 3,5 prosenttia. Korkeimpien laskuperustekorkojen omaavien vakuutuskantojen vastuuvetka aleni 188 miljoonaa euroa vuoden 2015 aikana. Kokonaisuutena yhtiön laskuperustekorollinen vastuuvetka aleni tehdyistä korkotäydennyksistä johtuen selkeästi vähemmän, vain 51 miljoonaa euroa ja oli 5 014 miljoonaa euroa.

Kuva 7-3 Laskuperustekorollisen ja sijoitussidonnaisen vastuuvelan kehitys

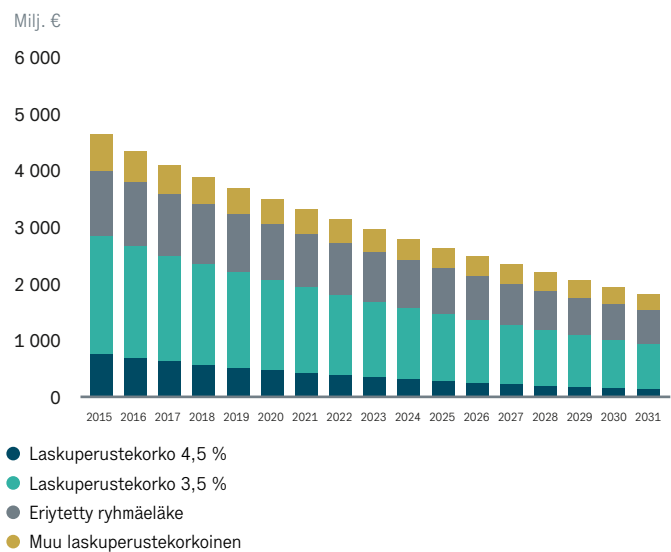

Mandatum Lifen vastuuvelan rakenteen ja määrän kehitystä on kuvattu kuvassa 7-3.

Laskuperustekorollisten vastuiden määrän laskevan trendin odotetaan jatkuvan. Korkeimmat laskuperustekorot omaavien vastuiden määrän odotetaan laskevan 3 075 miljoonasta eurosta noin 1 000 miljoonan euron tasolle Solvenssi II:n vastuuvetkaa koskevan siirtymäajan kuluessa (1.1.2016-31.12.2031). Laskuperustekorollisten vastuiden ennuste ilman uusmyyntiä on esitetty kuvassa 7-4.

Henkivakuutuksen vakuutus- ja sijoitussopimusten oletettu erääntyminen ja duraatio on esitetty taulukossa 7-5. Vastuuvelan herkkyyden erilaisten diskonttauskorkojen muutoksille on arvioitava s taulukon duraatioiden avulla.

Kuva 7-4 Laskuperustekorollisen vastuuvelan ennuste 2015-2031 ilman tulevaa uusmyyntiä

7.3 Muut vakuutusriskit

Muista riskeistä merkittävimpiä ovat vakuutuksenottajien käyttäytymiseen liittyvät epävarmuustekijät. Asiakkailta on oikeus lopettaa vakuutusmaksujen maksaminen (keskeytysriski), tai mahdollisuus lopettaa vakuutussopimus enneaikaisesti (takaisinostoriski). Keskeytys- ja takaisinostomäärien pitäminen alhaisella tasolla on keskeinen menestystekijä erityisesti sijoitussidonnaisen liiketoiminnan kustannusliikkeen kannalta. Tasehallinnan riskien kannalta takaisinostoriski ja keskeytysriski ovat vähemmän merkittäviä, koska Mandatum Lifessa noin 90 prosenttia laskuperustekorollisesta vastuuvetasta muodostuu eläkevakuutuksista, joissa takaisinosto on mahdollinen ainoastaan poikkeustapauksissa. Tasehallinnan kannalta todellista takaisinostoriskiä on näin ollen vain laskuperustekorollisissa sijoitusvakuutuksissa ja kapitalisaatiosopimuksissa, joiden vastuuvelan yhteismäärä on kuitenkin vain 5 prosenttia (233 miljoonaa euroa) koko laskuperustekorollisesta vastuuvetasta. Vastuuvelan täydennyksiä ei myöskään makseta takaisinoston yhteydessä, mikä osaltaan pienentää laskuperustekorolliseen kantaan liittyvää takaisinostoriskiä.

Yhtiö on altistunut lisäksi kustannusriskeille, joka on riski siitä, että tulevat liikekulut ylittäisivät vakuutusten hinnoittelussa oletetun tason. Kustannusriskiä lisää se, että vakuutusten ehtoja ja vakuutusmaksuja ei useimmiten voida muuttaa vakuutuksen elinkaaren aikana. Keskeisenä haasteena on vakuutusten hoitamiseen liittyvien prosessien kustannusten sekä moninaiseen IT-arkkitehtuuriin liittyvien kustannusten pitäminen alhaisella tasolla yli vakuutusten sopimusajan. Vuonna 2015 Mandatum Life -konsernin kustannusliikkeen tulos oli 26,8 miljoonaa euroa (19,6). Mandatum Life ei jaksota vakuutusten hankintakuluja.

7.4 Vakuutusriskien hallinta ja valvonta

Henkivakuutuksien biometrisiä riskejä rajoitetaan huolellisella vastuuvallinnalla, riski- ja kustannusvastaavalla hinnoittelulla, asettamalla ylärajoja myönnettäville turville sekä jälleenvakuutuksella.

Vakuutusriskeihin liittyvä vastuuvallinta on osa Mandatum Lifen

Taulukko 7-5 Vakuutus- ja sijoitus sopimusten oletettu erääntyminen 31.12.2015

Milj. €	Duraatio	2016-2017	2018-2019	2020-2024	2025-2029	2030-2034	2035-2039	2040-
Mandatum Life emoyhtiö								
Sijoitussidonnainen velka	8,4	1 089	840	1 560	1 057	800	313	402
Yksilöllinen eläkevakuutus	10,8	148	136	295	247	196	141	157
Henkivakuutus	7,9	437	310	594	377	331	98	97
Kapitalisaatiot ¹⁾	6,7	453	332	527	328	198	21	63
Ryhmäeläkevakuutus	11,3	51	62	144	104	75	53	85
Laskuperustekorollinen ja muu velka	9,4	1 136	844	1 519	1 071	754	513	739
Ryhmäeläkevakuutus	10,8	366	338	697	527	393	284	434
Laskuperustekorko 3,5 %	10,8	339	317	658	496	368	265	399
Laskuperustekorko 2,5 %, 1,5 % tai 0,0 %	11,4	27	20	39	30	25	19	35
Ryhmäeläkevakuutus, eriytetty kanta	10,7	174	161	352	278	209	145	188
Yksilöllinen eläkevakuutus	6,8	301	238	360	190	95	46	64
Laskuperustekorko 4,5 %	6,9	222	180	292	155	74	34	53
Laskuperustekorko 3,5 %	6,5	50	35	45	26	16	8	7
Laskuperustekorko 2,5 % tai 0,0 %	5,6	29	23	23	9	5	3	4
Henkivakuutus	9,3	55	35	65	43	32	22	33
Laskuperustekorko 4,5 %	8,9	17	13	23	14	11	7	9
Laskuperustekorko 3,5 %	10,6	21	15	29	22	16	12	21
Laskuperustekorko 2,5 % tai 0,0 %	7,1	16	7	13	8	5	3	3
Kapitalisaatiosopimukset	8,0	3	11	5	6	5	2	1
Laskuperustekorko 3,5 %	0,0	0	0	0	0	0	0	0
Laskuperustekorko 2,5 % tai 0,0 %	8,0	3	11	5	6	5	2	1
Tulevien lisätujen vastuu	1,0	0	0	0	0	0	0	0
Korkotäydennys	2,4	167	48	14	8	4	2	3
Kuolevuustäydennys	11,8	10	10	23	19	16	12	17
Tuleva jälleenvakuutus	0,5	2	0	0	0	0	0	0
Muu velka	0,9	57	3	2	0	0	0	0
Mandatum Life emoyhtiö yhteensä	8,9	2 225	1 684	3 078	2 128	1 554	826	1 141
Mandatum Life Insurance Baltic SE		15	22	38	18	34	21	49
Sijoitussidonnainen velka		11	19	32	15	32	21	49
Muu velka		4	3	6	2	1	0	0
Mandatum Life konserni yhteensä		2 240	1 706	3 117	2 145	1 588	847	1 190

¹⁾ Sijoitus sopimukset

päivittäistä toimintaa. Mandatum Lifen vastuuvallintapolitiikassa (Underwriting Policy) on määritetty periaatteet riskin valinnalle ja limiitit vakuutettaville summille. Hallitus hyväksyy vastuuvallintapolitiikan, vakuutus sopimusten hinnoittelun ja vastuuvallintapolitiikan keskeisimmät periaatteet.

Jälleenvakuutuksella rajoitetaan erityisesti yksittäisiä kuolevus- ja pysyvän työkyvyttömyyden riskejä. Hallitus päättää vuosittain suurimmista omalla vastuulla pidettävistä korvausmääristä. Mandatum Lifessa tämä määrä on 1,5 miljoonaa euroa vakuutettua kohden. Mahdollisten katastrofien vaikutusten pienentämiseksi Mandatum Lifella on käytössä katastrofisuoja.

Riskiliikkeen tulosta seurataan tiiviisti ja maksutason riittävyttä arvioidaan vähintään vuosittain perusteellisesti. Yhtiö mittaa riskinvalinnan tehokkuutta ja hinnoittelun riittävyttä keräämällä tietoa toteutuneesta korvausmenosta kultakin tuote- ja riskialueelta. Toteutunutta korvausmenoa verrataan vakuutusmaksuja asetettaessa oletettuihin ennusteisiin kunkin eri riskiturvan osalta.

Vastuuvallintaa analysoidaan ja mahdollisia täydennystarpeita arvioidaan säännöllisesti. Vastuuvallintaan liittyviä keskeisimpiä oletuksia tarkistetaan vuosittain. Vastuiden riittävyttä testataan neljännessä vuosittain. Näihin vastuuvallintaa ja riskiliikkeen analyysiin perustuen asetetaan hinnat uusille vakuutus sopimuksille sekä päivitetään vastuuvallintapolitiikka ja vastuuvallintaa laskennassa käytetyt oletukset. Mandatum Lifen hallitus arvioi ja hyväksyy vuosittain vakuutus- hinnoittelun, jälleenvakuuttamista koskevat periaatteet sekä vastuuvallintaa määrätymisperiaatteet.

8. Operatiiviset riskit

Operatiivisella riskillä tarkoitetaan tappion riskiä, joka aiheutuu puutteellisista tai epäonnistuneista prosesseista tai järjestelmistä, ihmisistä ja järjestelmistä tai ulkoisista tapahtumista. Tämä määritelmä sisältää juridiset riskit, mutta ei sisällä strategisista päätöksistä johtuvia riskejä. Riskit voivat realisoitua seuraavien tapahtumien johdosta:

- sisäiset rikkomukset;
- ulkoiset rikkomukset;
- riittämätön henkilöstöjohtaminen;
- puutteellisuudet toimintaperiaatteissa asiakkaita, tuotteita tai liiketoimintoja koskien;
- fyysisen omaisuuden vahingot;
- toimintojen keskeytyminen ja järjestelmähäiriöt; sekä
- virheet toimintaprosesseissa.

Operatiivinen riski voi toteutua lisäkustannuksina, aiheutettujen vahinkojen korvauksina, säännösten ja määräysten rikkomisena, maineen menetyksenä, riskiasemaan liittyvän väärän informaation antamisena ja siitä seuraavina tappioina sekä liiketoimintojen keskeytyksenä.

8.1 Operatiivisten riskien hallinnan tavoite ja organisointi

Operatiivisten riskien hallinnan tavoite Mandatum Lifessa on tunnistaa riskit etukäteen, hallita riskejä tehokkaasti ja pyrkiä etukäteen minimoimaan mahdollisten realisoituvien riskien vaikutusta kustannustehokkaalla tavalla. Liiketoiminta-yksiköt ovat vastuussa oman operatiivisten riskien tunnistamisesta, arvioinnista ja hallinnasta sekä riittävän sisäisen valvonnan järjestämisestä. Operatiivisten riskien komitea valvoo ja koordinoi operatiivisten riskien hallintaan liittyviä keskeisiä asioita Mandatum Lifessa, kuten toimintaohjeita ja suosituksia. Komitea varmistaa, että liiketoiminta-alueiden riskit on tunnistettu ja että ne ovat järjestäneet sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan riittävällä tavalla. Komitea käsittelee myös operatiivisten

riskien hallinnan toimintaohjeista mahdollisesti tehdyt poikkeamat ja seuraa operatiivisten riskien itsearvioinneissa tunnistettuja riskejä sekä toteutuneita riskitapahtumia. Merkittävät havainnot operatiivisista riskeistä raportoidaan riskienhallintakomitealle ja hallitukselle.

8.2 Operatiivisten riskien tunnistaminen ja hallinta

Operatiivisia riskejä tunnistetaan Mandatum Lifessa useiden eri lähteiden ja menetelmien avulla:

- *Itsearviointi*: Keskeisten operatiivisten riskien sekä niiden todennäköisyyksien ja mahdollisten vaikutusten kartoitus ja arviointi toteutetaan vuotuisen itsearviointiprosessin avulla. Tässä yhteydessä arvioidaan myös näihin liittyvä sisäinen valvonta ja ohjeistuksen riittävyys.
- *Tapahtumien analyysi*: Operatiivisten riskien komitea kerää ja analysoi liiketoimintayksiköiden raportoidut toteutuneet operatiiviset riskit ja läheltä piti -tilanteet. Liiketoimintayksiköiden vastuulla on varmistaa, että toteutuneet operatiiviset riskit ja läheltä piti -tilanteet raportoidaan operatiivisten riskien komitealle.
- *Ulkoisen toimintaympäristön seuranta*: Osana vuosittaista strategiaprosessia tärkeimmät Mandatum Lifen vaikuttavat trendit tunnistetaan. Myös muita ulkoisia tekijöitä seurataan jatkuvasti ja yhtiö reagoi niissä tapahtuviin muutoksiin mahdollisimman nopeasti (esimerkiksi muutokset verotuksessa tai lainsäädännössä).

Mandatum Lifen merkittävimpiä operatiivisten riskien itsearviointiprosessissa tunnistettuja riskejä ovat muun muassa seuraavat: ulkoisen toimintaympäristön muutokset, tietotekniikka ja erityisesti tietojärjestelmien vanheneminen, prosessien manuaaliset työvaiheet, avainhenkilöiden menetykset sekä vakuutusten väärinmyynti ja virheellisten tietojen antaminen asiakkaalle.

Operatiivisten riskien rajoittamiseksi Mandatum Lifessa on hyväksytty useita eri toimintaohjeita, kuten sisäisen valvonnan politiikka, compliance-politiikka, turvallisuusohjeita, jatkuvuussuunnitelma, hankinta- ja ulkoistamispolitiikka, asiakaspalautteen käsittelyohje sekä useita muita toimintaohjeita liittyen operatiivisiin toimintoihin. Eri toimintaohjeista tehtyjä poikkeamia seurataan liiketoimintayksiköissä riippumattomasti ja niistä raportoidaan compliance-johtajalle ja operatiivisten riskien komitealle.

Prosesseihin sisältyvän sisäisen valvonnan järjestelmän tavoitteena on estää ja havaita negatiivisia tapahtumia sekä minimoida näiden vaikutukset. Tämän lisäksi toteutuneet operatiiviset riskit tai läheltä piti -tilanteet analysoidaan ja raportoidaan operatiivisten riskien komitealle.

Tuloslaskelman liitetiedot

1 VAKUUTUSMAKSUT

1.1. VAKUUTUSMAKSUTULO

Milj. €	2015	2014
Vakuutusmaksutulo yhteensä, brutto	725,0	661,1
Vakuutusmaksutulo sopimuksista		
Vakuutusmaksutulo sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	146,3	143,0
Vakuutusmaksutulo unit-linked vakuutusmaksutulo muista sopimuksista	574,8	512,9
Vakuutusmaksutulo muista sopimuksista	1,9	1,7
Yhteensä	723,1	657,5
Jälleenvakuutusmaksutulo	2,0	3,6
Sijoitusmaksutulo yhteensä, netto	423,8	448,8
Sijoitusmaksutulo sijoitussopimuksista	423,8	448,8
Vakuutusmaksutulo yhteensä¹⁾	1 144,1	1 104,8

¹⁾ Vakuutusmaksuvastuun muutos esitetään liitteessä no 4, "Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos".

1.2. VAKUUTUSMAKSUTULON JAKAUTUMINEN

Milj. €	2015	2014
Vakuutusmaksutulo yhteensä, netto	423,8	448,8
Vakuutusmaksutulo sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	146,3	143,0
Vakuutusmaksutulo unit-linked vakuutusmaksutulo muista sopimuksista	574,8	512,9
Vakuutusmaksutulo muista sopimuksista	1,9	1,7
Yhteensä	723,1	657,5
Jälleenvakuutusmaksutulo	2,0	3,6
Sijoitusmaksutulo yhteensä, netto	423,8	448,8
Sijoitusmaksutulo sijoitussopimuksista	423,8	448,8
Maksutulo sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	30,0	1,1
Maksutulo unit-linked sopimuksista	393,8	447,7
Yhteensä	423,8	448,8
Vakuutus- ja sijoitusmaksutulo yhteensä	1 148,9	1 109,9
Jälleenvakuuttajien osuus	-4,8	-5,1
Vakuutusmaksutulo yhteensä	1 144,1	1 104,8

1.3. ENSIVAKUUTUSMAKSUT MAANTIETEELLISEN SEGMENTIN MUKAISESTI

Milj. €	2015	2014
Yhteensä	1 146,9	1 106,3
Suomi	1 113,3	1 065,9
Baltian maat	33,6	40,5

1.4. KERTA- JA JATKUVAT VAKUUTUSMAKSUT ENSIVAKUUTUKSESTA

Milj. €	2015	2014
Jatkuvat vakuutusmaksut, vakuutus sopimukset	287,1	282,3
Kertamaksut, vakuutus sopimukset	436,0	375,3
Kertamaksut, sijoitus sopimukset	423,8	448,8
Yhteensä	1 146,9	1 106,3

1.5. ENSIVAKUUTUKSEN MAKSUTULO VAKUUTUSLAJEITTAIN

Milj. €	2015	2014
Maksutulo vakuutus sopimuksista		
Henkivakuutus		
Sijoitussidonnainen yksilöllinen henkivakuutus	428,2	372,3
Muu yksilöllinen henkivakuutus	49,1	49,3
Työntekijäin ryhmähenkivakuutus	10,3	12,4
Muu ryhmähenkivakuutus	9,2	9,0
Yhteensä	496,8	443,0
Eläkevakuutus		
Sijoitussidonnainen yksilöllinen eläkevakuutus	71,5	75,7
Muu yksilöllinen eläkevakuutus	14,3	16,9
Sijoitussidonnainen ryhmäeläkevakuutus	75,2	65,0
Muu ryhmäeläkevakuutus	65,3	57,1
Yhteensä	226,3	214,6
Yhteensä	723,1	657,5
Maksutulo sijoitus sopimuksista		
Kapitalisaatiosopimukset		
Sijoitussidonnainen kapitalisaatiosopimus	393,8	447,7
Muu kapitalisaatiosopimus	30,0	1,1
Yhteensä	423,8	448,8
Maksutulo vakuutus- ja sijoitus sopimuksista yhteensä	1 146,9	1 106,3

2 Sijoitustoiminnan nettotuotot

Milj. €	2015	2014
Rahoitusvaroista		
Johdannaissopimuksista		
Voitot/tappiot	-89,5	-97,0
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyistä rahoitusvaroista		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	0,6	0,7
Voitot/tappiot	1,1	1,2
Osakkeet		
Voitot/tappiot	0,2	0,1
Osinkotuotot	0,0	0,0
Yhteensä	1,9	1,9
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevista sijoituksista		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	57,9	58,0
Voitot/tappiot	-39,7	-9,8
Osakkeet		
Voitot/tappiot	218,5	212,5
Osinkotuotot	21,8	19,5
Lainat ja muut saamiset		
Korkotuotot	1,0	3,5
Muut rahoitusvarat		
Voitot/tappiot	-20,6	-16,3
Yhteensä	238,8	267,3
Lainoista ja muista saamisista		
Korkotuotot	2,7	1,7
Voitot/tappiot	26,8	42,0
Yhteensä	29,5	43,7
Myytävässä olevista rahoitusvaroista		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	95,5	97,9
Voitot/tappiot	47,7	49,0
Osakkeet		
Voitot/tappiot	191,6	107,5
Arvon alentumistappiot	-19,0	-41,5
Osinkotuotot	107,6	89,2
Yhteensä	423,4	302,0
Yhteensä rahoitusvaroista	604,1	518,0
Muista varoista		
Sijoituskiinteistöt		
Voitot/tappiot	2,1	3,2
Arvon alentumistappiot	0,0	0,0
Muut	13,3	5,2
Yhteensä muista varoista	15,4	8,4

Milj. €	2015	2014
Palkkiotuotot, netto		
Omaisuu denhoito	-16,6	-14,0
Palkkiotuotot	29,2	27,4
Yhteensä	12,6	13,4
Sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	632,0	539,8

Voitot/tappiot lainoista ja muista saamista erään sisältyy aiempiin yritysjärjestelyihin liittyvä 30,3 milj. euron kertaluonteinen tuotto vuonna 2014.

Voitot/tappiot myytävissä olevista rahoitusvaroista sisältävät 259,0 milj. euroa (30,7) käyvän arvon rahastosta tilikauden tulokseen kirjattua arvostusta.

Muut tuotot ja kulut muodostuvat kiinteistö sijoitusten vuokrista, hoitovastikkeista ja poistoista.

Kaikki sijoituksista aiheutuvat tuotot ja kulut sisältyvät sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Voitot/tappiot sisältävät myyntivoitot ja -tappiot sekä realisoituneet että realisoitumattomat arvostuserot sekä kurssivoitot ja -tappiot. Myytävissä olevien rahoitusvarojen realisoitumattomat arvostuserot kirjataan muihin laajan tuloksen eriin ja esitetään käyvän arvon rahastossa omassa pääomassa.

Käyvän arvon rahaston muutokset on eritelty oman pääoman muutoslaskelmassa.

3 KORVAUKSET

Korvaukset sisältävät kaikki vakuutus- ja sijoitussopimusten korvaukset. Nämä on eritelty alla olevissa taulukoissa.

Milj. €	Maksetut korvaukset		Korvausvastuun muutos		Korvauskulut	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Vakuutus sopimukset						
Henkivakuutus						
Vakuutukset, jotka ovat oikeutettuja harkinnanvaraiseen voitonjakoon	-47,2	-44,9	2,5	0,8	-44,7	-44,1
Muut vakuutukset	-0,4	-0,3	-0,4	-11,8	-0,8	-12,1
Sijoitussidonnaiset vakuutukset	-183,4	-177,4	13,8	0,3	-169,6	-177,2
Yhteensä	-231,1	-222,6	15,9	-10,7	-215,2	-233,3
Eläkevakuutus						
Vakuutukset, jotka ovat oikeutettuja harkinnanvaraiseen voitonjakoon	-397,4	-350,4	-19,2	34,8	-416,6	-315,6
Sijoitussidonnaiset vakuutukset	-15,0	-13,2	-21,2	-22,6	-36,2	-35,8
Yhteensä	-412,4	-363,6	-40,4	12,1	-452,8	-351,4
Jälleenvakuutus						
	-0,1	-1,1	-0,5	1,3	-0,6	0,2
Vakuutus sopimukset yhteensä	-643,5	-587,3	-25,0	2,7	-668,5	-584,6
Jälleenvakuuttajien osuus	2,8	2,8	0,1	-0,2	2,8	2,6
Vakuutus sopimukset yhteensä	-640,8	-584,6	-24,9	2,5	-665,7	-582,0
Sijoitussopimukset						
Kapitalisaatiosopimukset						
Vakuutukset, jotka ovat oikeutettuja harkinnanvaraiseen voitonjakoon	-0,1	-0,2	-	-	-0,1	-0,2
Sijoitussidonnaiset vakuutukset	-357,7	-294,2	-	-	-357,7	-294,2
Yhteensä	-357,7	-294,4	-	-	-357,7	-294,4
Korvaukset yhteensä	-998,5	-879,0	-24,9	2,5	-1 023,4	-876,4

MAKSETUT KORVAUKSET KORVAUSLAJEITTAIN

Milj. €	2015	2014
Vakuutusopimukset		
Henkivakuutus		
Takaisinostot	-8,2	-8,3
Kuolemantapauskorvaukset	-18,7	-21,3
Säästösummien takaisinmaksut	-10,2	-5,0
Vahingonselvittelykulut	0,0	0,0
Muut	-10,6	-10,5
Yhteensä	-47,6	-45,2
Sijoitussidonnainen henkivakuutus		
Takaisinostot	-132,1	-114,0
Kuolemantapauskorvaukset	-41,1	-50,0
Säästösummien takaisinmaksut	-10,3	-13,4
Vahingonselvittelykulut	0,0	0,0
Yhteensä	-183,4	-177,4
Eläkevakuutus		
Maksetut eläkkeet	-386,3	-319,1
Takaisinostot	-6,0	-25,3
Kuolemantapauskorvaukset	-5,2	-5,9
Vahingonselvittelykulut	0,0	0,0
Yhteensä	-397,4	-350,4
Sijoitussidonnainen eläkevakuutus		
Maksetut eläkkeet	-1,0	-0,2
Takaisinostot	-10,9	-9,6
Kuolemantapauskorvaukset	-3,1	-3,3
Muut	0,0	-0,1
Yhteensä	-15,0	-13,2
Jälleenvakuutusopimukset	-0,1	-1,1
Vakuutusopimukset yhteensä	-643,5	-587,3
Jälleenvakuuttajien osuus	2,8	2,8
Vakuutusopimukset yhteensä	-640,8	-584,6
Sijoitusopimukset		
Kapitalisaatiosopimukset		
Takaisinostot	-0,1	-0,2
Säästösummien takaisinmaksut	0,0	0,0
Yhteensä	-0,1	-0,2
Sijoitusopimukset		
Sijoitussidonnaiset kapitalisaatiosopimukset		
Takaisinostot	-375,0	-316,0
Säästösummien takaisinmaksut	17,3	21,6
Yhteensä	-357,7	-294,4
Sijoitusopimukset yhteensä	-357,7	-294,6
Maksetut korvaukset, brutto	-1 001,3	-881,9
Maksetut korvaukset, netto	-998,5	-879,1

4 VAKUUTUS- JA SIOITUSSOPIMUSVELKOJEN MUUTOS

Milj. €	2015	2014
Vakuutusopimukset		
Henkivakuutus		
Sopimukset, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon	14,5	16,9
Muut sopimukset	-0,1	0,0
Sijoitussidonnaiset sopimukset	-292,4	-292,2
Yhteensä	-277,9	-275,3
Eläkevakuutus		
Sopimukset, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon	93,8	143,7
Sijoitussidonnaiset sopimukset	-143,2	-177,2
Yhteensä	-49,4	-33,5
Jälleenvakuutusopimukset	0,1	2,4
Vakuutusopimukset yhteensä	-327,2	-306,4
Jälleenvakuuttajien osuus	0,0	0,0
Vakuutusopimukset yhteensä, netto	-327,2	-306,4
Sijoitussopimukset		
Kapitalisaatiosopimukset		
Sopimukset, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon	-32,6	-4,4
Sijoitussidonnaiset sopimukset	-102,1	-187,8
Sijoitussopimukset yhteensä	-134,6	-192,2
Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos yhteensä, brutto	-461,8	-498,6

5 HENKILÖSTÖKULUT

Milj. €	2015	2014
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-35,1	-33,4
Käteisvaroina toteutetut osakeperusteiset maksut	-3,6	-4,0
Eläkekulut - maksupohjaiset järjestelyt	-5,8	-5,0
Muut henkilösivukulut	-2,7	-3,8
Yhteensä	-47,2	-46,3

Lisätiedot osakeperusteisista maksuista esitetään liite 32 Kannustinjärjestelmät.

6 LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT

Milj. €	2015	2014
Tietohallintokulut	-16,6	-14,0
Muut henkilöstökulut	-1,8	-1,6
Markkinointikulut	-4,0	-2,9
Poistot	-1,9	-2,4
Vuokrat	-3,7	-3,5
Ensivakuutuksen palkkiot	-9,0	-10,3
Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot	-0,5	-2,1
Annetun jälleenvakuutuksen palkkiot	1,4	1,8
Muut	-38,4	-24,5
Yhteensä	-74,4	-59,5

Erä Muut sisältää mm. kulut viestinnästä, ulkopuolisista palveluista sekä muista hallintokuluista.

TOIMINTOKOHTAISET KULUT

Milj. €	2015	2014
Vakuutus- ja sijoitussopimusten hankintamenot		
Ensivakuutuksen palkkiot	-9,0	-10,3
Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot ja voitto-osuudet	-0,5	-2,1
Muut hankintamenot	-24,0	-26,0
Vakuutus- ja sijoitussopimusten hoitokulut	-48,3	-42,4
Hallintokulut	-18,6	-17,5
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot ja voitto-osuudet	1,4	1,8
Sijoitustoiminnan hoitokulut	-1,8	-1,1
Korvaustoiminnan hoitokulut	-3,7	-2,4
Liiketoiminnan muut kulut	-6,1	-5,1
Yhteensä	-110,7	-105,1

7 RAHOITUSVARAT JA -VELAT

Taulukko sisältää taseen Rahoitusvarat lukuunottamatta sijoitussidonnaisiin sopimuksiin liittyviä rahoitusvaroja.

Rahoitusvarat ja -velat on luokiteltu IAS 39.9 mukaisiin kategorioihin. Taulukossa on esitetty myös rahoitusvaroihin ja -velkoihin liittyvät korkotuotot ja -kulut, tuloslaskelmaan kirjatut realisoituneet ja realisoitumattomat voitot ja tappiot, arvonalentumistappiot sekä osinkotuotot.

Siirtyviä korkosaamisia ja siirtyviä korkovelkoja ei ole sisällytetty rahoitusvaroihin ja -velkoihin. Siirtyvät korkosaamiset olivat 30,1 miljoonaa euroa (30,0) ja siirtyvät korkovelat 10,4 miljoonaa euroa (8,0).

RAHOITUSVARAT

Milj. €	Kp-arvo	2015			
		Korkotuotot/ Korkokulut	Voitot/ Tappiot	Arvonal. tappiot	Osinkotuotot
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat					
Johdannaissopimukset	11,3	-8,1	-81,4	-	-
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat	48,4	0,6	1,2	-	0,0
Lainat ja muut saamiset	23,6	2,7	26,8	-	-
Myytäviksi olevat rahoitusvarat	5 955,5	95,5	239,3	-19,0	107,6
Konsernin rahoitusvarat yhteensä	6 038,9	90,7	185,9	-19,0	107,6

RAHOITUSVELAT

Milj. €	Kp-arvo	2015			
		Korkotuotot/ Korkokulut	Voitot/ Tappiot	Arvonal. tappiot	Osinkotuotot
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat					
Johdannaissopimukset	33,4	-	-	-	-
Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat	100,0	-6,2	-	-	-
Konsernin rahoitusvelat yhteensä	133,4	-6,2	-	-	-

RAHOITUSVARAT

Milj. €	Kp-arvo	2014			
		Korkotuotot/ Korkokulut	Voitot/ Tappiot	Arvonal. tappiot	Osinkotuotot
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat					
Johdannaissopimukset	3,1	-2,5	-94,6	-	-
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat	48,5	0,7	1,3	-	0,0
Lainat ja muut saamiset	26,7	1,7	42,0	-	-
Myytävissä olevat rahoitusvarat	5 586,6	97,9	156,5	-41,5	89,2
Konsernin rahoitusvarat yhteensä	5 664,9	97,8	105,2	-41,5	89,2

RAHOITUSVELAT

Milj. €	Kp-arvo	2014			
		Korkotuotot/ Korkokulut	Voitot/ Tappiot	Arvonal. tappiot	Osinkotuotot
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat					
Johdannaissopimukset	85,5	-	-	-	-
Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat	100,0	-6,9	-	-	-
Konsernin rahoitusvelat yhteensä	185,5	-6,9	-	-	-

Taseen liitetiedot

8 AINEELLISET KÄYTTÖMAISUUSHYÖDYKKEET

Mij. €	2015			2014		
	Maa-alueet ja rakennukset	Koneet ja kalusto	Yhteensä	Maa-alueet ja rakennukset	Koneet ja kalusto	Yhteensä
1.1.						
Hankintameno	4,3	7,6	11,9	4,3	7,6	11,9
Kertyneet poistot	-0,6	-6,7	-7,3	-0,6	-6,2	-6,7
Kirjanpitoarvo 1.1.	3,7	0,9	4,6	3,7	1,4	5,1
Kirjanpitoarvo 1.1.	3,7	0,9	4,6	3,7	1,4	5,1
Lisäykset	0,0	0,3	0,3	0,0	0,1	0,1
Poistot	-0,1	-0,3	-0,4	-0,1	-0,5	-0,6
Kirjanpitoarvo 31.12.	3,7	0,9	4,6	3,7	0,9	4,6
31.12.						
Hankintameno	4,3	7,9	12,2	4,3	7,6	11,9
Kertyneet poistot	-0,6	-7,0	-7,6	-0,6	-6,7	-7,3
Kirjanpitoarvo 31.12.	3,7	0,9	4,6	3,7	0,9	4,6

Tase-erä koneet ja kalusto sisältää laitteet ja toimistokalusteet.

9 SIOJITUSKIINTEISTÖT

Mij. €	2015	2014
1.1.		
Hankintameno	244,7	170,3
Kertyneet poistot	-49,9	-47,0
Kertyneet arvonalentumiset	-18,1	-18,1
Kirjanpitoarvo 1.1.	176,7	105,2
Kirjanpitoarvo 1.1.	176,7	105,2
Lisäykset	27,4	74,4
Vähennykset	-16,5	0,0
Poistot	-3,7	-2,9
Arvonalentumistappiot	-5,6	0,0
Kirjanpitoarvo 31.12.	178,2	176,7
31.12.		
Hankintameno	255,6	244,7
Kertyneet poistot	-53,6	-49,9
Kertyneet arvonalentumiset	-23,8	-18,1
Kirjanpitoarvo 31.12.	178,2	176,7
Vuokratuotot sijoituskiinteistöistä	20,9	17,2
Sijoitusomaisuuteen sisältyvät muulla sopimuksella vuokralle annetut kiinteistöt		
Ei-purettavissa olevat vähimmäisvuokrat		
Yhden vuoden kuluessa	8,6	10,2
Yli yhden vuoden ja enintään viiden vuoden kuluttua	5,8	6,3
Yli viiden vuoden kuluttua	0,0	0,0
Yhteensä	14,4	16,5
Kaudella tuloutetut muuttuvat vuokrat yhteensä	0,1	0,0

Milj. €	2015	2014
Kiinteistökulut		
Välittömät hoitokulut kiinteistöistä, jotka ovat kerryttäneet vuokratuottoa kaudella	-8,9	-8,3
Välittömät hoitokulut kiinteistöistä, jotka eivät ole kerryttäneet vuokratuottoa kaudella	-1,3	-1,4
Yhteensä	-10,2	-9,6
Sijoituskiinteistöjen käypä arvo 31.12.	202,7	195,7

Sijoituskiinteistöjen käyvät arvot on arvioitu kokonaisuudessaan itse markkinoilta saadun vertailuaineiston perusteella.

Sijoituskiinteistöjen tilat vuokrataan markkinaehtoisilla, peruuttamattomilla vuokrasopimuksilla. Vuokrasopimusten pituudet vaihtelevat toistaiseksi voimassa olevista monivuotisiin sopimuksiin.

10 AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Milj. €	2015	2014
1.1.		
Hankintameno	43,1	42,9
Kertyneet poistot	-36,3	-34,4
Kirjanpitoarvo 1.1.	6,8	8,5
Kirjanpitoarvo 1.1.	6,8	8,5
Lisäykset	1,9	0,2
Poistot	-1,5	-1,9
Kirjanpitoarvo 31.12.	7,2	6,8
31.12.		
Hankintameno	45,0	43,1
Kertyneet poistot	-37,8	-36,3
Kirjanpitoarvo 31.12.	7,2	6,8

Aineettomat hyödykkeet koostuvat pääosin järjestelmähankinnoista.

Poistot ja arvonalentumiset sisältyvät tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut.

11 SIIJOITUKSET OSAKKUUSYRITYKSISSÄ

PÄÄOMAOSUUSMENETMÄLLÄ YHDISTELLYT OSAKKUUSYHTIÖT 31.12.2015

Milj. €	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Omistus- osuus %	Varat / Velat	Liikevaihto	Voitto/tappio
Niittymaa Oy*	0,0	0,0	49,0	0,0/0,0	0,0	0,0

* Yhtiöllä on konserniyhtiöistä poikkeava tilikausi tulos on kaudelta 07/2015–12/2015
SaKa Hallikiinteistöt Oy:n toiminta on päättynyt 2015 ja yhtiön purkamisesta on kirjattu 6,2 miljoonan euron myyntivoitto

PÄÄOMAOSUUSMENETMÄLLÄ YHDISTELLYT OSAKKUUSYHTIÖT 31.12.2014

Milj. €	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Omistus- osuus %	Varat / Velat	Liikevaihto	Voitto/tappio
Niittymaa Oy*	0,0	0,0	49,0	0,0/0,0	0,0	0,0
SaKa Hallikiinteistöt Oy	0,0	0,0	48,0	138,0/137,3	13,5	0,5

* Yhtiöllä on konserniyhtiöistä poikkeava tilikausi tulos on kaudelta 07/2014–12/2014

MUUTOKSET SIIJOITUKSISSA OSAKKUUSYRITYKSIIN

Milj. €	2015	2014
Osuudet 1.1.	0,4	1,4
Muutos	-0,4	-1,4
Osuus kauden tuloksesta	0,0	0,4
Osuudet 31.12.	0,0	0,4

12 RAHOITUSVARAT

Konsernin rahoitusvarat koostuvat sijoituksista johdannaissopimuksiin, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyistä rahoitusvaroista, lainoista ja muista saamisista sekä myytävissä olevista rahoitusvaroista.

Johdannaissopimuksia konsernissa voidaan tehdä sekä kaupankäynti- että suojaamistarkoituksessa. Käytettäviä instrumentteja ovat valuutta-, korko- ja osakejohdannaiset. Tilikaudella on sovellettu käyvän arvon suojausta.

Milj. €	2015	2014
Johdannaissopimukset	11,3	3,1
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat	48,4	48,5
Lainat ja muut saamiset	23,6	26,7
Myytävissä olevat rahoitusvarat	5 955,5	5 586,6
Yhteensä	6 038,9	5 664,9

JOHDANNAISSOPIMUKSET

	Kohde-et. nimell. arvo	2015 Käypä arvo		Kohde-et. nimell. arvo	2014 Käypä arvo	
		Saamiset	Velat		Saamiset	Velat
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset						
Korkojohdannaiset						
Koronvaihtosopimukset	4 618,0	0,2	1,4	1 442,8	0,0	18,6
Luottoriskinvaihtosopimukset	643,0	0,0	0,3	576,6	0,0	1,4
Yhteensä	5 261,0	0,2	1,7	2 019,4	0,0	19,9
Valuuttajohdannaiset						
Valuuttatermiinit	1 632,5	7,8	21,6	1 184,3	1,4	14,4
OTC-valuuttaoptiot ostetut ja myydyt	156,2	0,9	0,8	193,0	1,6	0,9
Yhteensä	1 788,7	8,6	22,4	1 377,4	3,1	15,3
Osakejohdannaiset						
Osake- ja osakeindeksioptiot	0,0	0,0	0,0	0,8	0,0	0,1
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset yhteensä	7 049,7	8,8	24,1	3 397,5	3,1	35,4

	Kohde-et. Nimell. arvo	2015 Käypä arvo		Kohde-et. Nimell. arvo	2014 Käypä arvo	
		Saamiset	Velat		Saamiset	Velat
Suojaavat johdannaisopimukset						
Käypää arvoa suojaavat						
Valuuttatermiinit	601,8	2,5	9,3	583,5	0,0	50,2
Koronvaihtosopimukset	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Yhteensä	601,8	2,5	9,3	583,5	0,0	50,2
Rahavirtoja suojaavat						
Koronvaihtosopimukset	-	-	-	-	-	-
Suojaamistarkoituksessa pidettävät johdannaisopimukset yhteensä	601,8	2,5	9,3	583,5	0,0	50,2
Johdannaisopimukset yhteensä	7 651,5	11,3	33,4	3 981,0	3,1	85,5

Käyvän arvon suojaus

Käyvän arvon suojausta käytetään suojaamaan osaa myytävissä olevien rahoitusvarojen valuuttariskistä. Suojaussuhteen ulkopuolelle on jätetty termiinisopimusten korkoelementti.

Käyvän arvon suojausiksi luokiteltujen valuuttajohdannaisten nettotulos oli -69 (-74) milj. euroa. Suojattavasta riskistä johtuva nettotulos myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon suojauksesta oli 68 (74) milj. euroa.

Rahavirtojen suojaus

Rahavirtaa suojaavat korkojohdannaiset erääntyivät tilikaudella 2013, eikä uusia rahavirran suojauksia ole aloitettu.

MUUT RAHOITUSVARAT

Milj. €	2015	2014
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat		
Saamistodistukset		
Julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat	12,7	0,6
Pankkien liikkeeseen laskemat	10,4	3,7
Muut saamistodistukset	23,5	42,5
Yhteensä	46,6	46,8
Osakkeet ja osuudet		
Listatut	1,8	1,7
Muut	-	-
Yhteensä	1,8	1,7
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat yhteensä	48,4	48,5
Lainat ja muut saamiset		
Jälleenvakuutustalletesaamiset	0,0	0,0
Lainat	23,6	26,7
Yhteensä	23,6	26,7
Myytavissä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset		
Julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat	30,2	387,9
Pankkien liikkeeseen laskemat	487,7	889,0
Muut saamistodistukset	2 896,1	1 618,6
Yhteensä	3 414,0	2 895,5
Osakkeet ja osuudet		
Listatut	1 668,8	1 852,1
Muut	872,8	839,1
Yhteensä	2 541,6	2 691,1
Myytavissä olevat rahoitusvarat yhteensä	5 955,5	5 586,6
Rahoitusvarat yhteensä	6 038,9	5 664,9

Myytavissä olevat arvopaperit sisältävät arvonalentumistappioita 19 milj. euroa (41).

Myytavissä olevat rahoitusvarat / Saamistodistukset: Myytävissä olevista rahoitusmarkkinavälineistä on joukkovelkakirjalainasijoituksia 3 334 milj. euroa (1 963) ja rahamarkkinasijoituksia 95 milj. euroa (932).

Myytavissä olevat rahoitusvarat / Osakkeet ja osuudet: Julkisesti noteeratuista myytävissä olevista osakkeista 831 miljoonaa (632) on pörssiosakkeita. Muihin kuin julkisesti noteerattuihin myytävissä oleviin osakkeisiin sisältyy pääomarahastosijoituksia 768 milj. euroa (708).

13 KÄYVÄT ARVOT

Milj. €	2015		2014	
	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo
Konsernin rahoitusvarat				
Rahoitusvarat	6 038,9	6 038,9	5 664,9	5 664,9
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset	5 864,5	5 864,5	5 281,8	5 281,8
Muut varat	21,2	21,2	68,3	68,3
Käteiset varat	482,5	482,5	858,5	858,5
Yhteensä	12 407,1	12 407,1	11 873,4	11 873,4
Konsernin rahoitusvelat				
Rahoitusvelat	133,4	133,4	185,5	185,5
Muut velat	60,6	60,6	89,9	89,9
Yhteensä	194,0	194,0	275,4	275,4

Taulukossa esitetään rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot ja kirjanpitoarvot tase-erittäin. Käypien arvojen arviointiperiaatteet esitetään tilinpäätösperiaatteissa.

Sijoitusarvopapereiden käypä arvo määritellään käyttäen toimivilla markkinoilla noteerattuja markkinahintoja. Jos noteerattua hintaa aktiivisilta markkinoilta ei ole saatavissa, käypä arvo arvioidaan diskontattujen rahavirtojen perusteella. Diskonttokorko saadaan markkinoilta saatavalta korkokäyrältä.

Johdannaissopimusten käypä arvo määritellään käyttäen toimivilla markkinoilla noteerattuja markkinahintoja, rahavirtojen diskonttausmenetelmää tai optiohinnoittelumalleja.

Lainojen ja muiden vastaavien rahoitusinstrumenttien, joilla ei ole hintanoteerausta toimivilla markkinoilla, käypä arvo määritellään diskontattujen rahavirtojen perusteella käyttäen markkinoilla noteerattavia korkoja. Markkinoilta saatavaa korkokäyrää oikaistaan rahoitusinstrumenttien muiden osatekijöiden, esim. luottoriskin perusteella.

Lyhytaikaisten korottomien saamisten ja velkojen käypänä arvona käytetään kirjanpitoarvoa.

Käyvät arvot ovat ns. puhtaita arvoja, joissa ei ole mukana siirtyvien korkojen osuutta.

14 KÄYPIEN ARVOJEN MÄÄRITYS JA HIERARKIA

Suurin osa konsernin rahoitusinstrumenteista arvostetaan käypään arvoon. Näiden arvostus perustuu joko julkisiin hintanoteerauksiin tai arvostuksiin, jotka perustuvat saatavilla olevaan markkinainformaatioon. Mikäli näitä ei ole ollut käytettävissä, pienelle osalle instrumenteista on määritetty arvo muita menetelmiä käyttäen.

Käypään arvoon arvostetut rahoitusinstrumentit on liitetiedoissa ryhmitelty kolmeen hierarkiatasoon perustuen mm. siihen, ovatko markkinat, joilla instrumentilla käydään kauppaa, toimivat tai ovatko arvostustekniikoissa käytettävät syöttötiedot objektiivisesti todennettavissa.

Tasolla 1 instrumentin arvostus perustuu toimivilla markkinoilla noteerattuun hintaan, jota käytetään täysin samanlaisten rahoitusvarojen tai -velkojen arvostuksessa.

Tasolla 2 instrumentin arvostuksessa käytetään syöttötietoina lisäksi muita todennettavissa olevia kuin toimivilla markkinoilla noteerattuja hintoja joko suoraan tai niistä johdettuna käyttäen arvostustekniikoita.

Tasolla 3 arvostus perustuu muihin kuin todennettavissa oleviin markkinahintoihin.

RAHOITUSVARAT 31.12.2015

Milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Johdannaissopimukset				
Koronvaihtosopimukset	-	0,2	-	0,2
Valuuttajohdannaiset	-	11,1	-	11,1
Osakejohdannaiset	-	0,0	-	0,0
Yhteensä	0,0	11,3	0,0	11,3
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	1,8	-	-	1,8
Saamistodistukset	17,7	28,9	-	46,6
Yhteensä	19,5	28,9	0,0	48,4
Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	616,0	6,6	16,6	639,2
Saamistodistukset	751,3	470,4	26,6	1 248,3
Rahastot	2 719,7	986,8	46,4	3 752,9
Johdannaissopimukset	0,0	7,5	-	7,5
Yhteensä	4 087,0	1 471,4	89,5	5 647,9
Myytävisissä olevat rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	831,7	-	26,0	857,7
Saamistodistukset	2 616,7	750,7	46,6	3 414,0
Rahastot	886,5	21,4	775,9	1 683,8
Yhteensä	4 334,9	772,1	848,6	5 955,5
Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat yhteensä	8 441,4	2 283,6	938,1	11 663,1

RAHOITUSVELAT 31.12.2015

Milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Johdannaissopimukset				
Koronvaihtosopimukset	-	-1,4	-	-1,4
Muut korkojohdannaiset	-	-0,3	-	-0,3
Valuuttajohdannaiset	-	-31,7	-	-31,7
Osakejohdannaiset	-	0,0	-	0,0
Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvelat yhteensä	0,0	-33,4	-	-33,4

RAHOITUSVARAT 31.12.2014

Milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Johdannaissopimukset				
Koronvaihtosopimukset	-	0,0	-	0,0
Valuuttajohdannaiset	-	3,1	-	3,1
Osakejohdannaiset	-	0,0	-	0,0
Yhteensä	0,0	3,1	0,0	3,1
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	1,7	-	-	1,7
Saamistodistukset	19,4	27,4	-	46,8
Yhteensä	21,0	27,4	0,0	48,5
Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	449,2	7,7	15,5	472,5
Saamistodistukset	542,8	667,7	23,8	1 234,3
Rahastot	2 464,3	896,2	56,6	3 417,2
Johdannaissopimukset	0,0	9,1	-	9,1
Yhteensä	3 456,4	1 580,8	95,9	5 133,0
Myytävissä olevat rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	631,7	-	42,6	674,3
Saamistodistukset	1 507,9	1 340,6	46,9	2 895,5
Rahastot	1 215,4	83,4	718,0	2 016,8
Yhteensä	3 355,0	1 424,0	807,5	5 586,6
Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat yhteensä	6 832,5	3 035,3	903,4	10 771,2

RAHOITUSVELAT 31.12.2014

Milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Johdannaissopimukset				
Koronvaihtosopimukset	-	-18,6	-	-18,6
Muut korkojohdannaiset	-	-1,4	-	-1,4
Valuuttajohdannaiset	-	-65,5	-	-65,5
Osakejohdannaiset	-	-0,1	-	-0,1
Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvelat yhteensä	0,0	-85,5	-	-85,5

KÄYPIEN ARVOJEN HERKKYYSANALYYSI

Kaikkien muiden valuuttojen 10 prosenttisyksikön lasku kotivaluuttaa (EUR) vastaan lisäisi tulosta 23 milj. euroa ja vähentäisi omaa pääomaa 79 milj. euroa.

Konsernin rahoitusvarojen ja -velkojen käypien arvojen herkkyyksianalyysi eri markkinariskiskenaarioissa on esitetty alla. Vaikutukset kuvaavat yksittäisessä markkinamuuttujassa tapahtuvan yhtäkkisen muutoksen vaikutusta instrumenttien käypään arvoon 31.12.2015

Herkkyystarkastelut sisältävät johdannaispositioiden vaikutukset. Kaikki herkkyyksianalyysit on laskettu ennen veroja.

Mij. €	Korko		Osake	Muut sijoitukset
	1 % tasoliike alas	1 % tasoliike ylös	20 % alas	20 % alas
Vaikutus tulokseen	47	-44	0	-5
Vaikutus suoraan omaan pääomaan	90	-78	-346	-194
Kokonaisvaikutus	137	-122	-346	-198

15 TASON 3 KÄYPÄÄN ARVOON ARVOSTETTAVIEN RAHOITUSVAROJEN MUUTOKSET

RAHOITUSVARAT 2015

Mij. €	1.1.	Tulokseen kirjatut voitot/tappiot yht.	Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut voitot/tappiot yht.	Ostot	Myyntit	Siirrot tasolta/ tasolle 1 ja 2		31.12.	Kaudelle kirjatut voitot/tappiot rahoitusvaroista 31.12.2015
						31.12.	31.12.2015		
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat									
Saamistodistukset	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät rahoitusvarat									
Osakkeet ja osuudet	15,5	1,8	-	3,0	-3,8	0,0	16,6	1,0	1,0
Saamistodistukset	23,8	-0,4	-	0,1	-0,3	3,5	26,6	-0,3	-0,3
Rahastot	56,6	1,6	-	11,1	-22,9	0,0	46,4	2,1	2,1
	95,9	3,1	0,0	14,1	-27,0	3,5	89,5	2,8	2,8
Myytävissä olevat rahoitusvarat									
Osakkeet ja osuudet	42,6	-2,4	0,9	0,0	-15,0	-	26,0	1,4	1,4
Saamistodistukset	46,9	1,4	0,0	0,0	-1,7	-	46,6	0,0	0,0
Rahastot	718,0	25,8	11,7	163,4	-143,0	-	775,9	7,8	7,8
	807,5	24,8	12,6	163,4	-159,7	-	848,6	9,2	9,2
Käypään arvoon arvostettavat yhteensä	903,4	27,8	12,6	177,5	-186,8	3,5	938,1	11,9	11,9

RAHOITUSVELAT 2015

Mij. €	Realisoituneet voitot/tappiot	Käyvän arvon muutokset	Yhteensä
Tuloslaskelmaan kirjatut tilikauden voitot tai tappiot yhteensä	27,7	12,6	40,3
Tuloslaskelmaan kirjatut tilikauden voitot tai tappiot tilikauden lopun taseeseen sisällyvistä varoista	-0,7	12,6	11,9

RAHOITUSVARAT 2014

Milj. €	1.1.	Tulokseen kirjatut voitot/ tappiot yht.	Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut voitot/ tappiot yht.	Ostot	Myynnit	Siirrot tasol- ta/ tasolle 1 ja 2	31.12.	Kaudelle kirjatut voitot/tappiot rahoitusvaroista 31.12.2014
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat								
Saamistodistukset	-	-	-	-	-	-	-	-
Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät rahoitusvarat								
Osakkeet ja osuudet	13,9	1,5	-	3,0	-2,9	0,0	15,5	1,2
Saamistodistukset	18,8	-1,2	-	17,5	-1,3	-10,1	23,8	0,1
Rahastot	63,9	0,4	-	30,0	-20,0	-17,8	56,6	1,2
	96,7	0,8	0,0	50,6	-24,2	-27,9	95,9	2,4
Myytäviksi olevat rahoitusvarat								
Osakkeet ja osuudet	40,0	11,7	-0,7	15,1	-22,2	-1,2	42,6	-2,3
Saamistodistukset	37,2	0,0	0,0	9,7	0,0	-	46,9	0,0
Rahastot	660,2	31,0	38,2	210,8	-222,1	-	718,0	61,2
	737,4	42,7	37,5	235,6	-244,3	-1,2	807,5	58,8
Käypään arvoon arvostettavat yhteensä	834,1	43,4	37,5	286,1	-268,6	-29,1	903,4	61,2

RAHOITUSVELAT 2014

Milj. €	Realisoituneet voitot/ tappiot	Käyvän arvon muutokset	Yhteensä
Tuloslaskelmaan kirjatut tilikauden voitot tai tappiot yhteensä	43,4	37,5	80,9
Tuloslaskelmaan kirjatut tilikauden voitot tai tappiot tilikauden lopun taseeseen sisältyvistä varoista	23,8	37,5	61,2

16 TASON 3 KÄYPÄÄN ARVOON ARVOSTETTAVIEN RAHOITUSVAROJEN HERKKYYSANALYYSI

Milj. €	2015		2014	
	Kirjanpitoarvo	Jokseenkin mahdollisten muutosten vaikutus (+ / -)	Kirjanpitoarvo	Jokseenkin mahdollisten muutosten vaikutus (+ / -)
Rahoitusvarat				
Sijoitussidonnaisiin vakuutus- ja sijoitussopimuksiin liittyvät				
Osakkeet ja osuudet	16,6	-	15,5	-
Saamistodistukset	26,6		23,8	
Rahastot	46,4		56,6	
Yhteensä	89,5	0,0	95,9	0,0
Myytavissä olevat rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	26,0	-5,2	42,6	-8,5
Saamistodistukset	46,6	-0,9	46,9	-1,3
Rahastot	775,9	-155,2	718,0	-143,6
Yhteensä	848,6	-161,3	807,5	-153,4
Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat yhteensä	938,1	-161,3	903,4	-153,4

Korkoinstrumenttien osalta rahoitusvarojen arvoa on testattu olettamalla korkotason nousevan 1 prosenttiyksiköllä kaikissa maturiteeteissa. Muiden omaisuuslajien osalta on oletettu hintojen laskevan 20 prosenttia. Konserni ei kannu sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyviä sijoitusriskejä, joten niiden osalta vaikutuksia ei ole esitetty. Edellä esitettyjen vaihtoehtoisten oletusten perusteella mahdollinen korkotason muutos aiheuttaisi saamistodistusten osalta 0,9 milj. euron (1,3) ja muiden instrumenttien mahdollinen hinnan aleneminen 160,4 milj. euron (152,1) arvostustappion konsernin muussa laajassa tuloksessa. Jokseenkin mahdollinen tulosvaikutus olisi näin konsernin omaan pääomaan suhteutettuna 11,7 prosenttia (11,6).

17 SIOJITUSSIDONNAISTEN SOPIMUSTEN KATTEENA OLEVAT SIOJITUKSET

Milj. €	2015	2014
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat		
Saamistodistukset		
Valtioiden liikkeeseenlaskemat	49,4	63,7
Pankkien liikkeeseenlaskemat sijoitustodistukset	0,0	0,0
Muut saamistodistukset	1 198,9	1 170,6
Yhteensä	1 248,3	1 234,3
Osakkeet ja osuudet		
Julkisesti noteeratut	4 327,8	3 768,3
Muut	64,3	121,4
Yhteensä	4 392,1	3 889,7
Lainat ja muut saamiset	216,7	148,7
Muut rahoitusvarat	7,5	9,1
Henkivakuutustoiminnan sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset yhteensä	5 864,5	5 281,8

Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevien osakkeiden ja osuuksien alkuperäinen hankintameno on 3 645 milj. euroa (3 248) ja saamistodistusten 1 305 milj. euroa (1 246).

18 LASKENNALLISET VEROSAAMISET JA VEROVELAT

LASKENNALLISTEN VEROJEN MUUTOKSET VUODEN 2015 AIKANA

Milj. €	1.1.	Laajaan tulokseen kirjatut erät	Omaan pääomaan kirjatut erät	31.12.
Laskennalliset verosaamiset				
Vahvistetut tappiot	2,5	-0,7		1,8
Käyvän arvon muutokset	0,0			0,0
Varjolaskenta	0,0		2,1	2,1
Muut vähennyskelpoiset tilapäiset erot	17,4	-10,6		6,8
Yhteensä	20,0	-11,3	2,1	10,7
Laskennallisten verojen netotus				-10,7
Laskennalliset verosaamiset yhteensä				0,0
Laskennalliset verovelat				
Varaukset ja tilinpäätössiirrot	8,8	-6,5		2,2
Käyvän arvon muutokset	134,3	17,8	8,6	160,7
Varjolaskenta	0,0		2,1	2,1
Yhteensä	143,1	11,3	10,7	165,1
Laskennallisten verojen netotus				10,7
Laskennalliset verovelat yhteensä				154,3

LASKENNALLISTEN VEROJEN MUUTOKSET VUODEN 2014 AIKANA

Milj. €	1.1.	Laajaan tulokseen kirjatut erät	Omaan pääomaan kirjatut erät	31.12.
Laskennalliset verosaamiset				
Vahvistetut tappiot	2,5	-0,3	0,4	2,5
Käyvän arvon muutokset	0,0			0,0
Eläkeveloitteet	0,0			0,0
Muut vähennyskelpoiset tilapäiset erot	2,6	14,9		17,4
Yhteensä	5,0	14,6	0,4	20,0
Laskennallisten verojen netotus				-20,0
Laskennalliset verosaamiset yhteensä				0,0
Laskennalliset verovelat				
Varaukset ja tilinpäätössiirrot	5,2	-0,5	4,0	8,8
Käyvän arvon muutokset	127,7	6,6	0,0	134,3
Muut veronalaiset tilapäiset erot	0,0			0,0
Yhteensä	132,9	6,1	4,0	143,1
Laskennallisten verojen netotus				-20,0
Laskennalliset verovelat yhteensä				123,1

Laskennallisia verosaamisia käyttämättömistä verotuksellisista tappioista on jätetty kirjaamatta noin 3,3 milj. euroa. Ensimmäiset tappiot vanhenevat vuonna 2021.

19 VEROT

Milj. €	2015	2014
Tulos ennen veroja	180,8	162,8
Verot laskettuna emoyhtiön verokannalla	36,2	32,6
Ulkomaisten tytäryritysten poikkeavat verokannat	0,1	0,0
Verovapaat tulot	-2,4	-2,5
Vähennyskeltottomat kulut	0,0	0,1
Konserniyhdistelyt ja eliminoinnit	0,5	-1,0
Verot aikaisemmilta tilikausilta	1,9	0,3
Konsernin verot yhteensä	36,3	29,5

20 TULOSVAIKUTTEISESTI KIRJATUT MUUN LAAJAN TULOKSEN ERÄT

Milj. €	2015	2014
Muut laajan tuloksen erät, jotka voidaan siirtää tulosvaikutteisiksi:		
Muuntoerot	0,0	0,0
Myytävissä olevat rahoitusvarat		
Tilikauden voitot/tappiot	43,0	20,2
Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot	-8,6	-4,0
Varjolaskenta	-10,5	
Muut laajan tuloksen erät, jotka voidaan siirtää tulosvaikutteisiksi yhteensä nettona verojen jälkeen	23,9	16,2

21 MUIHIN LAAJAN TULOKSEN ERIIN LIITTYVÄT VEROT

Milj. €	2015			2014		
	Ennen veroja	Vero vaikutus	Verojen jälkeen	Ennen veroja	Vero vaikutus	Verojen jälkeen
Muuntoerot	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0
Myytävissä olevat rahoitusvarat	43,0	-8,6	34,4	20,2	-4,0	16,2
Varjolaskenta	-10,5	0,0	-10,5	0,0	0,0	0,0
Muut laajan tuloksen erät yhteensä	32,5	-8,6	23,9	20,3	-4,0	16,2

22 MUUT VARAT

Milj. €	2015	2014
Korot	30,1	30,0
Saamiset vakuutusentittajilta	8,6	2,9
Saamiset jälleenvakuutusoinnasta	0,0	1,4
Kauppahintasaamiset	21,2	68,3
Johdannaiskaupan vakuudet	18,8	72,2
Muut	47,9	33,3
Yhteensä	126,6	208,0

Erä Muut koostuu mm. etukäteen maksetuista eläkkeistä ja saamisista yhteistoimintayhtiöiltä.

23 KÄTEISET VARAT

Milj. €	2015	2014
Kassa	378,4	389,1
Lyhytaikaiset talletukset (enintään 3 kk)	104,1	469,4
Yhteensä	482,5	858,5

24 VELAT VAKUUTUS- JA SIOITUSSOPIMUKSISTA

MUIDEN KUIN SIOITUSSIDONNAISTEN VAKUUTUS- JA SIOITUSSOPIMUSTEN VELKOJEN MUUTOS

Milj. €	Vakuutusopimukset	Sijoitusopimukset	Yhteensä
1.1.2015	5 058,0	4,3	5 062,4
Maksut	148,2	30,0	178,2
Korvaukset	-445,0	-0,1	-445,1
Kuormitustulo	-38,0	0,0	-38,0
Laskuperustekorko	153,0	0,1	153,1
Asiakashyvitykset	0,5	0,0	0,5
Kannansiirto	16,7	0,0	16,7
Muut	85,0	1,3	86,3
31.12.2015	4 978,5	35,6	5 014,1
Jälleenvakuuttajien osuus	-2,6	0,0	-2,6
Velka 31.12.2015, netto	4 975,9	35,6	5 011,5

Milj. €	Vakuutusopimukset	Sijoitusopimukset	Yhteensä
1.1.2014	3 923,7	3,8	3 927,5
Maksut	148,2	1,1	149,3
Korvaukset	-396,6	-0,2	-396,8
Kuormitustulo	-35,7	0,0	-35,7
Laskuperustekorko	131,4	0,0	131,4
Asiakashyvitykset	0,4	0,0	0,4
Kannansiirto	1 337,0	0,0	1 337,0
Muut	-47,8	-0,3	-48,1
31.12.2014	5 060,6	4,3	5 064,9
Jälleenvakuuttajien osuus	-2,6	0,0	-2,6
Velka 31.12.2014 netto	5 058,0	4,3	5 062,4

SIOITUSSIDONNAISTEN VAKUUTUS- JA SIOITUSSOPIMUSVELKOJEN MUUTOS

Milj. €	Vakuutusopimukset	Sijoitusopimukset	Yhteensä
1.1.2015	3 598,5	1 713,5	5 312,0
Maksut	574,8	393,8	968,7
Korvaukset	-198,4	-357,7	-556,1
Kuormitustulo	-43,7	-22,2	-65,9
Muut	110,3	89,3	199,7
31.12.2015	4 041,5	1 816,9	5 858,4

Milj. €	Vakuutusopimukset	Sijoitusopimukset	Yhteensä
1.1.2014	3 094,7	1 521,9	4 616,6
Maksut	512,9	447,7	960,6
Korvaukset	-190,6	-294,2	-484,8
Kuormitustulo	-38,9	-20,8	-59,7
Muut	220,3	59,1	279,4
31.12.2014	3 598,4	1 713,7	5 312,0

Vuoden alun ja lopun velka sisältää tulevien lisäetujen vastuun sekä korkotäydennysten vaikutuksen. Laskelma perustuu eriin ennen jälleenvakuuttajien osuutta. Tarkempi erittely veloista löytyy konsernin Riskienhallinta -osiosta.

VAKUUTUSSOPIMUKSET

Mij. €	2015	2014
Velka sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon		
Vakuutusmaksuvastuu	2 515,6	2 625,1
Korvausvastuu	2 460,8	2 433,8
Velka muista vakuutus sopimuksista		
Vakuutusmaksuvastuu	0,0	0,0
Korvausvastuu	0,0	0,0
Yhteensä	4 976,4	5 058,8
Jälleenvakuutus sopimukset		
Vakuutusmaksuvastuu	1,1	1,3
Korvausvastuu	0,9	0,5
Yhteensä	2,1	1,7
Vakuutus sopimukset yhteensä		
Vakuutusmaksuvastuu	2 516,7	2 626,3
Korvausvastuu	2 461,8	2 434,2
Yhteensä	4 978,5	5 060,6
Sijoitus sopimukset		
Velka sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon		
Vakuutusmaksuvastuu	35,6	4,3
Velka vakuutus- ja sijoitus sopimuksista yhteensä		
Vakuutusmaksuvastuu	2 552,3	2 630,7
Korvausvastuu	2 461,8	2 434,2
Velka vakuutus- ja sijoitus sopimuksista yhteensä	5 014,1	5 064,9
Jälleenvakuuttajien osuus		
Vakuutusmaksuvastuu	0,0	0,0
Korvausvastuu	-2,6	-2,6
Yhteensä	-2,6	-2,6

Sijoitus sopimuksissa ei ole korvaus vastuuta.

Vastuuvelan riittävyyslaskelmasta ei aiheudu lisävaateita.

Sijoitus sopimuksiin, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon tai joihin sisältyy oikeus vaihtaa sopimukseen, johon sisältyy yllä mainittu piirre, on sovellettu IFRS 4 *Vakuutus sopimukset* standardin sallimaa helpotusta. Tällaiset sijoitus sopimukset on arvostettu vakuutus sopimusten tavoin.

25 VELAT SIJOITUSSIDONNAISISTA VAKUUTUS- JA SIJOITUSSOPIMUKSISTA

Milj. €	2015	2014
Sijoitussidonnaiset vakuutusopimukset	4 041,5	3 598,5
Sijoitussidonnaiset sijoitusopimukset	1 816,9	1 713,5
Yhteensä	5 858,4	5 312,0

26 RAHOITUSVELAT

Rahoitusvelat pitävät sisällään velat johdannaissopimuksista, liikkeeseen lasketut velkakirjat sekä muut rahoitusvelat.

Milj. €	2015	2014
Johdannaissopimukset (liite 15)	33,4	85,5
Velat, joilla on huonompi etuoikeus		
Pääomalainat	100,0	100,0
Yhteensä	133,4	185,5

Mandatum Life laski vuonna 2002 liikkeelle pääomalainamuotoisen nimellisarvoltaan 100 milj. euron lainan. Laina on vaihtuvakorkoinen ja eräpäivätön. Korkoa voidaan maksaa vain jakokelpoisista omista varoista. Laina voidaan maksaa takaisin ainoastaan Finanssivalvonnan luvalla ja aikaisintaan vuonna 2012 tai kunakin seuraavana vuonna koronmaksupäivänä. Pääomalaina on kokonaisuudessaan Sampo Oyj:n salkussa.

27 ELÄKEVELVOITTEET

Eläke-etuudet

Konsernilla on lakisääteisten eläkevakuutusten lisäksi etuus pohjaisia vapaaehtoisia eläkevakuutuksia. Vakuutukset ovat konsernin sisäisiä ja sisältyvät Mandatum Lifen vastuuelkaan. Vakuutusten määrä on vähäinen eikä niillä ole olennaista merkitystä konsernin tulokseen tai omaan pääomaan.

Muut lyhytaikaiset työsuhde-etuudet

Mandatum Life konsernissa on lyhytaikaisia henkilöstön kannustinjärjestelmiä, joiden ehdot vaihtelevat vuosittain. Pääosa järjestelmistä on sidottu Mandatum Life konsernin vuosittaisiin tulospalkkioihin. Tulospalkkiot kirjataan sen kauden kuluksi, jolta ne syntyvät. Arvio vuodelta 2015 maksettavista tulospalkkioista on 5,7 miljoonaa euroa.

28 MUUT VELAT

Milj. €	2015	2014
Korot	10,4	8,0
Verot	0,0	22,7
Velat ensivakuutustoiminnasta	20,7	6,6
Velat jälleenvakuutustoiminnasta	4,1	4,2
Kauppahintavelat	60,6	89,9
Saadut vakuudet	0,2	34,7
Muut	72,8	42,9
Yhteensä	168,8	209,0

Erä Saadut vakuudet sisältää johdannaiskaupasta ja osakelainauksesta syntyvän vakuusvaatimuksen vakuudeksi hyväksyttävät varat.
Erä Muut sisältää mm. ennakonpidätys- ja sosiaaliturvamaksuvelat, ostovelat sekä velat yhteistoimintayhtiöille.

29 EHDOLLISET VELAT JA SITOUKUKSET

Milj. €	2015	2014
Taseen ulkopuoliset sitoumukset		
Sijoitussitoumukset	397,3	383,8
IT-hankinnat	1,2	2,0
Yhteensä	398,5	385,8
Johdannaiskaupan vakuudeksi annettu omaisuus		
Käteinen	18,8	72,2
Vakuudeksi annetut varat sisältyvät tase-erään Muut saamiset.		
Lainaksi annetut arvopaperit		
Kotimaiset osakkeet		
Jäljellä oleva hankintameno	0,0	23,4
Käypä arvo	0,0	18,7

Lainat ovat milloin tahansa keskeytettävissä ja niistä on saatu turvaava vakuus.

EI-PURETTAVISSA OLEVAT MUUT VUOKRASOPIMUKSET

Milj. €	2015	2014
Maksettavat vähimmäisvuokrat		
Yhden vuoden kuluessa	2,4	1,9
Yli yhden vuoden ja enintään viiden vuoden kuluttua	8,2	8,1
Yli viiden vuoden kuluttua	7,3	8,0
Yhteensä	17,9	18,0
Ei-purettavissa olevista edelleenvuokraussopimuksista odotettavissa olevien saatavien vuokrien kokonaismäärä	0,3	0,3
Kaudella kuluksi kirjatut vuokrat ja edelleenvuokrattujen tilojen vuokrat eriteltynä		
Vähimmäisvuokrat	-3,7	-3,5
Edelleenvuokrattujen tilojen vuokrat	0,1	0,1
Yhteensä	-3,6	-3,4

Konsernilla oli vuoden 2015 lopussa vuokralle otettuja tiloja yhteensä 9 638 m² (9 559). Vuokrasopimukset on tehty pääosin 3–10 vuodeksi. Konserni on edelleenvuokrannut edellä mainituista tiloista 318 m² (318).

30 OMA PÄÄOMA

Osakepääoma

Yhtiön osakkeiden lukumäärä tilikauden ja edellisen tilikauden lopussa oli 239 998 osaketta. Yhtiön osakepääomassa 40,4 milj. euroa ei tapahtunut muutoksia tilikauden aikana.

Tilikauden päättyessä konserniyhtiöiden hallussa ei ollut omia osakkeita.

Oman pääoman rahastot ja kertyneet voittovarot

Ylikurssirahasto sisältää osakkeiden merkintähinnan siltä osin, kun sitä ei ole nimenomaisen päätöksen mukaan merkitty osakepääomaan. Ylikurssirahastossa 98,9 milj. euroa ei tapahtunut muutoksia tilikauden aikana.

Vararahasto 30,1 milj. euroa sisältää yhtiökokouksen päätöksellä vapaasta pääomasta siirrettyjä varoja.

Muut oman pääoman erät sisältävät myytävissä olevien rahoitusvarojen arvonmuutokset, rahavirran suojauksena käytettävien johdannaisinstrumenttien käypien arvojen muutokset sekä muuntoerot.

Muutokset oman pääoman rahastoissa ja kertyneissa voittovaroissa on esitetty konsernin oman pääoman muutoslaskelmassa.

31 LÄHIPIIRITIEDOT

JOHTOON KUULUVAT AVAINHENKILÖT

Mandatum Life-konsernin johtoon kuuluvia avainhenkilöitä ovat Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön hallituksen jäsenet ja johtoryhmä.

Milj. €	2015	2014
Johtoon kuuluville avainhenkilöille maksettu kompensatio		
Lyhytaikaiset työsuhde-etuudet	1,8	1,9
Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet	0,5	0,5
Muut pitkäaikaiset työsuhde-etuudet	3,4	2,6
Yhteensä	5,7	5,0

Lyhytaikaiset työsuhde-etuudet sisältävät tilikaudelle kirjatut palkat ja tulospalkkiot sosiaaliturvamaksuineen.

Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet sisältävät TyEL-perusvakuutuksen perusteella tilikaudelle kirjatut maksut sekä vapaaehtoiset lisäeläkemaksut.

Muut pitkäaikaiset työsuhde-etuudet sisältävät johdon ja asiantuntijoiden pitkäaikaisten kannustinjärjestelmien perusteella tilikaudelle kirjatut palkkiot. Palkkiot määräytyvät konsernitason ehtojen perusteella. Mandatum Life maksaa palkkioista omien avainhenkilöidensä osuuden (liite 32).

Johtoon kuuluvien avainhenkilöiden lähipiiriliiketoimet

Johtoon kuuluvilla avainhenkilöillä ei ole lainoja konserniyhtiöiltä.

OSAKKUUSYHTIÖT

Milj. €	2015	2014
Lähipiirisaamiset ja -velat		
Rahoitusmarkkinavälineet, myytävissä olevat	0,0	37,1
Siirtosaamiset	0,0	3,0

32 KANNUSTINJÄRJESTELMÄT

JOHDON JA ASiantuntijoiden Pitkäaikaiset Kannustinjärjestelmät

Sampo Oyj:n hallitus on päättänyt pitkäaikaisista kannustinjärjestelmistä 2011 I ja II sekä 2014 I ja II Sammon johdolle ja asiantuntijoille. Sammon hallitus on valtuuttanut konsernijohtajan päättämään kannustinjärjestelmään kuuluvista henkilöistä ja heille tulevien suorituspalkkion määräytymisperusteena olevien kannusteyksiköiden määrästä. Ohjelmissa konsernin johtoryhmän jäsenten osalta päätöksen jaettavien kannusteyksiköiden määrästä tekee konsernin hallitus. Mandatum Life -konsernissa ohjelmien piiriin kuului noin 20 henkilöä vuoden 2015 lopussa.

Kannustepalkkion määrä riippuu Sammon A-osakkeen kurssikehityksestä ja vakuutusliikkeen tuotosta (IM) ja riskisopeutetun pääoman tuotosta (RORAC). Yhden laskennallisen kannusteyksikön arvo on Sammon A-osakkeen vaihdolla painotettu keskipalkki ohjelmien ehdossa määrättyä ajankohtana vähennettynä lähtökurssilla, jota oikaistaan kannustimen maksupäivään mennessä maksetulla osakekohtaisella osingolla. Ohjelmien lähtökurssit ennen osinkoja ovat 18,37–43,38 euroa. Laskennallisen kannusteyksikön arvo on maksimissaan 33,37–62,38 euroa vähennettynä osinko-oikaistulla lähtökurssilla. Kaikissa ohjelmissa kannustepalkkio riippuu kahdesta mittarista. Mikäli vakuutusliikkeen tuotto on 6 prosenttia tai yli, kannustepalkkion tästä osasta riippuva osuus maksetaan kokonaisuudessaan, ja mikäli tuotto on 4–5,99 prosenttia, maksu on puolet täydestä määrästä. Tunnusluvun jäädessä alle 4 prosentin ei vakuutusliikkeen tuottoon perustuvaa osaa makseta lainkaan. Lisäksi palkkiossa huomioidaan riskisopeutetun pääoman tuotto. Mikäli tuotto on vähintään riskitön tuotto + 2 prosentti mutta vähemmän kuin riskitön tuotto + 4 prosenttia, maksetaan puolet täydestä määrästä. Mikäli tuotto jää tämän alle, ei riskisopeutetun pääoman tuottoon perustuvaa osaa makseta lainkaan.

Kussakin ohjelmassa on kolme suorituskautta ja palkkiot maksetaan käteisenä kolmessa erässä. Kannustepalkkion saajan tulee valtuuttaa Sampo Oyj hankkimaan puolestaan Sammon A-osakkeita 60 prosentilla saamansa kannustepalkkion määrästä verojen ja vastaavien maksujen vähentämisen jälkeen. Osakkeet ovat luovutusrajoitusten alaisia kolme vuotta kannustepalkkion maksamisesta. Kannustepalkkiot saatetaan maksaa ennakkoisesti liittyen mahdollisiin konsernirakenteen muutoksiin tai työsuhteen päättämiseen erikseen määritellyistä syistä. Ohjelmien käypä arvo arvioidaan käyttäen Black-Scholes -hinnoittelumallia.

	2011 I	2011 I/2	2014 I	2014 I/2
Ehdot hyväksytyt*)	14.09.2011	14.09.2011	17.09.2014	17.09.2014
Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2012	392	-	-	-
Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2013	392	10	-	-
Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2014	392	10	599	-
Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2015	187	7	575	19
Kausi päättyy I 30 %	Q2-2014	Q2-2015	Q2-2017	Q2-2018
Kausi päättyy II 35 %	Q2-2015	Q2-2016	Q2-2018	Q2-2019
Kausi päättyy III 35 %	Q2-2016	Q2-2017	Q2-2019	Q2-2020
Maksuajankohta I 30 %	9-2014	9-2015	9-2017	9-2018
Maksuajankohta II 35 %	9-2015	9-2016	9-2018	9-2019
Maksuajankohta III 35 %	9-2016	9-2017	9-2019	9-2020
Sampo A -kurssi ehtojen hyväksymispäivänä eur*)	18,10	18,10	37,22	37,22
Lähtökurssi eur **)	18,37	24,07	38,26	43,38
Lähtökurssi oikaistuna osingolla eur 31.12.2015	12,22	19,12	36,31	43,38
Sampo A -päättökurssi 31.12.2015	47,00			
Perusarvo yhteensä (milj. euroa)	5,9	0,1	1,9	0,0
Velka yhteensä (milj. euroa)	5,7			
Raportointikauden kulu yhteensä (milj. euroa)	3,6			

*) Kannustimien myöntämispäivät vaihtelevat

**) 10 päivän vaihdolla painotettu keskipalkki hyväksymispäivästä

33 TILINTARKASTAJAN PALKKIOT

Milj. €	2015	2014
Tilintarkastus	-0,2	-0,3
Muut palkkiot	-0,2	-0,3
Yhteensä	-0,4	-0,6

34 OIKEUDENKÄYNNIT

Mandatum Life on osapuolena oikeudenkäynneissä, joissa käsittely on kesken 31.12.2015. Oikeudenkäynnit koskevat tavanomaisia liiketoimia. Asiantuntija-arvioiden mukaan ei ole todennäköistä, että oikeudenkäyntien tuloksena olisi tulossa merkittäviä menetyksiä.

35 TILIKAUDEN PÄÄTTYMISEN JÄLKEISET TAPAHTUMAT

Hallitus ehdottaa varsinaiselle yhtiökokoukselle, että osinkoa jaetaan 125,0 miljoonaa euroa.

36 SIJOITUKSET TYTÄRYHTIÖISSÄ

Nimi	Kotimaa	Omistusosuus (%)	Osuus äänivallasta (%)
Asunto Oy Nastolan Niinitie 50	Suomi	100,00	100,00
Asunto Oy Nastolan Niinitie 52	Suomi	100,00	100,00
Asunto Oy Nastolan Upon Asunnot Oy	Suomi	100,00	100,00
Asunto Oy Vantaan Raiviosuonmäki 6	Suomi	100,00	100,00
Hervannan Vuokratontit Oy	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Aapelinkatu 6	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Ahti Business Park	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Hyvinkään Sampotalo	Suomi	81,37	81,37
Kiinteistö Oy Hämeenlinnan Karhulinna	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Galaxy	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Helsingin Ratamestarinkatu 7a	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Helsingin Ratamestarinkatu 7b	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Jäkälävaara	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Järvenpään Asemakatu 4	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Kaupintie 5	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Leppävaaran Säästötammi	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Matinkatu 8	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Niittymaanpolku	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Oulun Torikatu 21-23	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Rautalaani	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Satomainki	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Tampereen Hatanpäänvaltie 18	Suomi	100,00	100,00
Innova Palvelut Oy	Suomi	100,00	100,00
Mandatum Life Palvelut Oy	Suomi	100,00	100,00
Mandatum Life Sijoituspalvelut Oy	Suomi	100,00	100,00
Saka Hallikiinteistö GP Oy	Suomi	100,00	100,00
Mandatum Life Fund Management S.A.	Luxemburg	100,00	100,00
Mandatum Life Insurance Baltic SE	Viro	100,00	100,00

37 SIIJOITUKSET MUISSA KUIN TYTÄR- JA OSAKKUUSYHTIÖISSÄ

PÖRSSIOSAKKEET

	Maa	Kpl	Osuus osakkeista (%)	Milj. euroa
Amer Sports Oyj	Suomi	3 937 654	3,32	106,2
Asiakastieto Group Oyj	Suomi	1 400 000	9,27	21,0
Comptel Oyj	Suomi	20 532 625	18,94	37,6
Elecster Oyj A	Suomi	117 000	6,43	0,8
eQ Oyj	Suomi	1 899 902	5,17	12,3
F-Secure Oyj	Suomi	5 791 936	3,65	14,9
Kemira Oyj	Suomi	900 880	0,58	9,8
Lassila & Tikanoja Oyj	Suomi	2 311 238	5,96	41,9
Metso Oyj	Suomi	1 487 381	0,99	30,8
Nokia Oyj	Suomi	1 767 892	0,04	11,7
Nokian Renkaat Oyj	Suomi	776 789	0,58	25,7
Norvestia Oyj	Suomi	1 789 538	11,68	14,3
Okmetic Oyj	Suomi	800 000	4,63	5,8
Oriola-KD Oyj B	Suomi	3 600 000	2,86	15,6
Stora Enso Oyj	Suomi	1 453 075	0,24	12,2
Teleste Oyj	Suomi	1 679 200	8,84	16,5
Tikkurila Oyj	Suomi	1 577 079	3,58	25,4
UPM-Kymmene Oyj	Suomi	4 535 320	0,85	78,1
Uponor Oyj	Suomi	596 794	0,82	8,1
Vaisala Oyj A	Suomi	629 250	4,24	15,1
Valmet Corp	Suomi	1 217 307	0,81	10,8
Wartsila Oyj	Suomi	423 064	0,21	17,8
YIT Oyj	Suomi	4 286 675	3,37	22,4
Yhteensä				554,9
Muut pörssiosakkeet	Suomi			14,0
Pörssiyritykset yhteensä				568,9
Rahastot				
KJK Fund SICAV-SIF Baltic States B1 C	Suomi			12,8
EVLI EUROPE-B	Suomi			8,9
FONDITA NORDIC MICRO CAP-B	Suomi			7,8
Fourton Odysseus	Suomi			47,4
FOURTON STAMINA NON-UCITS	Suomi			23,5
OP-Eurooppa Nousevat Tähdet A	Suomi			6,6
OP-KEHITTYVÄ AASIA	Suomi			5,0
Yhteensä				112,0
Pääomarahastot				
Amanda III Eastern Private Equity L.P.	Suomi			14,0
Amanda IV West L.P.	Suomi			22,9
CapMan Hotels RE Ky	Suomi			9,7
Capman Real Estate I Ky	Suomi			10,7
Capman Real Estate II Ky	Suomi			8,4
CapMan RE II Ky	Suomi			6,3
MB Equity Fund IV Ky	Suomi			10,7
Yhteensä				82,7
Muut osakkeet ja osuudet				39,7
Kotimaiset osakkeet ja osuudet yhteensä				803,4

	Maa	Kpl	Osuus osakkeista %	Milj. euroa
Muut ulkomaiset yhtiöt				
Unilever NV	Alankomaat	176 800	0,01	7,1
Pension Corporation Group Limited	Guernsey	8 706 965	1,39	9,4
Schneider Electric SA	Ranska	146 417	0,02	7,7
BASF SE	Saksa	86 119	0,01	6,1
Bayerische Motoren Werke AG	Saksa	91 744	0,02	9,0
Deutsche Post AG	Saksa	247 983	0,02	6,4
SAP AG	Saksa	105 300	0,01	7,7
Kuehne + Nagel International AG	Sveitsi	53 748	0,04	6,8
Nestle SA	Sveitsi	127 894	0,00	8,8
Roche Holding AG	Sveitsi	34 529	0,00	8,8
Syngenta AG	Sveitsi	16 000	0,02	5,8
British American Tobacco PLC	Yhdistynyt kuningaskunta	134 200	0,01	6,9
GlaxoSmithKline PLC	Yhdistynyt kuningaskunta	319 500	0,01	6,0
Royal Dutch Shell PLC	Yhdistynyt kuningaskunta	336 000	0,01	7,1
SABMiller PLC	Yhdistynyt kuningaskunta	98 461	0,01	5,5
Yhteensä				109,0
Ulkomaiset rahastot				
The Forest Company Limited	Guernsey			7,5
Comgest Growth Asia Ex Japan USD I Acc Class	Irlanti			58,3
DJ STOXX 600 OPT HEALTHCARE	Irlanti			32,5
NOMURA FDS IR-JP STR V-I JPY	Irlanti			13,7
Allianz RCM Europe Equity Growth W	Luxemburg			76,3
Danske Invest Europe High Dividend I	Luxemburg			58,2
FIDELITY FDS-JPN AGGRE-IJPY	Luxemburg			7,2
LUX Mandatum Life Nordic High Yield Total Return Fund SICAV-SIF G EUR Share Class	Luxemburg			13,0
MFS MER-EUROPE SM COS-I1EUR	Luxemburg			17,7
MFS European Value Fund Z	Luxemburg			55,5
UNIDEUTSCHLAND XS	Saksa			28,0
ISHARES SMI CH	Sveitsi			59,6
INVESTEC GSF-ASIA PACIFIC-I	Yhdistynyt kuningaskunta			65,8
ISHARES CORE S&P 500 INDEX FUND	Yhdysvallat			301,6
Yhteensä				794,9
Ulkomaiset pääomarahastot				
Activa Capital Fund II FCPR	Ranska			7,0
Apollo Offshore Energy Opportunity Fund Limited	Caymansaaret			15,0
Avenue Special Situations Fund VI (C-Feeder), L.P.	Caymansaaret			17,1
Broad Street Real Estate Credit Partners II Treaty Fund, L.P.	Caymansaaret			10,2
Financial Credit Investment I, L.P.	Caymansaaret			13,4
Fortress Credit Opportunities Fund II (C) L.P.	Caymansaaret			49,3
Fortress Credit Opportunities Fund III (C) L.P.	Caymansaaret			32,9
Fortress Credit Opportunities Fund IV (C) L.P.	Caymansaaret			8,1
Fortress Life Settlement Fund (C) L.P.	Caymansaaret			6,7
Petershill Offshore LP	Caymansaaret			24,9
Highbridge Specialty Fund III	Caymansaaret			40,7
Highbridge Liquid Loan Opportunities Fund, L.P.	Caymansaaret			54,2
Lunar Capital Partners III L.P.	Caymansaaret			9,9
Mount Kelleet Capital Partners (Cayman), L.P.	Caymansaaret			14,4
Mount Kellett Capital Partners (Cayman) II, L.P.	Caymansaaret			16,4
Petershill II Offshore LP	Caymansaaret			15,3
Russia Partners II, L.P.	Caymansaaret			9,2

	Maa	Kpl	Osuus osakkeista %	Milj. euroa
Victory Park Capital Fund II (Cayman), L.P.	Caymansaaret			22,0
Capman Buyout IX Fund A L.P.	Guernsey			8,0
EQT Credit (No.1) L.P.	Guernsey			7,2
EQT Credit (No.2) L.P.	Guernsey			38,6
EQT V (No.1) L.P.	Guernsey			7,0
EQT VI (No.1) L.P.	Guernsey			29,7
M&G Debt Opportunities Fund II	Irlanti			26,6
Verdane Capital VII K/S	Tanska			14,4
Broad Street Loan Partners 2013 Europe L.P.	Yhdistynyt kuningaskunta			31,4
EQT Auris Co-Investment L.P.	Yhdistynyt kuningaskunta			12,0
EQT Mid Market (No.1) Feeder Limited Partnership	Yhdistynyt kuningaskunta			7,7
M&G Debt Opportunities Fund	Yhdistynyt kuningaskunta			20,1
Avenue Energy Opportunities Fund L.P.	Yhdysvallat			10,7
HRJ Global Buy-out III (Asia) L.P.	Yhdysvallat			7,1

Yhteensä 587,3

Muut osakkeet ja osuudet 248,8

Ulkomaiset osakkeet ja osuudet yhteensä 1 740,0

Osakkeet ja osuudet yhteensä 2 543,4

Taulukko sisältää yli 5 milj. euron omistukset (käypä arvo) ja pörssi-yhtiöistä yli 5 prosenttia ylittävät omistukset. Taulukko ei sisällä sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevia sijoituksia.

38 LIIKETOIMINTOJEN YHDISTÄMINEN

Keväällä 2014 julkaistun suunnitelman mukaisesti ja Finanssivalvonnan hyväksyttyä siirron Suomi-yhtiö luovutti 30.12.2014 Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiölle laskuerustekorkoisen ryhmäläkekekkannan, joka käsitti noin 2 300 vakuutusta ja 34 000 vakuutettua.

Kannanluovutuksen yhteydessä Suomi-yhtiöstä siirtyi omaisuutta määrä, joka vastaa ryhmäläkekekkannan osuutta Suomi-yhtiön koko varallisuudesta. Siirtyvä vakuutuskanta raportoidaan omana segmenttinään.

Järjestelyn toteuttamisesta aiheutuneet kulut yhteensä 1,4 milj. euroa, sisältyvät tuloslaskelman Liiketoiminnan muut kulut -ryhmään vuonna 2014.

KANNANSIIRRON VAIKUTUS SIIRTOHETKELLÄ 30.12.2014 TASEESEEN

Vastaavaa milj. €		Vastattavaa milj. €	
Sijoituskiinteistöt	49,1	Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista	1 337,0
Rahoitusvarat	1 187,5		
Muut varat	0,9		
Käteiset varat	99,5		
	1 337,0		1 337,0

Tunnusluvut

Milj. €	2015 IFRS	2014 IFRS	2013 IFRS	2012 IFRS	2011 IFRS
Vakuutusmaksutulo	1 148,9	1 109,9	1 068,1	982,6	854,3
Liiketikustannussuhde, % kuormitustulosta	98,4 %	103,0 %	105,4 %	112,7 %	107,5 %
Liiketikustannussuhde, % taseen loppusummasta	1,1 %	1,0 %	1,1 %	1,3 %	1,1 %
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoihin (aikapainotettu), %	6,3 %	4,6 %	7,4 %	9,4 %	-1,4 %
Kokonaispääoman tuotto (kayvin arvoihin), %	6,2 %	4,8 %	7,6 %	9,7 %	-0,8 %
Vakavaraisuuspääoma vastuuvielasta, %	23,6 %	22,9 %	27,6 %	27,7 %	20,9 %
Markkinaosuus Suomessa, %	17,7 %	17,9 %	19,2 %	24,5 %	24,9 %
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana	522	509	541	545	521

VAKAVARAIUUSPÄÄOMA

Milj. €					
Oma pääoma	1 378,1	1 309,7	1 260,1	1 140,3	854,5
Ehdotettu voitonjako	-125,0	-100,0	-100,0	0,0	0,0
Taseen ulkopuoliset arvostuserot	25,5	19,7	20,7	18,8	16,0
Pääomalainat	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Aineettomat hyödykkeet	-7,2	-6,8	-8,5	-11,0	-12,0
Laskelmaan sisältyvät laskennalliset verovelat	160,7	140,4	129,2	143,2	90,0
Vakavaraisuuspääoma	1 532,1	1 463,0	1 401,4	1 391,3	1 048,6

KOKONAISTULOS

Milj. €					
Liikevoitto (voitto ennen lisäetuja ja veroja)	157,2	163,0	155,7	139,2	143,7
Käyvän arvon rahaston muutos	32,5	20,2	96,6	234,9	-306,2
Taseen ulkopuolisten arvostuserojen muutos	5,7	-0,9	1,9	2,7	-0,5
Kokonaistulos	195,4	182,3	254,2	376,8	-163,1

SIJOITUSTEN TUOTTO KÄYVIN ARVOIHIN

Tuotto -% sitoutuneelle pääomalle					
Korkosijoitukset yhteensä	3,8 %	4,0 %	2,7 %	-	-
Lainasaamiset	0,6 %	2,0 %	1,3 %	1,7 %	2,2 %
Joukkovelkakirjalainat	4,9 %	4,2 %	3,6 %	10,1 %	4,1 %
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset	1,8 %	1,7 %	0,1 %	1,4 %	1,6 %
Osakesijoitukset yhteensä	10,5 %	3,7 %	17,6 %	10,1 %	-9,9 %
Noteeratut osakkeet	9,4 %	0,6 %	11,0 %	-	-
Pääomasijoitukset	17,8 %	25,0 %	18,7 %	-	-
Noteeraamattomat osakkeet	9,4 %	3,9 %	-0,4 %	-	-
Kiinteistösijoitukset	8,7 %	2,9 %	5,0 %	8,5 %	6,0 %
Suorat kiinteistösijoitukset	7,0 %	5,5 %	3,6 %	-	-
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	12,8 %	-12,0 %	8,2 %	-	-
Muut sijoitukset	12,3 %	18,7 %	8,1 %	8,3 %	3,5 %
Sijoitukset yhteensä	6,3 %	4,6 %	7,1 %	9,3 %	-1,1 %
Sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut					
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoihin	6,5 %	5,4 %	7,1 %	9,5 %	-1,0 %

SIJOITUSJAKAUMA KÄYVIN ARVOIN

Mij. €	Perus- jakauma			Riskijakauma		
	2015	2014	2013	2015	2014	2013
Korkosijoitukset yhteensä	3 971,0	4 060,3	3 269,1	3 328,4	3 485,1	2 763,7
Lainasaamiset	8,3	10,9	18,2	8,3	10,9	18,2
Joukkovelkakirjalainat	3 455,9	2 340,7	2 700,2	7 419,8	1 966,4	4 508,3
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset	506,8	1 708,7	550,7	-4 099,7	1 507,9	-1 762,8
Osakesijoitukset yhteensä	1 994,7	1 921,4	1 663,5	1 994,7	1 921,4	1 663,5
Noteeratut osakkeet	1 649,6	1 570,4	1 424,1	1 649,6	1 570,4	1 424,1
Pääomasijoitukset	263,5	247,3	199,3	263,5	247,3	199,3
Noteeraamattomat osakkeet	81,5	103,7	40,0	81,5	103,7	40,0
Kiinteistösijoitukset	289,1	247,4	179,3	289,1	247,4	179,3
Suorat kiinteistösijoitukset	202,7	195,7	114,8	202,7	195,7	114,8
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	86,4	51,7	64,5	86,4	51,7	64,5
Muut sijoitukset	392,6	345,2	345,2	392,6	345,2	345,2
Sijoitukset yhteensä	6 647,3	6 574,3	5 457,0	6 004,7	5 999,1	4 951,6

Tunnuslukujen laskentakaavat

Vakuutusmaksutulo

Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta

Liikekustannussuhde prosentteina kuormitustulosta

$$\frac{\text{(Liikekulut ennen vakuutusten aktivoitujen hankintamenojen muutosta + korvausten selvittelykulut)}}{\text{Kuormitustulo}} \times 100$$

Kuormitustulo on laskuperusteiden mukaan liikekustannusten kattamiseen tarkoitettu erä.

Kuormitustuloon sisällytetään kaikki kuormituserät. Liikekulut eivät sisällä jälleenvakuutuksen palkkioita.

Liikekustannussuhde prosentteina taseen loppusummasta

$$\frac{\text{(Liikekulut ennen vakuutusten aktivoitujen hankintamenojen muutosta + korvausten selvittelykulut)}}{\text{Aloittavan taseen loppusumma}} \times 100$$

Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin

Sijoitusten tuotto käyvin arvoin suhteessa sitoutuneeseen pääomaan laskettu ns. mukautettua Dietz'in kaavaa käyttäen niin, että sitoutunut pääoma lasketaan lisäämällä kauden alun käypään arvoon kauden aikaiset kassavirrat painotettuina sillä suhteellisella osuudella koko kauden pituudesta, joka on jäljellä tapahtumapäivästä tai tapahtumakuukauden puolivälistä kauden loppuun.

Kokonaispääoman tuotto prosentteina (käyvin arvoin)

Liikevoitto

+ korkokulut ja muut rahoituskulut

+ perustekorkokulu

+ käyvän arvon rahaston muutos ennen veroja

+ taseen ulkopuolisten sijoitusten arvostuserojen muutos

$$\frac{\text{taseen loppusumma}}{\text{taseen loppusumma}} \times 100$$

- velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista

+ taseen ulkopuoliset sijoitusten arvostuserot

(nimitäjässä vuoden alun ja lopun keskiarvo)

Vakavaraisuuspääoma prosentteina vastuuvélasta, IFRS

Vakavaraisuuspääoma suhteessa vakuutus- ja sijoitussopimusten velkaan vähennettynä 75%:lla sijoitussidonnaisten vakuutus- ja sijoitussopimusten veloista (%).

Markkinaosuus

$$\frac{\text{Vakuutusmaksutulo}}{\text{Kaikkien henkivakuutusyhtiöiden vakuutusmaksutulo}}$$

Tilintarkastuskertomus

Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön yhtiökokoukselle

Olemme tilintarkastaneet Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1. – 31.12.2015. Tilinpäätös sisältää konsernin taseen, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot sekä emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahavirtalaskelman ja liitetiedot.

Hallituksen ja toimitusjohtajan vastuu

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että konsernitilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat oikeat ja riittävät tiedot Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti. Hallitus vastaa kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja toimitusjohtaja siitä, että kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Velvollisuutenamme on antaa suorittamamme tilintarkastuksen perusteella lausunto tilinpäätöksestä, konsernitilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Tilintarkastuslaki edellyttää, että noudattamme ammattieettisiä periaatteita. Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää, että suunnittelemme ja suoritamme tilintarkastuksen hankkiaksemme kohtuullisen varmuuden siitä, onko tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa olennaista virheellisyyttä, ja siitä, ovatko emoyhtiön hallituksen jäsenet tai toimitusjohtaja syyllistyneet tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus yhtiötä kohtaan, taikka rikoneet osakeyhtiölakia, vakuutusyhtiölakia tai yhtiöjärjestystä.

Tilintarkastukseen kuuluu toimenpiteitä tilintarkastusevidenssin hankkimiseksi tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen sisältyvistä luvuista ja niissä esitettävistä muista tiedoista. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan, johon kuuluu väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riskien arvioiminen. Näitä riskejä arvioidessaan tilintarkastaja ottaa huomioon sisäisen valvonnan, joka on yhtiössä merkityksellistä oikeat ja riittävät tiedot antavan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisen kannalta. Tilintarkastaja arvioi sisäistä valvontaa pystyäkseen suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet, mutta ei siinä tarkoituksessa, että hän antaisi lausunnon yhtiön sisäisen valvonnan tehokkuudesta. Tilintarkastukseen kuuluu myös sovellettujen tilinpäätöksen laa-

timisperiaatteiden asianmukaisuuden, toimivan johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden kohtuullisuuden sekä tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yleisen esittämistavan arvioiminen.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonne perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Lausunto konsernitilinpäätöksestä

Lausuntonamme esitämme, että konsernitilinpäätös antaa EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista.

Lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

Helsingissä 29. helmikuuta 2016

Ernst & Young Oy
KHT-yhteisö

Tomi Englund
KHT

MANDATUM HENKIVAKUUTUSOSAKEYHTIÖ
POSTIOSOITE PL 627, 00101 HELSINKI
REKISTERÖITY KOTIPAIKKA JA OSOITE
BULEVARDI 56, 00120 HELSINKI, SUOMI
Y-TUNNUS 0641130-2
WWW.MANDATUMLIFE.FI